

BYLINKOVÉ RELAXAČNÉ CENTRUM

Autor: Zuzana Vravcová
Vedúci práce: Ing. arch. Michal Juha
Oponent práce: Ing. arch. Ján Líman

Konzultácie: prof. Ing. Arch. Akad. arch. Václav Gírsa
Ing. Zuzana Vyoralová, Ph.D.
Ing. Arch. Ján Hlavín, Ph.D.
Ing. Romana Michalková, Ph.D.

Fakulta Architektury
ČVUT v Praze
máj 2023

BYLINKOVÉ RELAXAČNÉ CENTRUM

Sušiareň bylín v Hanušovciach nad Topľou je vzácnou technickou pamiatkou, ktorá sa dnes nachádza v hroznom stave. Aj napriek tomu ju vnímam ako súčasť identity mesta. Príbeh pestovania, zbierania a sušenia bylín sa budem snažiť odzrkadliť aj v novonavrhaných budovách. V diplomovej práci hľadám spôsob akým by sa dala táto pamiatka zachrániť, pričom ju doplním podpornými funkciami a priestormi, ktoré v tomto meste chýbajú. Relaxačné bylinkové centrum je navrhnuté s cieľom poskytnúť hosťom komplexný zážitok spojený s oddychom, zdravím a pôžitkom. Celkové fungovanie stavby je založené na integrácii jednotlivých častí, a to penziónu, wellness centra a čajovne. Relaxačné bylinkové centrum je miestom oddychu s vôňou nie len bylín, ale aj dreva a histórie.

OBSAH

A ANALÝZA MESTA HANUŠOVCE NAD TOPLŤOU

1. základné informácie o meste
2. analýza širších vzťahov - doprava
3. história mesta a fotodokumentácia
4. analýza historického vývoja územia v mapách
5. pamiatková zóna historického centra mesta
6. analýza širších vzťahov - historická zóna
7. mapa hodnôt v území a mapa funkčného využitia
8. fotodokumentácia
9. analýza širších vzťahov - zelenomodrá infraštruktúra
10. fotodokumentácia
11. analýza širších vzťahov - funkčné členenie
12. fotodokumentácia
13. analýza širších vzťahov - turistika
14. swot analýza a výsek územného plánu

B SUŠIAREŇ LIEČIVÝCH BYLÍN

1. úvod do témy sušiarne bylín
2. príbeh sušiarne v Hanušovciach nad Topľou
3. areál sušiarne bylín v Hanušovciach nad Topľou
4. zameranie skutočného stavu sušiarne liečivých bylín
5. typy sušičiek bylín
6. výber najčastejšie zbieraných a sušených bylín na východnom Slovensku, v okolí Slanských vrchov

C NÁVRH

1. vizualizácia
2. cieľ, identifikačné údaje, urbanizmus, širšie vzťahy
3. koncept
4. situácia
5. forma a prevádzkové riešenie
6. pôdorysy
7. vizualizácie
8. pohľady a rezy
9. detail konštrukcie drevostavby
10. konštrukcia, pohľadové materiály a konštrukčná schéma
11. vizualizácie
12. tzb schéma pre penzión a pre wellness
13. spôsob záchrany NKP Sušiareň liečivých bylín
14. návrh mestského parku pod kaštieľom
15. záver

dokladová časť
zdroje

A ANALÝZA MESTA HANUŠOVCE NAD TOPL'OU

HANUŠOVCE NAD TOPLŔOU

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

Samosprávny kraj:	Prešovský
Okres:	Vranov nad Topľou
Región:	Šariš
Počet obyvateľov:	3752
Rozloha:	1437 ha
Prvá písomná zmienka:	v roku 1332
Nadmorská výška:	207 m.n.m.

O meste

Hanušovce nad Topľou sa nachádzajú vo Vranovskom okrese, Prešovskom kraji, v strede východného Slovenska. Etnograficky sa mesto radí k Šarišskému regiónu. Keďže Hanušovce ležia v severnej časti Podslánskej pahorkatiny, za mestom sa rozprestierajú Slanské vrchy, ktoré krásne dotvárajú scenériu a pohľad na mesto z neďalekých kopcov. V doline intravilánu preteká Medzianský potok ústiaci do rieky Topľa.

Mesto poskytuje svojim obyvateľom široké spektrum služieb, ako sú napríklad zdravotnícke strediská, školy, vrátane ZUŠ, obchody a kultúrne centrum. Okolie mesta je bohaté na históriu a kultúrne pamiatky, čo umožňuje obyvateľom spoznávať a objavovať svoju kultúrnu identitu a tradície. Mesto tiež hostí množstvo kultúrnych a športových akcií, ako sú napríklad dni mesta, výstavy a športové podujatia, ktoré prinášajú ďalšie možnosti na trávenie voľného času a rozvoj osobnosti. Každoročne sa tu konajú rôzne športové súťaže, ako sú napríklad futbalové a hokejové zápasy, či atletické súťaže.

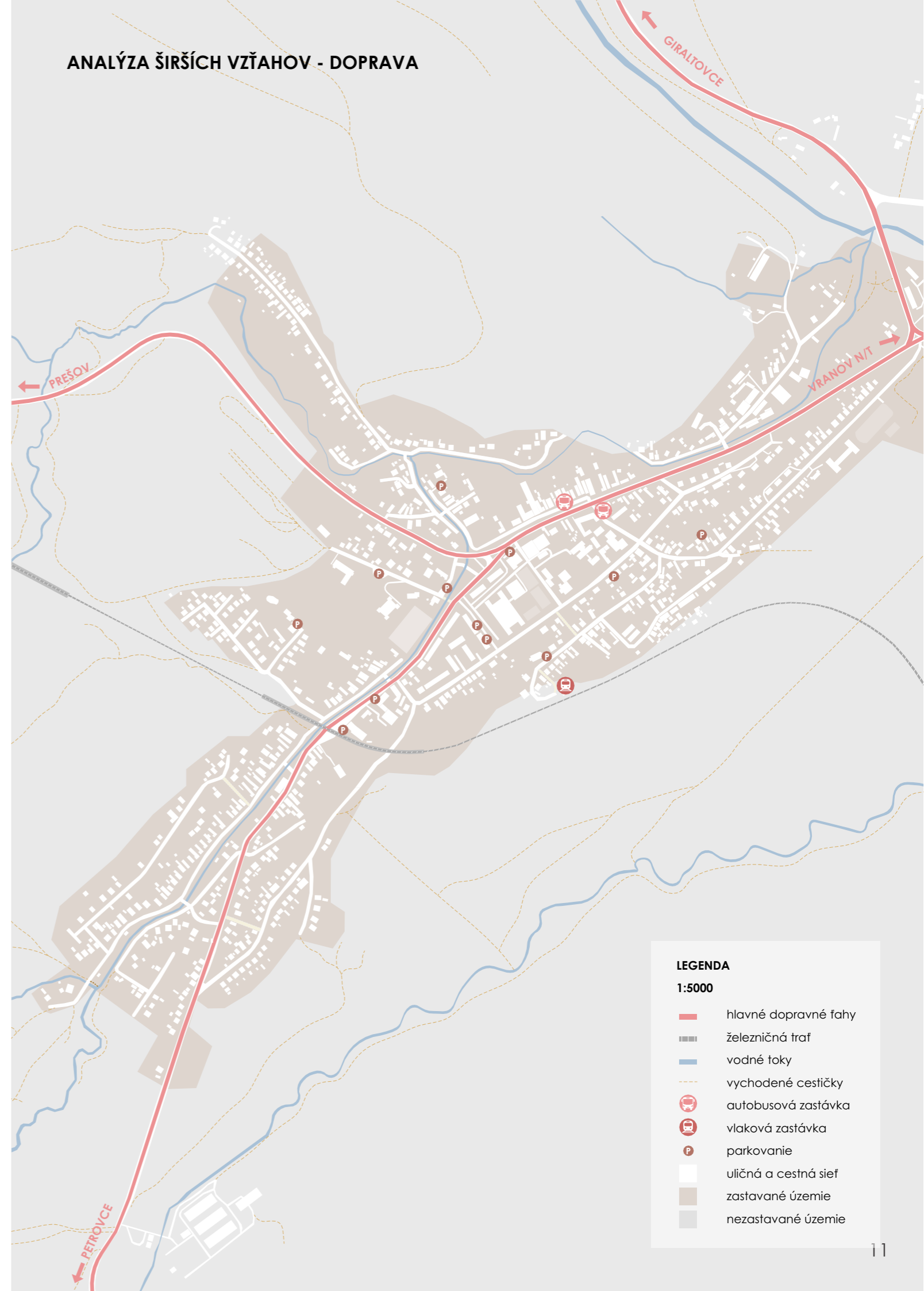
Folklór

Kultúrny a spoločenský život mesta spestrujú 2 folklórne súbory - Oblík a Vargovčan, ktoré reprezentujú folklór a tradície východného Slovenska. Oba folklórne súbory sa aktívne zúčastňujú kultúrnych podujatí, a to nie len na Slovensku ale aj v zahraničí. Na vystúpeniach sú ženy oblečené do typických folklórnych krojov, v sukniach so spodničkami, košielkach a lajbikoch (vestách). Pri vykrúcaní a výskokoch im vo vlasoch vejú stuhy. Podobne aj chlapci a muži majú bohato vyšívane kroje, pozostávajúce z tenkej lanovej košele a keprových nohavíc. Bohatú choreografiu komponujú do ľudovej hudby šarišského regiónu, v ktorej texty často nesú príbehy jednoduchých ľudí z dediny. Témami sú najčastejšie láska, práca ale i alkohol či iné strasti. Hudba je doprevádzaná tancom, pri ktorom tancujú muži a ženy striedavo spolu a oddelene. Typickými prvkami, ktoré dotvárajú atmosféru hudby i celého vystúpenia sú ženské výskanie, mužské dupanie a tleskanie rukami o stehná, a čižmy, tiež nazývané čapaše. Mužské čižmy majú na päťach pripevnené ostrohy, ktoré pri pohybe vydávajú cvendziace kovové zvuky.

Turizmus

V Hanušovciach nad Topľou sa nachádza pamiatková zóna, v ktorej môžeme nájsť renesančno-barokový Veľký kaštieľ, Malý kaštieľ Šóšovcov a jeho hospodársku budovu, ranogotický kostol z 13.storočia a mnohé iné. V rámci historickej zóny je umiestnený autentický archeopark, ktorý je atraktívny nie len pre deti ale aj nadšencov histórie. Viac o pamiatkovej zóne je napísané v kapitolách ďalej. Svoje miesto si nájdu aj milovníci cestovania, ktorí sa stretávajú v klube slovenských turistov Krokus. Významný vplyv na voľnočasové vyžitie majú Slanské vrchy. Zelená trasa vedúca zo železničnej stanice cez mesto nás privedie na križovatku nad mestom odkiaľ môžeme pokračovať v smere na rôzne turistické ciele. Ďalšie turistické trasy vedú z okolitých obcí ako napr. Petrovce, Pavlovce či Hermanovce, odkiaľ sa dá dostať na najvyšší vrch Slanských hôr, na Šimonku, alebo tiež na Čiernu horu, Oblík či Tri Chotáre. S okolitými obcami majú Hanušovce dobré vlakové a autobusové spojenia. Približne 12 km východne sa nachádzajú vodné nádrže, ktoré sú atraktívnym cieľom najmä v lete, Veľká Domaša a Malá Domaša.

ANALÝZA ŠIRŠÍCH VZŤAHOV - DOPRAVA

LEGENDA

1:5000

- hlavné dopravné fahy
- železničná trať
- vodné toky
- vychodené cestičky
- autobusová zastávka
- vlaková zastávka
- parkovanie
- uličná a cestná sieť
- zastavané územie
- nezastavané územie

HISTÓRIA MESTA

Najstaršia písomná zmienka o meste sa našla z čias kráľa Karla I. Roberta, ktorý udelil v roku 1332 obyvateľom slobodnej dediny Hanušovce výsady zemepanského mestečka a trhové právo.¹ Etnograficky patria Hanušovce do regiónu Šariš, ktorý je dnes geograficky tvorený povodiami riek Torysa, Topľa a Ondava. Od polovice 14. storočia cez 18. storočie boli Hanušovce feudálnym panstvom. Najprv pre Šošovcov zo Solivaru, ktorí tu panovali tri celé storočia, potom Dessewffyovcom a nakoniec Berzeviczyovcom. Pre názov mesta existujú dva scenáre ako mohlo byť odvodené. Prvým je, že bolo odvodené od mena Hanus, prvého šoltýsa Hanušoviec, alebo od reholného rádu johanitov, ktorý sa v Hanušovciach nachádzal (villa Hanusfalva – 1332, villa Johanis – 1355)².

V stredoveku sa Hanušovce rozvíjali nie len v roľníctve ale aj v remeselnej výrobe. Stali sa významným strediskom baníctva a hutníctva a neskôr sa stali centrom textilnej výroby. Od roku 1635 sa stalo každoročným zvykom konanie šiestich trhov. Hanušovčania na trhoch ponúkali hlavne textilné výrobky, ako sú plátna, látky a šatky, no boli zbehlí aj v garbiarstve či obuvníctve. Táto textilná tradícia sa udržala až do 20. storočia a prispela k rozvoju mesta. Okrem toho boli v regióne vysoko cenené aj banícke a hutnícke zdroje, ako napríklad meď, železo a cín, ktoré sa využívali na výrobu rôznych kovových výrobkov. K rozvoju mesta prispela taktiež existencia gymnázia, humanistickej školy, v rokoch 1630–1717³. Počas 19. storočia sa mesto ďalej rozvíjalo a vďaka svojmu priemyselnému a hospodárskemu rozmachu sa stalo jedným z významných miest v regióne.

V 20. storočí prešlo mesto niekoľkými politickými a hospodárskymi zmenami. Počas druhej svetovej vojny bola časť mesta poškodená, ale po vojne sa uskutočnila obnova a rekonštrukcia. Koncom 20. storočia mesto taktiež obnovilo tradíciu jarmokov, ktoré majú v meste veľkú obľubu. O historickom základe Hanušoviec svedčí aj množstvo pamiatok, ktoré sa v meste zachovali, ako napr. Ranogotický rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie zo 14. st., renesančný Šošovský kaštieľ (Malý kaštieľ) z roku 1564 a renesančno-barokový kaštieľ Dežöfiovcov (Veľký kaštieľ) z 2. pol. 18. st., v ktorom dnes sídli vlastivedné múzeum s historickou, národopisnou a prírodovedeckou expozíciou. Dôležitú časť v historickom príbehu mesta Hanušovce zohrala aj Sušiareň liečivých rastlín, ktorej sa budem viac venovať v samostatnej kapitole a ktorá poslúži ako jeden z hlavných stavebných kameňov mojej diplomovej práce. Ide o národnú kultúrnu pamiatku z 30. rokov 20. storočia, ktorá je svojou konštrukciou a prevedením výnimočná. Podobnú priemyselnú stavbu z dreva by sme márne hľadali. Ďalšou výraznou pamiatkou z rokov 1939-1943, ktorá významne zmenila život v Hanušovciach je železničný viadukt týčiaci sa nad mestom, ako koruna mesta. Viadukt drží rekord najdlhšieho železničného mosta v oblúku v strednej Európe.

ZÁSTAVBA

Podstata mesta má dlhoročnú minulosť a historické korene, no väčšinu budov tvorí pomerne nová zástavba. Zväčša sa jedná o zástavbu rodinných domov a polyfunkčných stavieb. Základnú vizuálnu podobu štýlu tvorí tzv. socialistický realizmus v kombinácii s medzivojnovou architektúrou. V posledných 50 rokoch sa v Hanušovciach nad Topľou realizovalo niekoľko nových výstavieb, ktoré sa snažili zlepšiť životné prostredie a zvýšiť kvalitu služieb pre obyvateľov. Napríklad boli vybudované nové školy, zdravotné strediská a obchodné centrá, ktoré slúžia potrebám obyvateľstva. Na okrajoch mesta a častiach niektorých ulíc postupne vzniká nová zástavba rodinných domov v modernom štýle.

V súčasnosti sa v meste plánujú ďalšie projekty na rozvoj infraštruktúry a zlepšenie životného prostredia. Plánuje sa napr. výstavba nových bytových jednotiek či rozšírenie existujúcich komunikačných systémov, ako sú cesty a verejné parky. Je dôležité, aby sa nové projekty realizovali s ohľadom na potreby a požiadavky obyvateľov, no zároveň aby sa dbalo na zachovanie identity a bohatého kultúrneho dedičstva mesta. Tento aspekt bol však z môjho pohľadu zanedbaný najmä pri výstavbe bytových domov oproti historickej zóne. Výstavbou boli narušené malebné pohľady či už smerom na Veľký kaštieľ alebo z historického (mestského) parku. V meste sa v posledných rokoch taktiež realizovali projekty na revitalizáciu historických budov a zachovanie architektonických pamiatok. Na renesančno-barokovom kaštieli prebieha revitalizácia aj v súčasnosti.

Obrázok 1. Pohľad na pamiatkové územie zač. 40. rokov 20. storočia

Obrázok 2. Pohľad na pamiatkové územie z roku 1942

Obrázok 3. Pohľad na mesto od železničnej stanice v 50. rokoch 20. storočia

Obrázok 4. Pohľad na pamiatkové územie v 50. až 60. rokoch 20. stor.

Obrázok 5. Pohľad na pamiatkové územie z roku 2008

Obrázok 6. Pohľad na pamiatkové územie z roku 2008

Obrázok 7. Vstup do areálu 2014 (vľavo)
Obrázok 8. Južná časť areálu kostola 2013 (vpravo)

Obrázok 9. Pohľad na pamiatkové územie z roku 2017

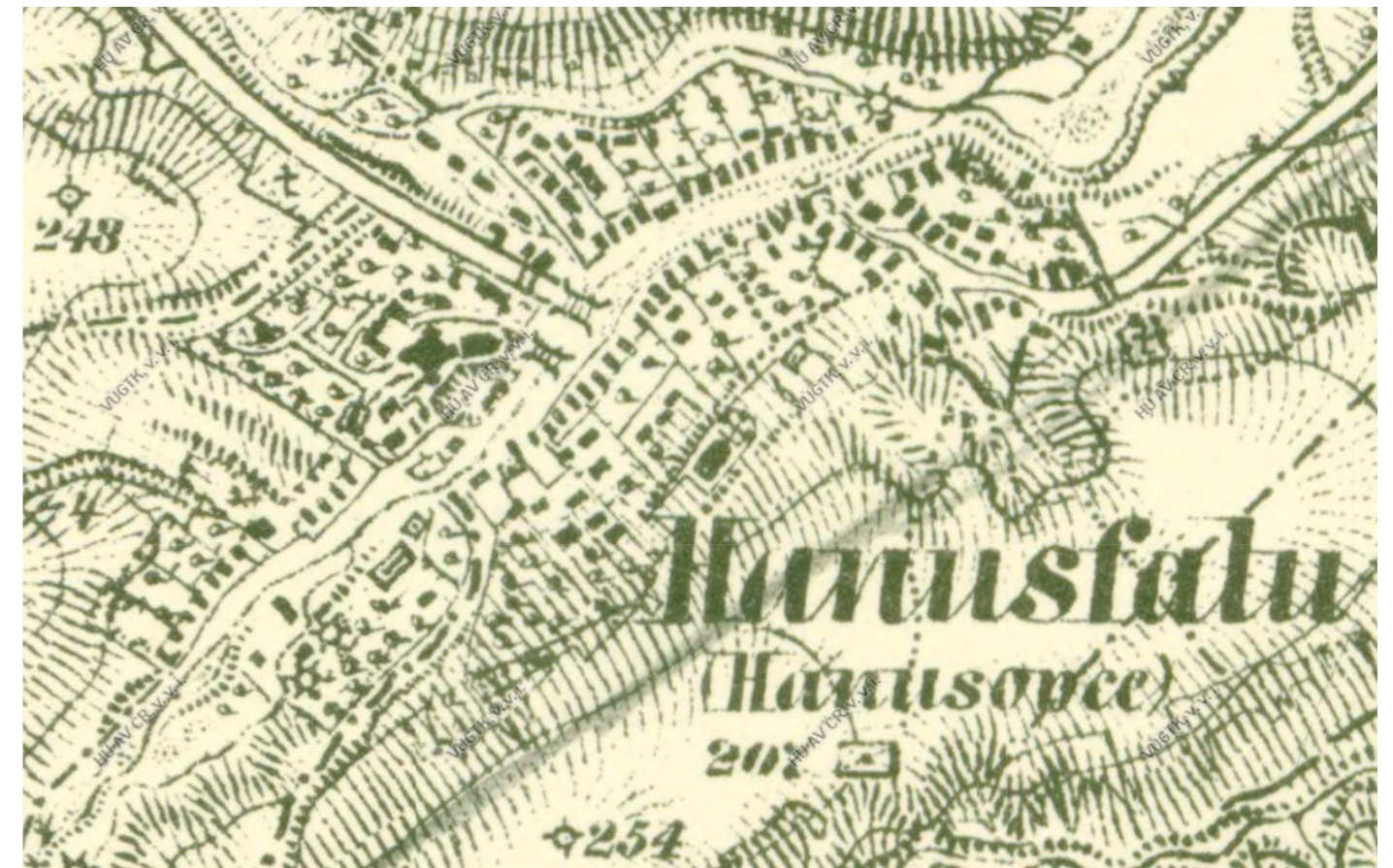
Mapa 1. Výrez z historickej mapy 1. vojenského mapovania z rokov 1782 - 1784

Mapa 3. Výrez z regulačnej mapy z roku 1875, Spracoval: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014

Mapa 2. Výrez z historickej mapy 2. vojenského mapovania z roku 1819

Mapa 4. výrez z mapy 3. vojenského mapovania, 1936, oblasť Prešov

PAMIATKOVÁ ZÓNA HISTORICKÉHO JADRA HANUŠOVIEC (vyhlásená 1991)

Rímskokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie

Kostol bol postavený v 13.storočí. Je to ranogotická stavba s množstvom kamenných prvkov, ktorú si dali údajne postaviť rytieri johaniti. Johaniti sú považovaní nie len ako vojenský rád ale aj špitálsky. Rád mal v Hanušovciach aj svoj kláštor, v ktorom pravdepodobne prevádzkovali i špitál. „Vo Svätej zemi sa pri križiackych výpravách dostali do kontaktu s liečiteľstvom. Boli veľmi dobrí felčiar (mastičkári)“¹

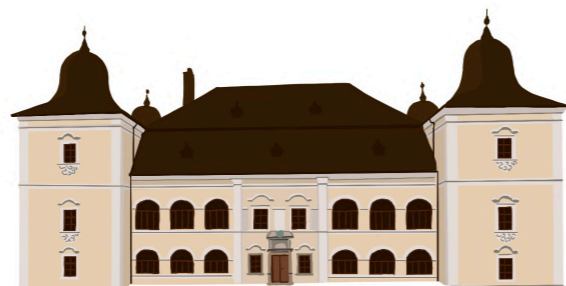
Renesančná zvonica

Postavená v 18.storočí. V súčasnosti sa nachádza vo zvonici päť zvonov, pričom v ňom môžeme nájsť aj najväčší zvon v okrese s váhou 1 200 kg. Bol vyrobený v roku 1646 a teda je aj najstarší z nich. Volá sa Campanella Nobilissima (Najvznešenejší zvon).

Renesančno-barokový kaštieľ

Bol postavený na prelome 17. a 18. storočia pre rodinu Dessewffyovcov, ktorá bola v službách Márie Terézie, kráľovnej Uhorska. Jedná sa o dvojpodlažnú blokovú stavbu zdobenú bohatou štukovou výzdobou či už na fasáde okolo okien a portálov, ale aj v interiéroch, kde sú stropy zdobené valenými klenbami s lunetami. Jeden z prvkov baroka uplatnených vo vnútri kaštieľa je osvosť, ktorá sa prepisuje v rozložení jednotlivých miestností. Charakter exteriéru kaštieľa výrazne udáva kombinácia manzardovej strechy a zvoncovitých striech veží. Dnes v kaštieli sídli Vlastivedné múzeum, ponúkajúce 2 stále expozície. Prvou je expozíciu z histórie Vranovského regiónu, konkrétne z oblasti etnografie, histórie a archeológie. Druhá predstavuje Prírodné pomery okresu a popisuje vývoj živej a neživej prírody okresu od druhohôr až po súčasnosť.

Kaštieľ Šóšovcov

Jedná sa o reprezentatívne sídlo „Solnobánskych“ zemepánov Šóšovcov z roku 1564. Bloková stavba je dvojpodlažná. Jeho dispozícia, kamenárska a sgrafitová výzdoba odkazujú na to, že sa jedná o šľachtické sídlo. Dnes sa v ňom nachádza knižnica, priestory galérie a malá koncertná sála.

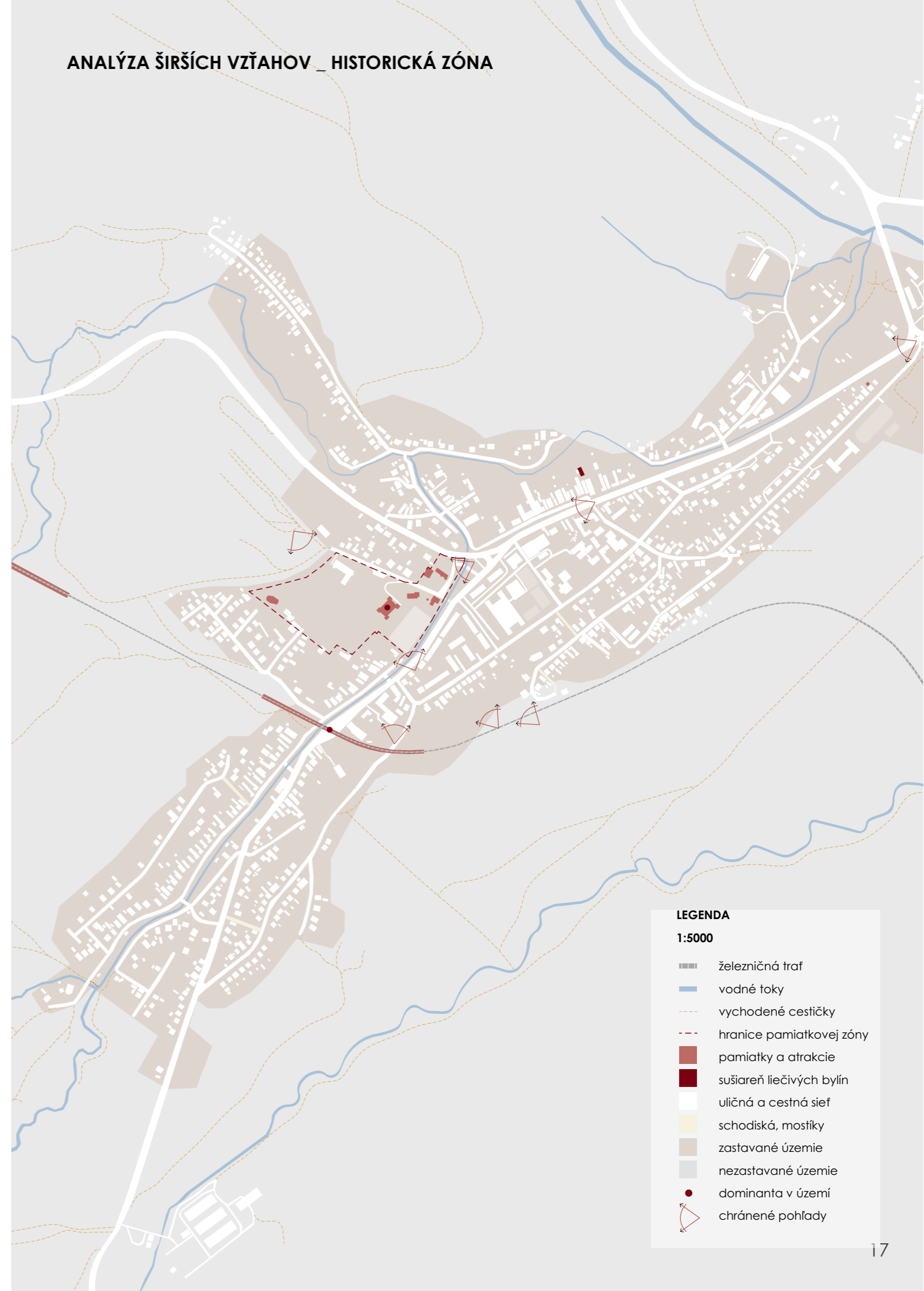

Dom správcu šóšovského kaštieľa

Dom má pôdorys obdĺžnika a jedná sa o trojtraktovú dvojpodlažnú renesančnú stavbu zo 16.storočia. Objekt bol postavený z lomového kameňa, má však hladké fasády a valbovú strechu. Dnes sa v ňom nachádza etnografickú expozíciu nazvaná Duch národa, ktorá prezentuje ľudovú kultúru Šariša a Zemplín, na hranici ktorej Hanušovce ležia.

ANALÝZA ŠIRŠÍCH VZŤAHOV _ HISTORICKÁ ZÓNA

LEGENDA

1:5000

- železničná trať
- vodné toky
- vychodené cestičky
- hranice pamiatkovej zóny
- pamiatky a atrakcie
- sušiareň liečivých bylín
- uličná a cestná sieť
- schodiská, mostíky
- zastavané územie
- nezastavané územie
- dominantá v území
- chránené pohľady

Archeopark

Archeopark vznikol v roku 2014. Areál obohatený drevenou palisádou vo vnútri skrýva 5 starobyľých obydlí, podaných návštevníkovi autentickým spôsobom. Svojou podobou je v rámci Slovenska ojedinelý. Vidieť v ňom môžeme ukážky starých či zabudnutých remesiel.

Mestský park

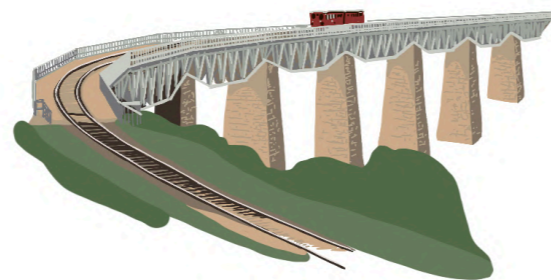
Pri Veľkom kaštieli bola v pol. 18.stor. založená okrasná záhrada s pravidelným členením. Jej sporiadanie vychádzalo primárne z terénu, resp. mala terasovitý charakter. Záhradná architektúra vychádzala z barokového tvaroslovía. „V čase 2. svetovej vojny bol v okolí Veľkého kaštieľa vyrúbaný celý smrekový porast a použitý pri výstavbe železničnej trate.“² Dnes sa v miestach záhrady nachádza prírodno-krajinársky park.

ŠIRŠIE CENTRUM

Hanušovský železničný viadukt

Viadukt drží rekord najdlhšieho (390m) železničného mostu v strednej Európe postaveného v oblúku. Od 17. októbra 1986 je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku (NKP). Viadukt je súčasťou železničnej trati Kapušany – Strážske, pričom v katastri mesta sa nachádzajú ešte ďalšie 4 podobné stavby, pričom všetky patria medzi NKP. Jeden nad údolím „Hrabovec“ - Hrabovský viadukt, druhý neďaleko železničnej stanice v údolí „Hlíbovec“ a ďalšie medzi zastávkou Bystré a výhybňou Pavlovce. Technická pamiatka nad mestom vznikla v r. 1939-1943 a je vysoká 40m. Viadukt je vytvorený z 9 ocelových priehradových konštrukcií a betónových pilierov obložených riadkovým murivom. „Niveleta železnice stúpa 10‰ a základy pilierov sú vraj tak hlboko, ako je výška pilierov nad zemou.“³

Evanjelický kostol

Bol postavený po vydaní tolerančného patentu v roku 1783 v klasicistickom slohu. V roku 1820 bol kostol empírovo upravený a pribudla aj veža. Jedná sa o jednodňový pozdĺžny priestor zaklenutý pruskými klenbami. Interiér je zdobený pilastrami s profilovanými hlavícami, ktoré sa prepájajú s klenbovými pásmi. Svätyňa je v tvare polkruhu. Cirkonný zbor vznikol v 2.pol. 16.storočia ako reakcia na myšlienky reformácie, pre ktorú bola v Hanušovciach pripravená pôda vďaka husitom pôsobiacim na tomto území.

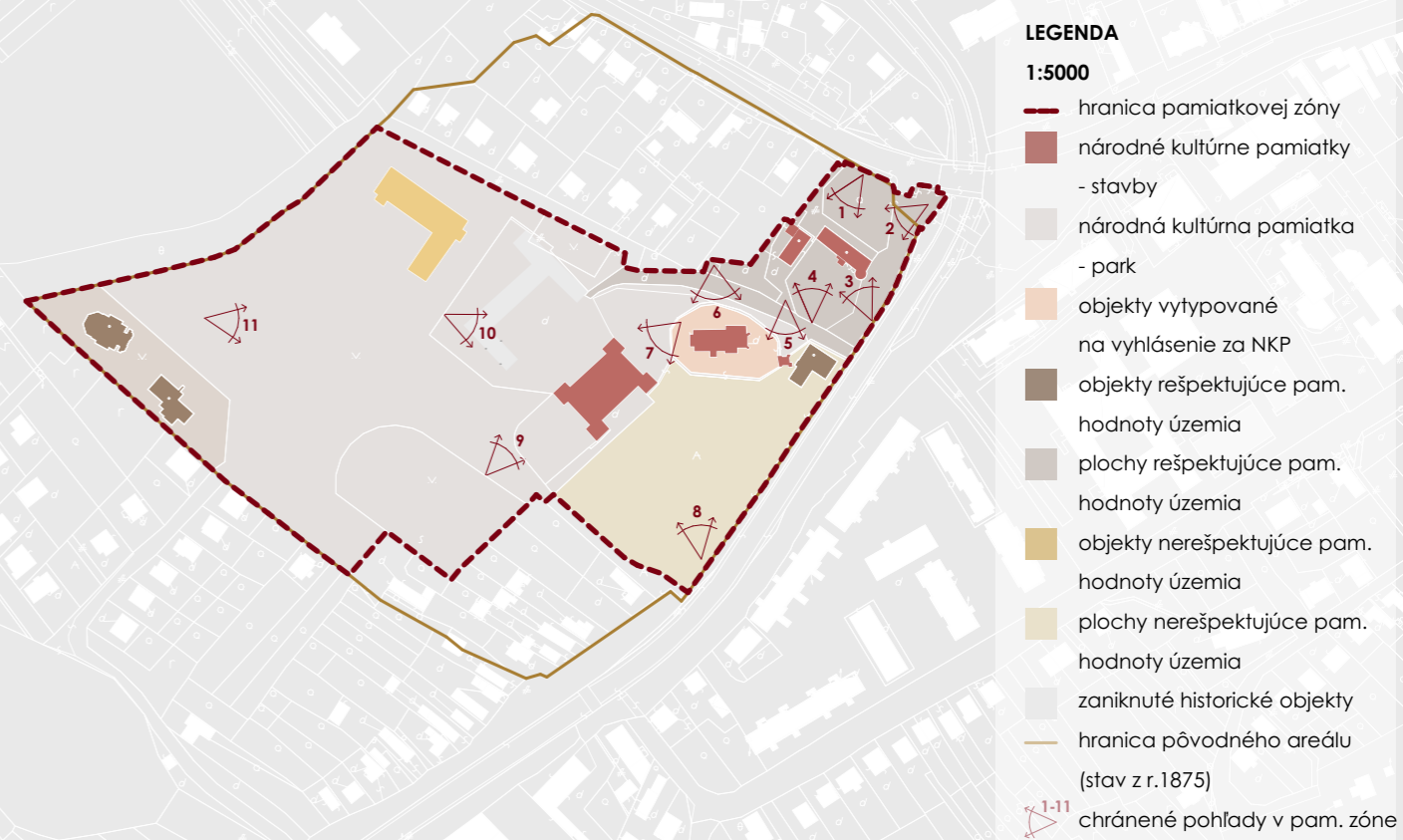

Židovský cintorín

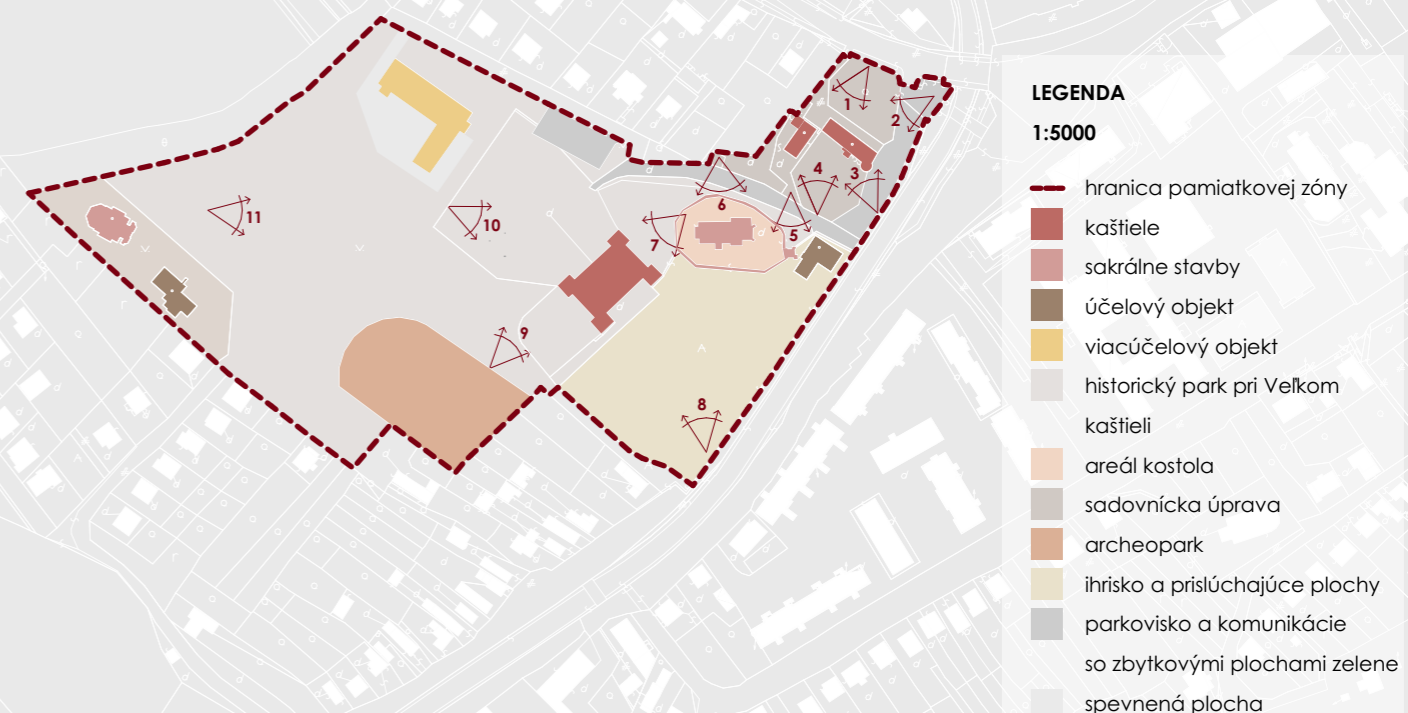
Od roku 1786, kedy sa v dobových listinách spomína prvý rabín, až do obdobia 2. svetovej vojny žila v Hanušovciach početná židovská komunita. Cintorín sa nachádza východne od evanjelického kostola a obsahuje asi 200 náhrobných kameňov orientovaných na východ v cca 15 nepravidelných radách. Niektoré pieskovecové stély archaickejších tvarov sú z 18.stor.

MAPA HODNÔT V ÚZEMÍ

MAPA FUNKČNÉHO VYUŽITIA

1 pohľad na kaštieľ z parkoviska

2 pohľad na kaštieľ z nádvorja

3 pohľad do mestského parku

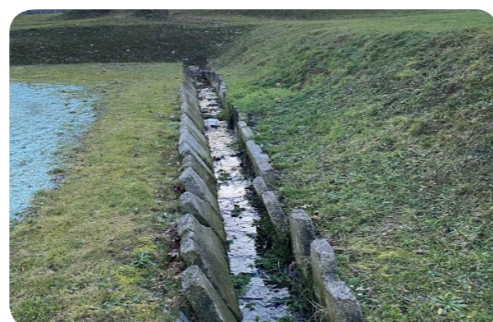
4 Gréckokatolícký chrám a farnosť

5 starý strom v mestskom parku

6 kanály okolo hlavného nádvorja

7 pohľad na viacúčelový objekt

8 pohľad z vrchu parku

1 pohľad na archeopark a kaštieľ

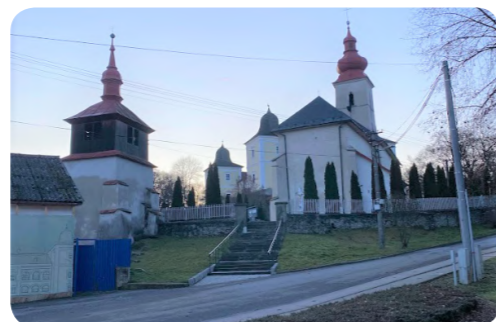
2 palisádový plot archeoparku

3 pohľad do parku

4 Rímskokatolícky kostol so zvonnicou

5 Rímskokatolícky kostol od kaštiela

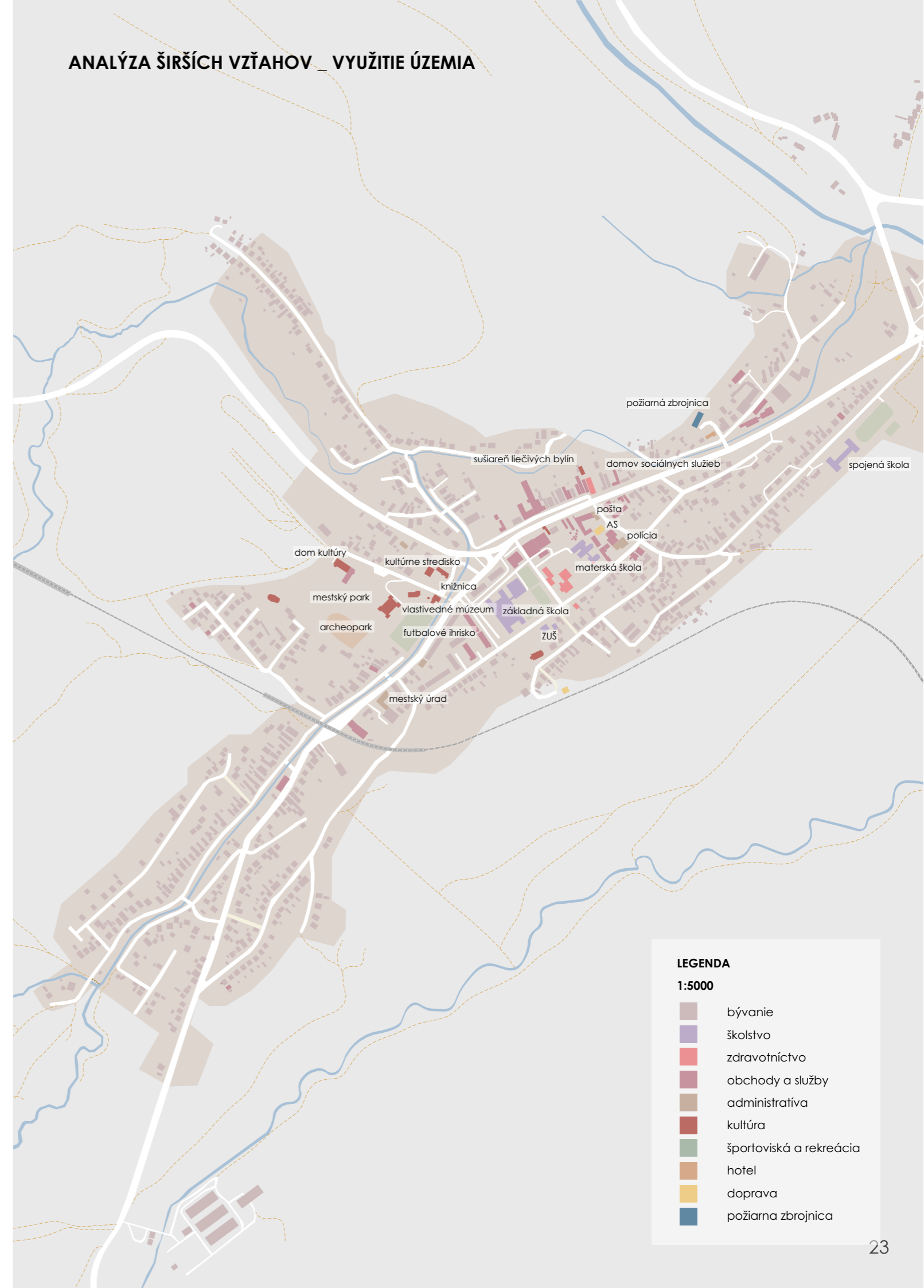
6 pohľad na Malý kaštieľ

7 hospodárska budova

8 pohľad na Malý kaštieľ

LEGENDA

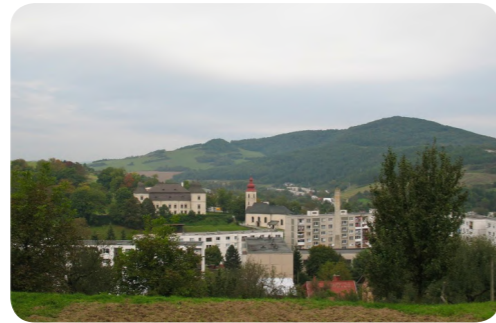
1:5000

- bývanie
- školstvo
- zdravotníctvo
- obchody a služby
- administratíva
- kultúra
- športoviská a rekreácia
- hotel
- doprava
- požiarňa zbrojnica

1 chránený pohľad

2 chránený pohľad

3 návršie s historickou zónou

4 cesta popod Hanušovský viadukt

5 pohľad na Hanušovský viadukt

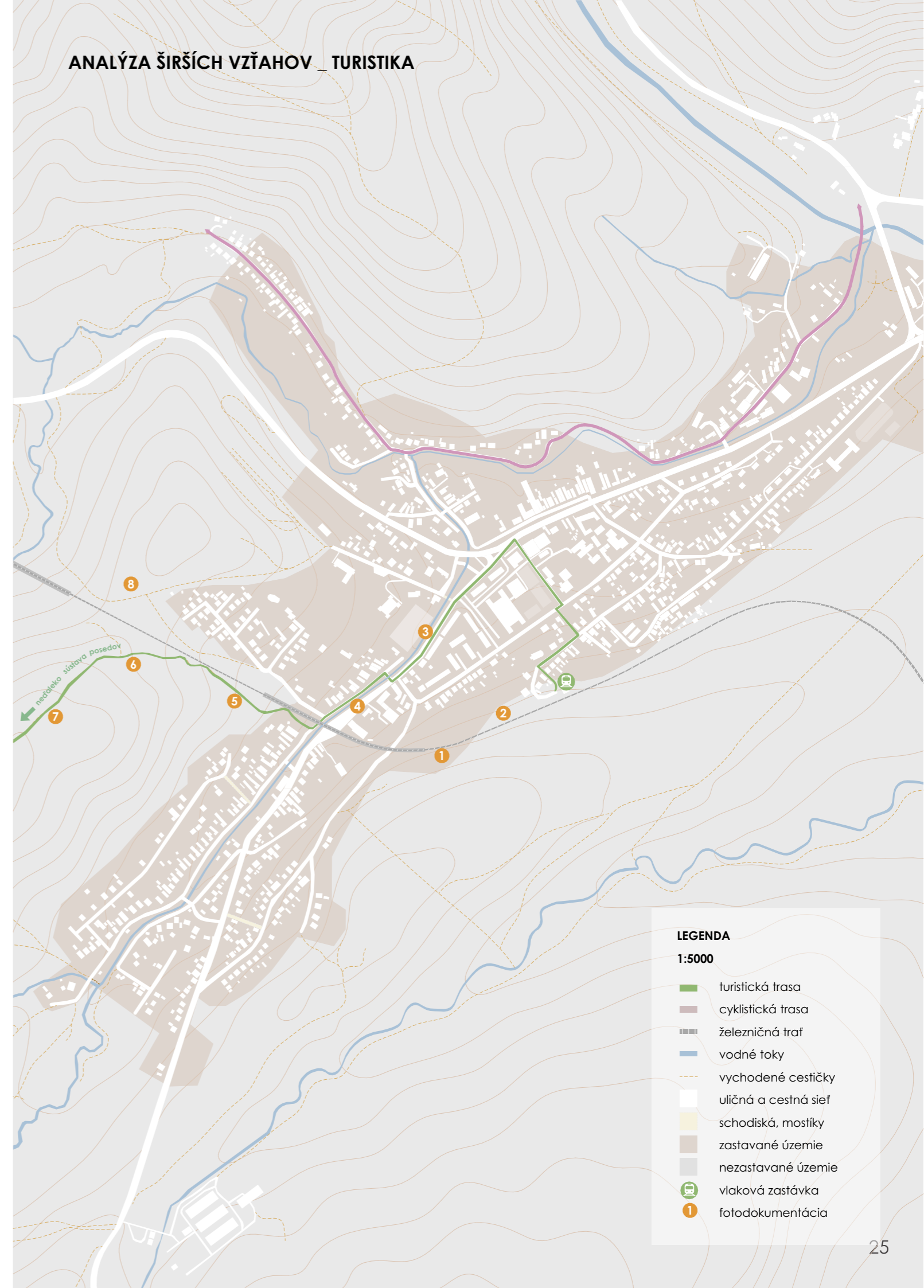
6 pohľad do mesta

7 čistá okolitá príroda

8 pohľad na Hrabovský viadukt

LEGENDA
1:5000

- turistická trasa
- cyklistická trasa
- železničná trať
- vodné toky
- - - vychodené cestičky
- uličná a cestná sieť
- schodiská, mostíky
- zastavané územie
- nezastavané územie
- 🚂 vlaková zastávka
- 1 fotodokumentácia

SWOT

silné stránky

- kultúrno spoločenské tradície
- dobrá sociálna prepojenosť obyvateľov
- pamiatková zóna
- dobré pokrytie základnej občianskej vybavenosti, zdravotnej starostlivosti a vzdelávacích inštitúcií
- fungovanie komunitného centra
- dobrá dopravná dostupnosť
- rozvinutá poľnohospodárska, priemyselná výroba a drevovýroba
- lokalita NATURA 2000 – Slanské vrchy a nadregionálny biokoridor Topľa
- existencia prírodných hodnôt - Slanské vrchy
- folklórne súbory a spevácke zbory

slabé stránky

- nedostatočná štruktúra a kvalita služieb pre návštevníkov mesta
- nedostatočná propagácia mesta z hľadiska cestovného ruchu
- nachádza sa v ekonomicky slabo rozvinutom kraji - vysoká nezamestnanosť, nízka priemerná mzda
- slabé oddelenie historickej časti od športových funkcií (futbalové ihrisko pod kaštieľom)
- nedostatočné ubytovacie služby
- nevyužívané bývalé pekárne v meste
- málo cyklotrás
- nerozvinutý potenciál separovať odpad
- problémy s kanalizáciou

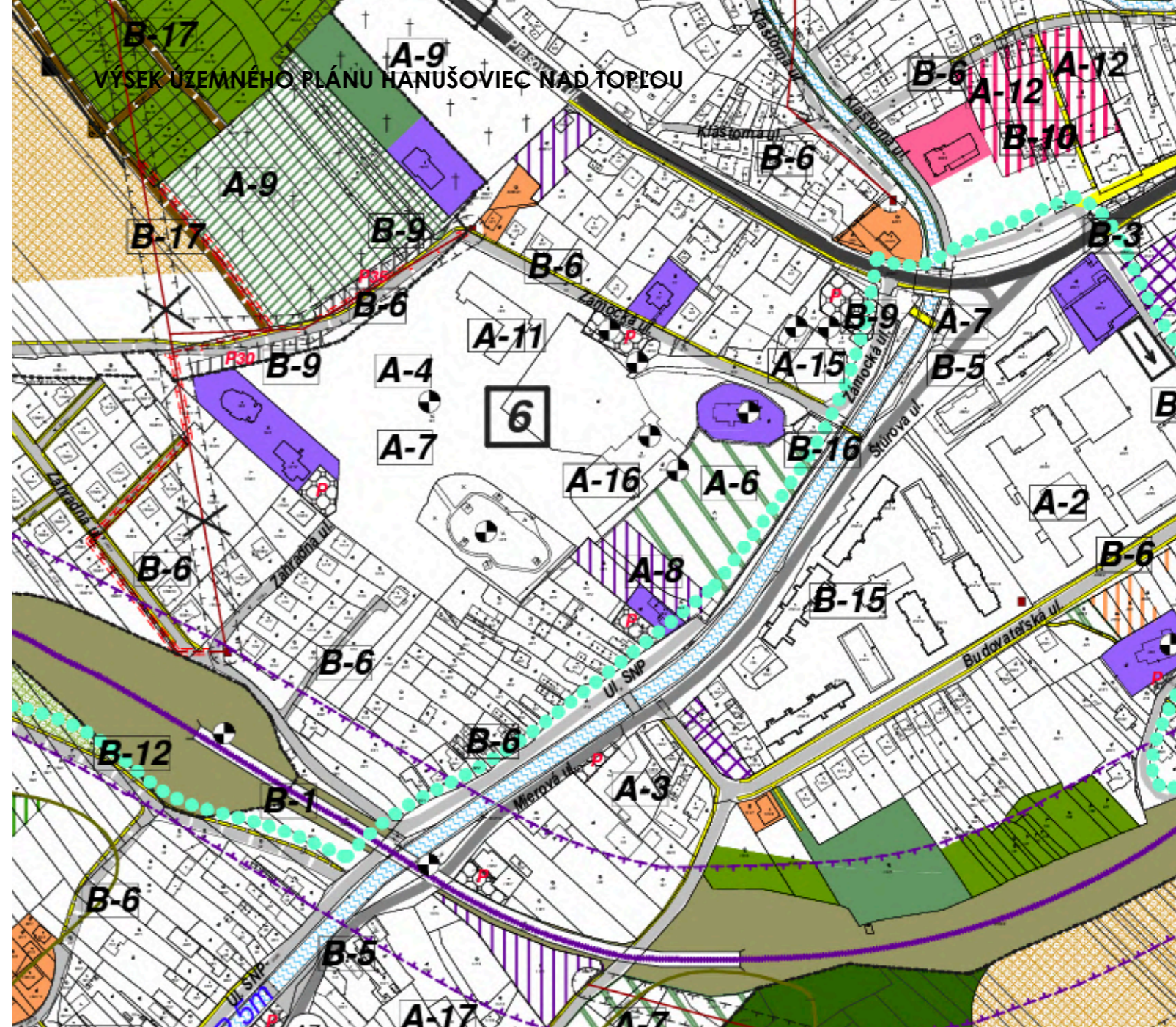
príležitosti

- mesto ako turistický hub – dobrá východisková pozícia pre množstvo zaujímavých okolitých cieľov
- rozvoj cestovného ruchu
- podpora podnikania v oblastiach tradičných foriem výroby
- tvorba nových pracovných príležitostí a rozvoj zamestnanosti v rámci hospodárskych aktivít
- vybudovanie cyklotrás
- dobudovanie a vybavenie športových, športovo-rekreačných a oddechových plôch pre obyvateľov

hrozby

- pomalá výstavba a modernizácia technickej infraštruktúry
- zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva
- zhoršujúci sa stav železničnej trate
- úplná degradácia a schátranie NKP Sušiareň liečivých bylín
- neriešený problém existencie čiernych skládok

LEGENDA ÚP

STAV NÁVRH VÝHLAD

	plochy občianskej vybavenosti		lúky a pasienky
	polyfunkčné plochy - bývanie, obč. vybavenosť		cintorín
	plochy rodinných domov		les
	plochy bytových domov		orná pôda
	plochy zmiešanej zástavby (RD a BD)		cyklistická cestička
	plochy rekreácie		značená cyklotrasa
	plochy športu		značená turistická trasa
	plochy priemyselnej výroby a skladov		ochranné pásma
	plochy technickej infraštruktúry		hranice zastavaného územia
	záhrady a záhradkárske osady		hranica katastra
	verejná zeleň		CHVU slánke vrchy
	krajina a sprievodná zeleň		pešie chodníky a priestranstvá
			vodné toky
			detské ihriská

A8 NKP Sušiareň liečivých bylín

A6 detské ihriská

B SUŠIAREŇ LIEČIVÝCH BYLÍN

ÚVOD DO TÉMY SUŠIARNI BYLÍN

Sušiareň bylín je zariadenie, ktoré sa používa na konzerváciu bylín, korenia a iných rastlinných materiálov za pomoci regulácie tepla a prúdenia vzduchu. Cieľom sušenia bylín je zachovať ich chuť, arómu a ďalšie prospešné látky počas dlhodobej skladovateľnosti. Sušiareň bylín môže byť domáce alebo priemyselné zariadenie alebo dokonca priemyselná budova. Väčšinou používa teplo a prúdenie vzduchu na odstránenie vlhkosti z bylín, čím sa zabráni ich kontaminácii plesňami a baktériami. Sušené byliny sa potom môžu použiť na prípravu čajov, korenia, arómových prísad a iných produktov, alebo sa môžu skladovať ako samostatný produkt.

Existujú rôzne alternatívy k sušeniu bylín, ktoré sa dajú na konzerváciu použiť v závislosti od potrieb. Medzi niektoré z nich patria konzervovanie bylín v oleji alebo octe, zmrazovanie bylín suchou metódou alebo mrazenie bylín do kocky ľadu, sušenie bylín na slnku. Výhodou sušiarne je najmä uchovávanie chuti a arómy. Sušenie bylín v sušiarne takisto predstavuje úsporu času a námahy, keďže trvá kratšie ako sušenie na slnku alebo v trúbe a nevyžaduje takú pozornosť ako sušenie na slnku. Tiež je nezávislejšie na poveternostných podmienkach a jednoduchšie regulovateľné z pohľadu nastavenia teploty a prúdenia vzduchu, čo umožňuje sušiť byliny rovnomerne a zachovať ich kvalitu.

Sušiareň funguje v zásade ako kontrolované prostredie, kde sa riadi teplota, vlhkosť a prúdenie vzduchu na sušenie bylín. Proces sušenia začína prípravou nazberaných bylín na požadovaný tvar a veľkosť, aby sa zabezpečilo rovnomerné sušenie. Byliny sa následne umiestnia do sušiacej komory, kde sa kontrolovaným prúdením vzduchu a teplotou sušia na požadovanú úroveň vlhkosti. Počas toho sa neustále monitorujú podmienky, konkrétne teplota, vlhkosť a kvalita bylín, aby sa zabezpečilo, že sušenie prebieha správne a že byliny zostávajú v dobrej kvalite. Sušiarne typicky obsahujú niekoľko komôr, v ktorých je možné sušiť zároveň iné druhy alebo veľkosti bylín. Preto je potrebné nielen dobre nastaviť začiatkové podmienky pre sušenie ale aj sledovať a kontrolovať postup sušenia. Aj rovnaký druh bylín môže mať rôzne vlastnosti v závislosti na čase a mieste zberu, aktuálnych poveternostných podmienkach alebo uplynulom čase medzi zberom a začiatkom sušenia. Po dokončení sušenia sa byliny premiestnia do skladovacieho priestoru, kde sa uskladnia v suchom a chladnom prostredí, aby sa zachovala ich kvalita. Nakoniec sa byliny balia a distribuujú k zákazníkom alebo sa použijú pri výrobe ďalších produktov.

HORÚCI JÚNOVÝ DEŇ

Traja chlapci stoja pred vysokou drevenou sušiarňou so sklonenými hlavami. Bosé nohy majú doráňané od konárov. Košele žlté, ruky a vlasy strapaté a lepkavé. Cez plecia im visia špinavé, vlhké plachty. Po májových dažďoch je v polovici júna už poriadne horúco.

Na veľkej váhe pri posuvných vrátach na kolieskach je obrovská kopa čerstvého bazového kvetu. Chemčo sa na ňu prísne pozerá. Z váhy zoberie hrsť bazy a zovrie ju v pästi. Z kvetov vytečie voda. „Za toto vám nezaplatím. Aj to, čo ste mi priniesli

minule, všetko zhnilo. Nedá sa to vysušiť. Chceli ste ma podviesť. Kvetu ste máčali v potoku, aby boli ťažšie,“ zlostne hovorí hanušovský obchodník.

Mladí sedliaci stískajú v rukách čiapky. Jeden z nich príbehne k váhe a rýchlo začne mokrú bazu nakladať späť do plachty.

„Nechaj to tak. Mám pre vás ešte jeden návrh,“ chyť Chemčo chlapca za ruku. „Ak mi zajtra donesiete tolko kvetov ako dnes, ale úplne suchých, zaplatím vám dvakrát viac.“

Mario Hudák¹

GRAFIKA

spracovala Paulína Rypáková (Várregn) pre Čierne diery²

PRÍBEH SUŠIARNE V HANUŠOVCIACH NAD TOPLŤOU

Príbeh sušiarne liečivých bylín v Hanušovciach sa začal písať v 30. rokoch 20. storočia, kedy bolo mesto hojne obklopené lúkami a pasienkami. Túto unikátnu drevenú pamiatku mal nápad postaviť Židovský podnikateľ Alexander Wohl, zvaný Chemčo. Spolu so sušiarňou na pozemku stála aj moderná, dvojposchodová funkcionalistická vila, kde býval, druhá malá sušiareň a iné hospodárske objekty. Jeho obchodu sa veľmi darilo. Svoje sušené liečivé rastliny dodával nie len českým ale aj švajčiarskym firmám. Bosí hlapci a dievčatá, mu v košíkoch a plachtách nosili bazu, materinú dúšku, mätu či šipkovú ružu. „Wohl dokonca ľuďom vytlačil a rozdal vreckové vzorkovníky, akési prvé atlasy liečivých bylín. Aby vedeli zbierať tie správne rastliny.“¹ Triky s kamienkami v plachte alebo s mokrymi kvetmi, ktoré potom ukázali na váhe viac veľmi dobre poznal, no napriek tomu ho obchod tešil. Veľkú váhu na bylinky mal na prízemí, hneď za posuvými vratami na kolieskach. Všade okolo sušiarne to krásne voňalo kvetmi.

Celú rozprávku však preškrtila 2. svetová vojna a vznik totalitného Slovenského štátu, kedy židovská komunita skončila v koncentračných táborech. Síce sa podnikateľovi Wohlovi podarilo dostať na palubu zaoceánskeho parníka a ujsť na iný kontinent v roku 1941, ešte pred prvými deportáciami, jeho sušiareň a celý obchod sa pre neho pomaly rozplývali v hmle nad Atlantikom. Pred odchodom stihol Wohl sušiareň aj rodinnú vilu predať roľníkovi Jánovi Petříkovi, z neďalekej obce Petkovce a ten zase počas vojny podnik previedol na partizánsku organizáciu, pod vedením Karola Šmidke, jedného z hlavných organizačných SNP.¹

Po vojne sa Alexander Wohl do Hanušoviec ešte raz vrátil. Nečakalo ho však milé zistenie. Jeho majetok bol najprv znárodnený a neskôr arizovaný. Židovská komunita sa úplne rozpadla. O sušiareň a jeho veľkoobchod sa síce staral aj naďalej Petřík, no v 90. rokoch, nechal jeho syn, alkoholik, menšiu sušiareň úplne rozobrať na materiály a to za fľašu slivovice. V priebehu nasledujúcich rokov sa pozemok s jej stavbami presúvali z majiteľa na majiteľa. „Najprv na Máriu Novákovú, potom na lekára Valentína Dulinu a nakoniec na bezdomovca Vlastimila Vargu, ktorý roku 2020 tragicky zahynul.“¹ Na pozemku postupne zbúrali všetky objekty, vrátane funkcionalistickej vily, okrem unikátnej sušiarne, ktorú stihli v roku 1993 vyhlásiť za národnú kultúrnu pamiatku. Príbeh sušiarne ako NKP sa začal písať v novembri 1993 zapísaním do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF). Plán múzea v Hanušovciach bol jasný. Stavbu od vlastníka prenajímať a oživiť tradíciu sušenia liečivých bylín v sušiarňach. Riaditeľ múzea však zomrel a s ním aj jeho entuziazmus do tejto obnovy. Od toho momentu sa stala sušiareň vlastníkom príťažou.

adresa: Komenského 14,
Hanušovce nad Topľou

architekti: neznámi

realizácia: 1930 – 1940
(30. roky 20. storočia)

NKP od: 8. novembra 1993

OBRÁZKY _STAV PRED PÁR ROKMI

1. Pohľad na sušiareň, foto z roku 2017 (pred tým než sa stal majiteľ bezdomovcom)
2. Pohľad na sušiareň, foto z roku 2017
3. Drevené schody, foto z roku 2020
4. Detail vnútra drevenostavby, foto z roku 2020
5. Južná fasáda sušiarne, foto z roku 2015
6. Západná fasáda sušiarne, foto z roku 2015
7. Východná fasáda sušiarne, foto z roku 2015
8. Prvé poschodie sušiarne, foto z roku 2020
9. Druhé poschodie sušiarne, foto z roku 2020
10. Tretie, najvrchnejšie podlažie, foto z roku 2020

PRÍBEH SUŠIARNE V HANUŠOVCIACH NAD TOPLŤOU

V roku 2014 si pozemok spolu so sušiarňou kúpil nový podnikateľ, miestny všeobecný lekár. Ten sa zjavne otočil národnej kultúrnej pamiatke chrbtom a započal jej úplnú deštrukciu. S lukratívnym pozemkom mal úplne iné zámery. Pred sušiarňou pri ceste postavil novú (na pomery Hanušoviec) veľkú stavbu. Sušiareň vlastník zbúrať nesmel, no zároveň mal aj povinnosti ju chrániť, čo mu veľmi nehralo do kariet. Riešenie videl v žiadosti na zrušenie NKP, ktoré sa dostalo pred Pamiatkový úrad Slovenskej republiky (PÚSR). Ten však návrh na zrušenie vyhlásenia pamiatky zavrhol. Vlastník nechcenej sušiarne si musel teda nájsť inú cestu. V marci 2017 bol vykonaný štátny pamiatkový dohľad s hrozivými zisteniami. Strecha je prepadnutá, do interiéru zateká. Písomný podnet k dohľadu prišiel od anonyma, ktorý tiež tvrdil, že ide o úmyselné konanie majiteľa. Jeho vina sa však nepreukázala a bola pripísaná miestnym osadníkom. V júli 2017 vyšlo oznámenie o zmene vlastníka, ale len stavby. Pozemok si vlastník nechal a to bez akejkoľvek farchy, s tým, že ku drevenej kultúrnej pamiatke teraz neexistuje žiaden prístup. KPÚ Prešov sa snažilo kontaktovať nového majiteľa, no neúspešne. Na adrese uvedenej v liste vlastníctva majiteľ už 10 rokov nebyva a z médií je zrejme, že ide o bezdomovca.² „Žiaľ nie je to prvý prípad v územnom obvode KPÚ Prešov, keď predajom stavby neidentifikovateľným osobám a ponechaním pozemku sa vlastník snaží vyhnúť povinnosti zabezpečiť ochranu NKP a takto cielene sleduje svoje vlastné záujmy a neguje záujem verejný.“²

Problematika ochrany sušiarne chytila za srdce nie len obyvateľov Hanušoviec nad Topľou, ale aj ľudí z iných častí Slovenska. V Hanušovciach vzniklo občianske združenie Vegetabil bojujúce za ochranu tejto krásnej pamiatky. Ich cieľom bolo odkúpenie a premiestnenie NKP do historickej zóny mesta. Mesto taktiež ponúklo združeniu časť financií potrebných na obnovu stavby, ku ktorému sa pridali aj mnohí iní sponzori, ktorí chceli pamiatku zachrániť. „Odhadujeme, že rekonštrukcia si vyžiada niekoľko desiatok tisíc eur. Vôľa tu určite je, financie by sme našli tiež, škoda, že nás zabrzdila tá tragická udalosť a následné dedičské konanie,“ dodáva historik Andrej Glod pre rozhovor Košiceonline.¹ Cieľ sa združeniu však dlho nedarilo dosiahnuť. V komunikácii s riaditeľkou združenia som sa dozvedela, že po mnohých neúspešných bojoch budú združenie likvidovať. NKP v priebehu rokov a bojov zdegradovala do stavu, kedy má už len minimálnu šancu na obnovu. Podľa slov pána architekta a historika Tomáša Haviara, ktorý mi poskytol kompletnú dokumentáciu zamerania sušiarne, „Obávam sa, že sušiareň to má ‚spočítané‘.“³ Jeho zhodnotenie ma veľmi zamrzelo, ale po osobnej obhliadke sušiarne som mu dala za pravdu. Rozsah poškodenia nosných častí sušiarne je široký. Obnova bude veľmi náročná.

adresa: Komenského 14,
Hanušovce nad Topľou

architekti: neznámi

realizácia: 1930 – 1940
(30. roky 20. storočia)

NKP od: 8. novembra 1993

OBRÁZKY STAV SUŠIARNE V SÚČASNOSTI

11. Pohľad na rozpadávajúcu sa sušiareň bylín
12. Prvé podlažie
13. Drevené schody
14. Detail okna a vrstiev drevostavby
15. Prízemie sušiarne plné stavebného odpadu a spráchniveného dreva
16. Rozpadajúci sa strop a popraskaná južná fasáda
17. Detail odvetrávania sušiarne

AREÁL SUŠIARNE BYLÍN V HANUŠOVCIACH NAD TOPLĽOU

Areál sušiarne liečivých rastlín patriaci židovskému veľkopodnikateľovi Alexandrovi Wohlovi obsahoval niekoľko objektov. Celkom stálo na pozemku šesť objektov. Rodinný dom a päť hospodárskych budov. V začiatkoch Wohloveho podnikania sa na pozemku nachádzali tri objekty postavené ešte v priebehu 19. storočia. Dve menšie hospodárske budovy, maštale, boli postavené z kameňa a pálenej tehly. Tie mali obdĺžnikový pôdorys a sedlovú strechu. Ďalšou stavbou bol jednopodlažný rodinný dom postavený z kameňa a plnej pálenej tehly. Dom mal postupne zužujúci sa obdĺžnikový pôdorys. Krytý bol z časti valbovou a z časti valbovou strechou.

NKP Sušiareň bylín mala taktiež mladšiu sestru. Hneď oproti nej stála menšia hospodárska stavba, alebo inak malá sušiareň, ktorá bola dostavaná v roku 1934.¹ Sušiareň mala pravouhlý pôdorys. Bola postavená z plnej pálenej tehly a v celom rozsahu omietaná s manzardovou strechou.² Na fasádach sa ukazovalo len zopár malých okenných otvorov, na vetranie vzduchu v sušiarni.

Jeho živnostenské podnikanie sa zameriavalo na obchod s komoditami ako napr. s liečivými rastlinami, plodínami a ovocím. V podnikaní sa mu značne darilo, o čom svedčí skutočnosť rozvozu sušených rastlín nie len po celom Československu ale aj do Švajčiarska a iných krajín. V Hanušovciach zamestnával štyroch miestnych pracovníkov, ktorí mu pomáhali so sušením a s rozvozom. Svojím obchodom však podporoval aj zvyšok miestnych obyvateľov, od ktorých vykupoval nazbierané rastliny, ktoré potom ďalej sušil. Tí mu rastliny vozili masovo na vozoch či v mechoch. Najčastejšie išlo o lipový kvet, bazu, mäta či šíповú ružu.

„Jeho obchod fungoval šesť dní v týždni, od nedele do piatkového západu slnka. V sobotu, počas sabatu, bol podnik VEGETABIL – veľkoobchod s liečivými rastlinami, lesnými plodínami a ovocem z náboženských dôvodov vždy zatvorený.“¹

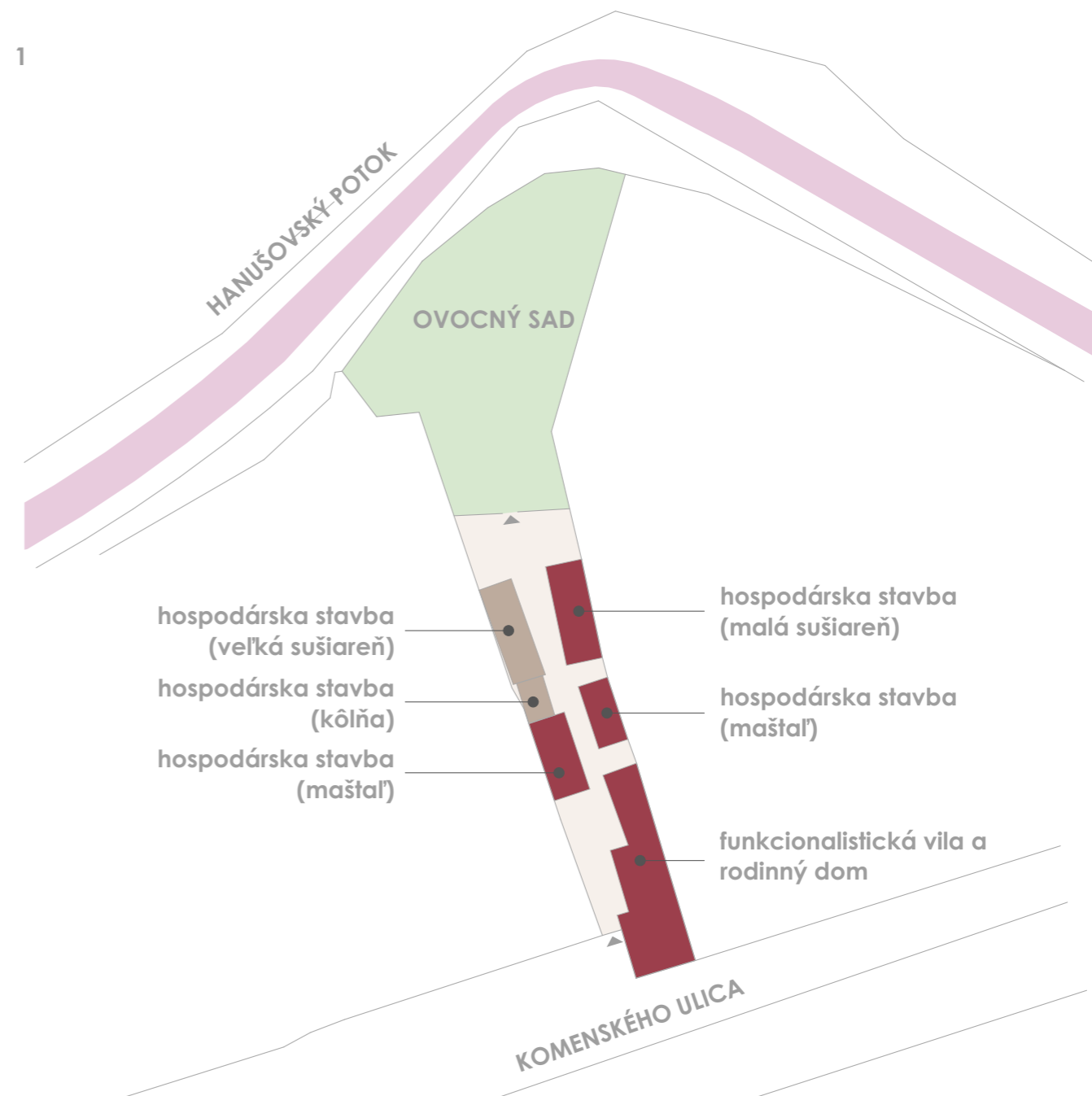
Kedže mu biznis rástol, o pár rokov neskôr, v roku 1938, rozšíril areál o ďalšie tri objekty- veľkú sušiareň, novú funkcionalistickú vilu a malú hospodársku budovu (kôľňu). Nová veľká štvorpodlažná sušiareň bola 9 m vysoká, s betónovými základmi, vystavaná zo zmiešanej tehlovo-drevenej konštrukcie. Obe sušiarne boli nepodpivničené. Kôľňa bola jednopodlažná drevená stavba krytá pultovou strieškou prepájajúca maštal a veľkú sušiareň na západnej strane pozemku. Novú dvojpodlažnú vilu Wohl pristaval k pôvodnému rodinnému domu. Žiadna zo spomenutých stavieb sa však nezachovala dodnes, okrem Veľkej sušiarne, a to vďaka tomu, že v roku 1993 bola vyhlásená za NKP.

adresa: Komenského 14,
Hanušovce nad Topľou

architekti: neznámi

realizácia: 1930 – 1940
(30. roky 20. storočia)

NKP od: 8. novembra 1993

OBRÁZKY _ STAV V JEJ ZAČIATKOCH

1. Schematický náčrt Areálu sušiarne liečivých rastlín -stav bezprostredne po dostavbe v roku 1938
2. Hospodárska budova - kôľňa (stav z roku 1992)
3. Hospodárska budova-malá sušiareň (stav z roku 1992)
4. Hospodárska budova - maštal (stav z roku 1993)
5. Funkcionalistická vila majiteľa sušiarne Alexandra Wohla (60.roky 20. stor.)
6. Hospodárska budova-veľká sušiareň (stav z roku 1996)
7. Interiér veľkej sušiarne - 1. podlažie (stav z roku 2008)
8. Interiér veľkej sušiarne - schody (stav z roku 2008)
9. Interiér veľkej sušiarne - 3.podlažie (stav z roku 2008)
10. Interiér veľkej sušiarne - 2. podlažie (stav z roku 2008)

ZAMERANIE SKUTOČNÉHO STAVU SUŠIARNE LIEČIVÝCH BYLÍN

objednávateľ: Vegetabil – sušiareň
liečivých rastlín, o. z.
realizoval: Mgr. art. Tomáš Haviar
autorizovaný architekt SKA

dátum: jún 2020
použité prístroje: meter, fotoaparát,
laserový diaľkomer
mierka: 1:300, 1:50, detaily 1:5

Sušiareň liečivých bylín je ojedinelá technická stavba (NKP) pozostávajúca zo štyroch podlaží vzájomne prepojených drevenými schodmi. Prvé dve majú zmiešanú konštrukciu tvorenú murovanými stĺpmi a stenou v kombinácii s dreveným skeletom. Tretie a štvrté podlažie tvorí iba drevený skelet. Objekt je prestrešený pultovou, dvakrát lomenou strechou bez strešnej krytiny (pôvodne plech). Drevený obklad je nabíjaný klincami na podkladový rám, zavesený na nosných trámoch stropov. Zachované výplne okien sú tvorené dreveným rámom s vypletaným kovovým sitom bez zasklenia. Dvere sú doskové zbíjané, posuvné a otvárateľné. Na okenné otvory sa zakladali plné drevené výplne, čím sa regulovalo prúdenie vzduchu. Podlahy druhého až štvrtého podlažia sú doskové, klincované, ukladané bez drážky. Podlahu prvého poschodia tvorila betónová hladená mazanina, čiastočne deštruovaná. Objekt sušiarne je stavebne v dezolátnom stave, konštrukcia je lokálne napadnutá hnilobou, voľne prístupná. Vzhľadom na technický stav nebolo možné dosiahnuť všetky časti stavby, preto boli niektoré časti vynesené pomerovo na základe fotografií a komparácie so zameranými časťami.

Mgr. art. Tomáš Haviar¹

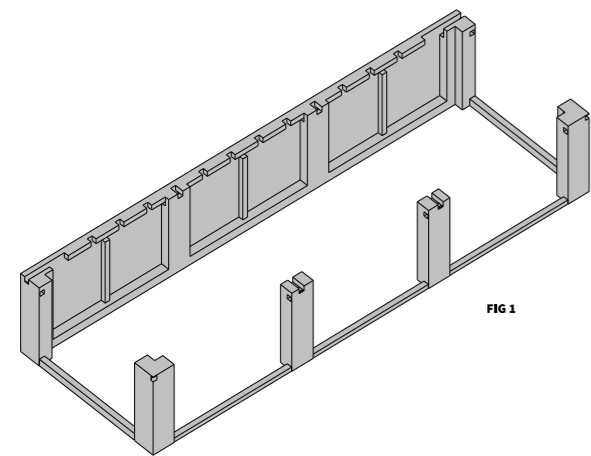

FIG 1

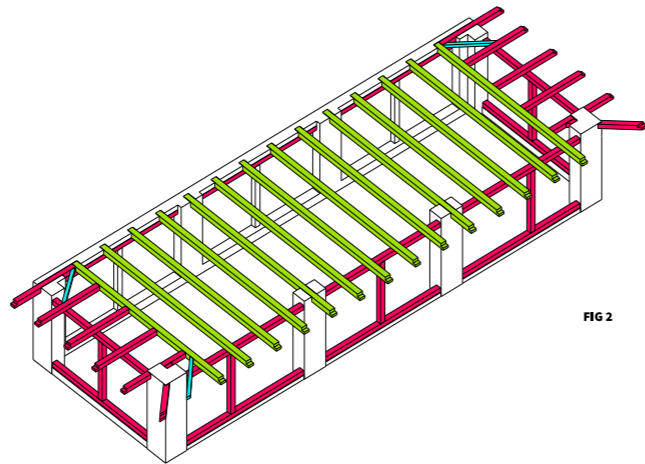

FIG 2

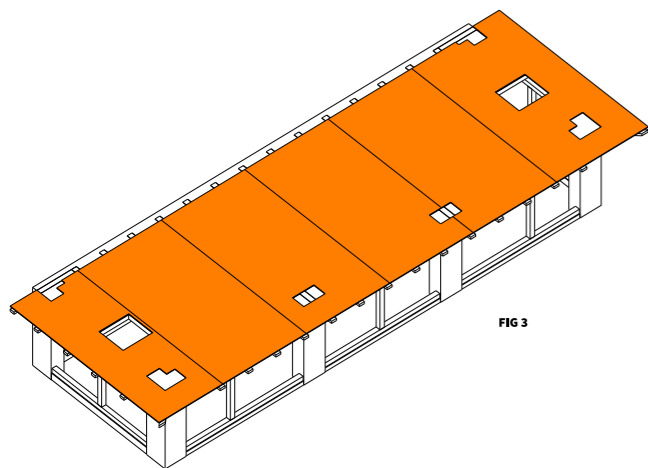

FIG 3

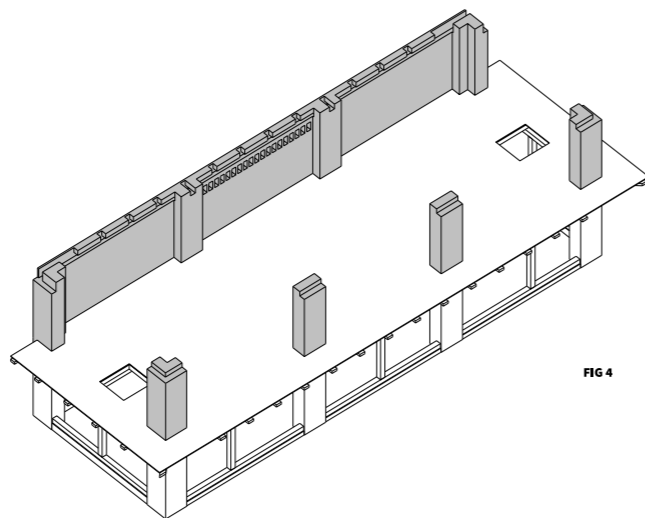

FIG 4

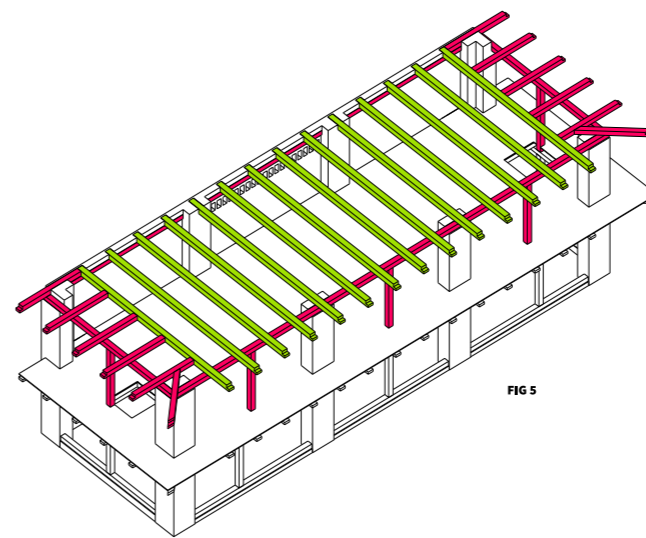

FIG 5

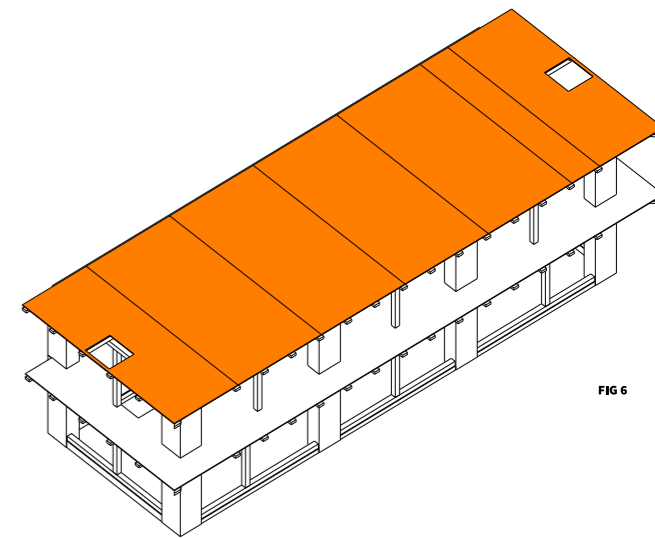

FIG 6

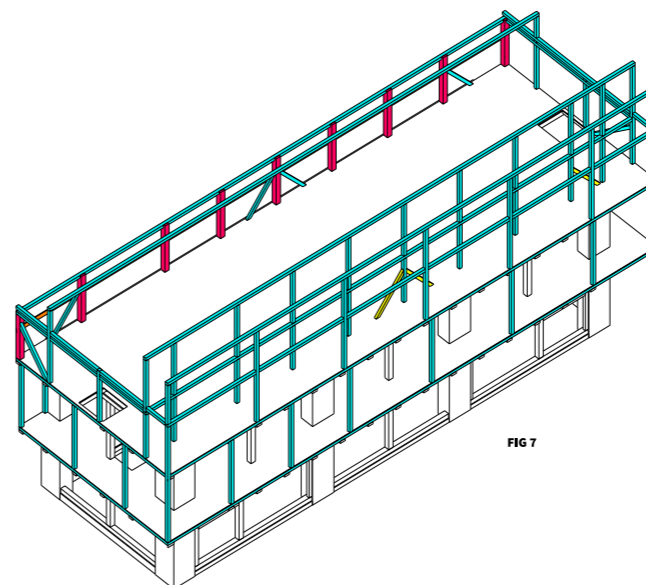

FIG 7

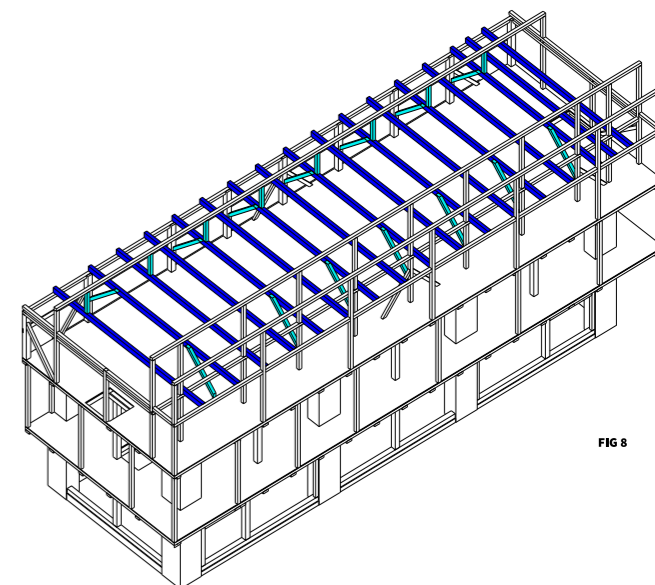

FIG 8

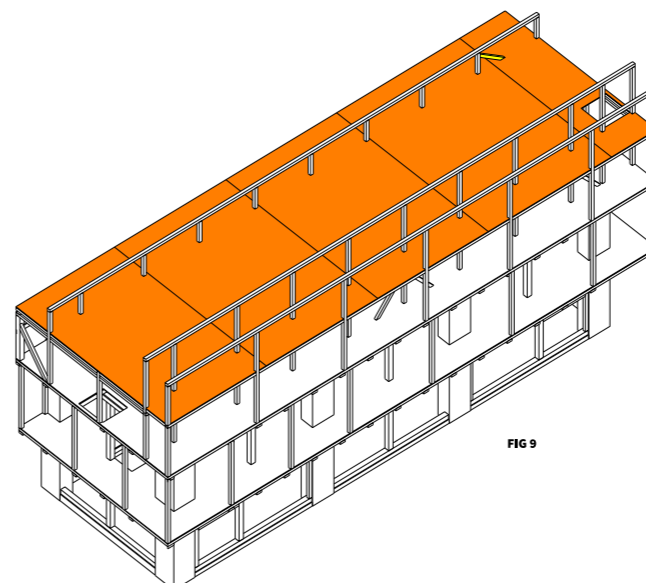

FIG 9

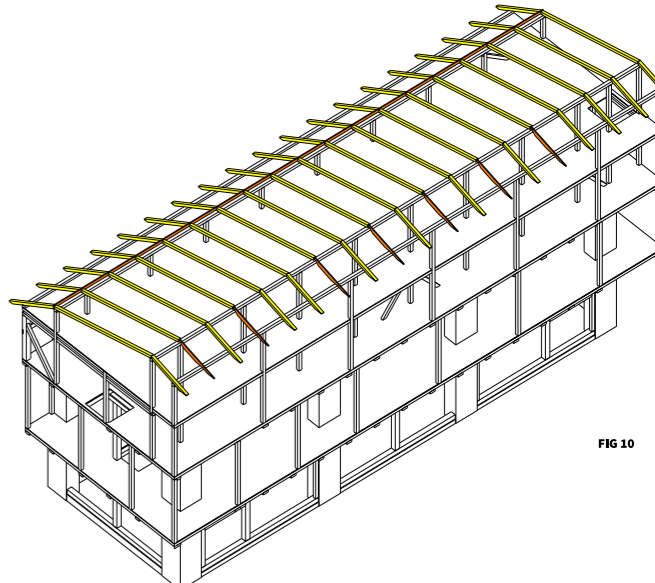

FIG 10

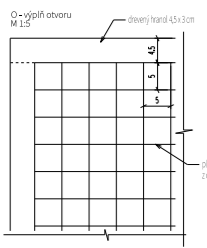
LEGENDA

- plná pálená tehla na maltu MVC
- hranol, mäkké drevo, pilený, prierez 18 x 18 cm
- hranol, mäkké drevo, pilený, prierez 16 x 16 cm
- hranol, mäkké drevo, pilený, prierez 10 x 18 cm
- hranol, mäkké drevo, pilený, prierez 2 x 2 x 2 cm
- dosky, mäkké drevo, pilené, hr 2 cm, šírka 10 - 22 cm

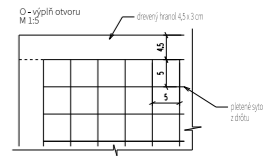
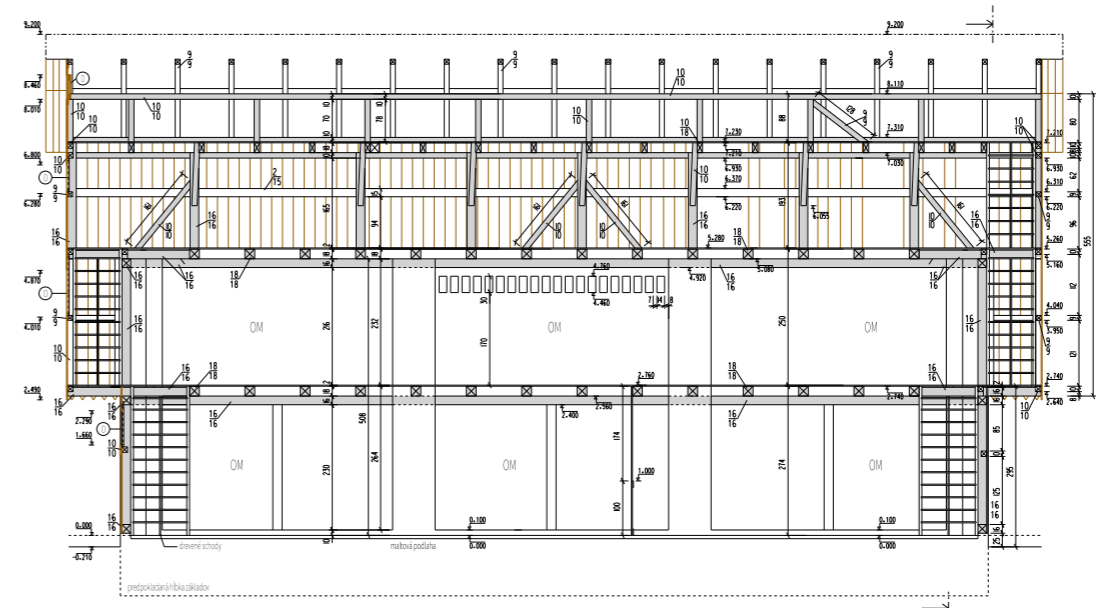
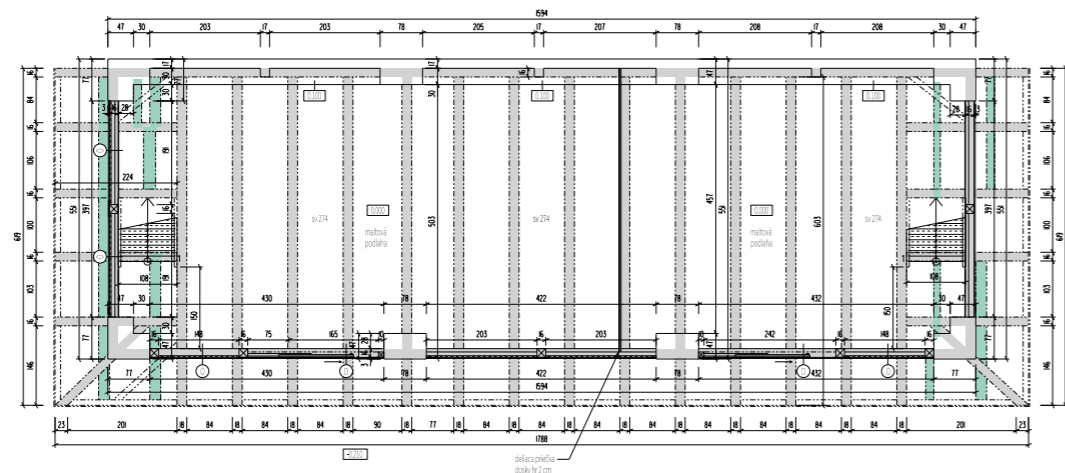
ZAMERANIE SKUTOČNÉHO STAVU SUŠIARNE LIEČIVÝCH BYLÍN

objednávateľ: Vegetabil – sušiareň
liečivých rastlín, o. z.
realizoval: Mgr. art. Tomáš Haviar
autorizovaný architekt SKA

dátum: jún 2020
použité prístroje: meter, fotoaparát,
laserový diaľkomer
mierka: 1:300, 1:50, detaily 1:5

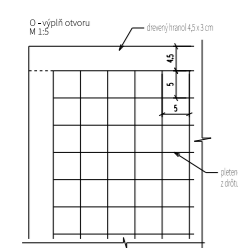
pôdorys +1,700

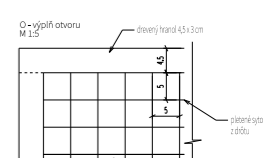
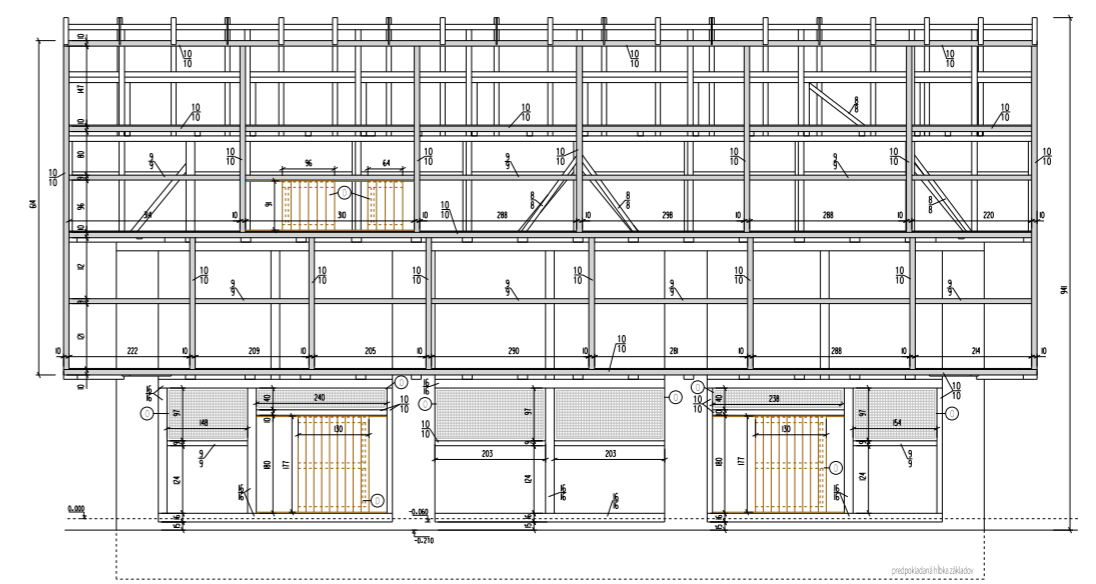
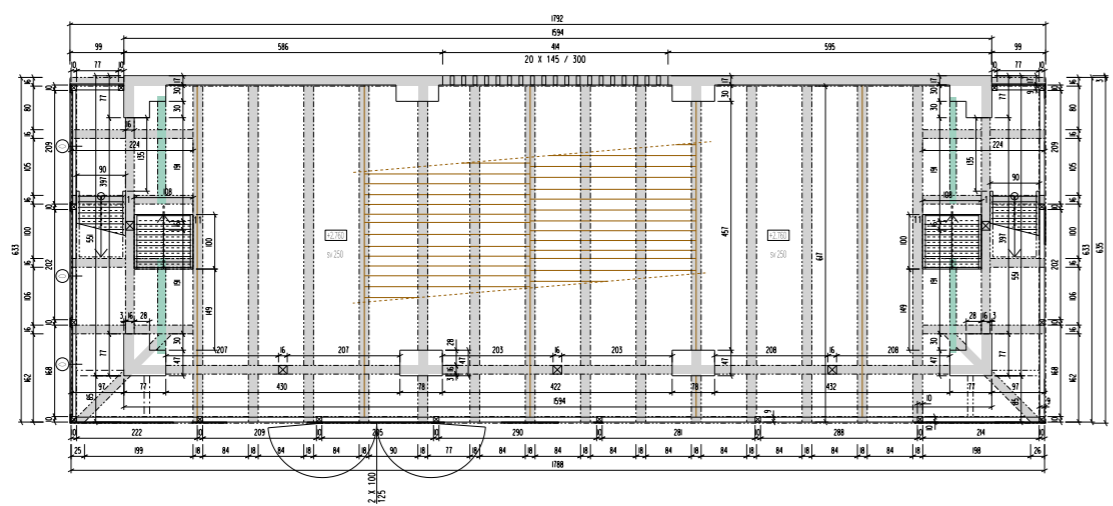
pozdĺžny rezopohľad

LEGENDA

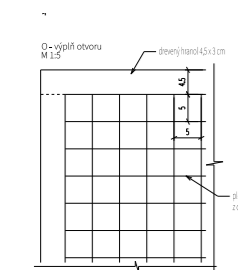
 drevený obklad, pilený, hr 2 cm, šírka 15-22 cm
 rozkladový s medzerou 1 + 1,5 cm
 OM omietka biela Súšchaná

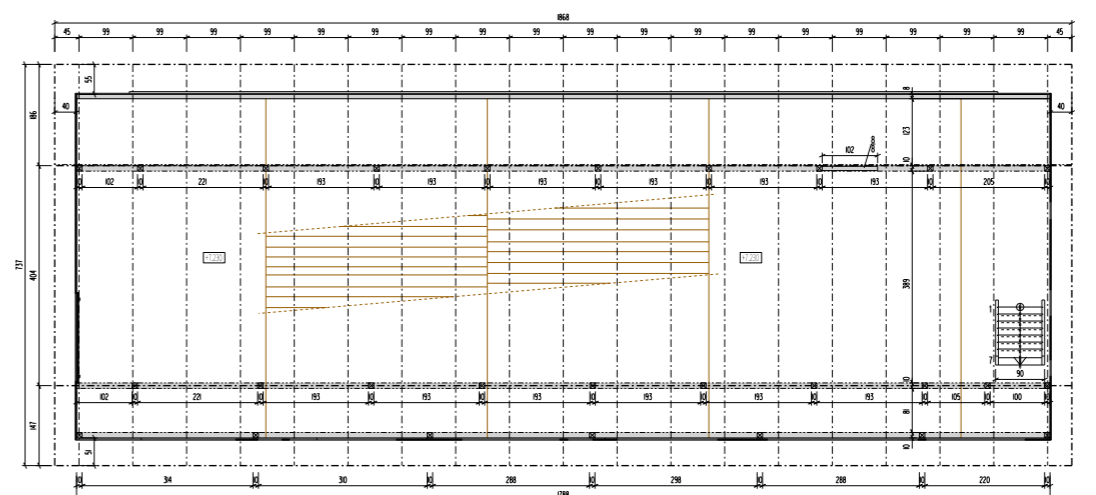
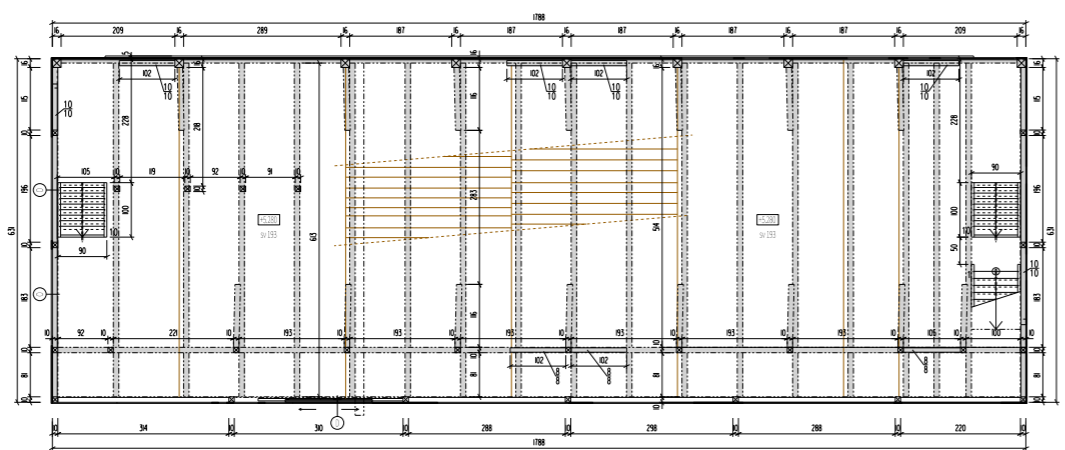
pôdorys +3,200

východný pohľad bez opláštenia

pôdorys +5,700

pôdorys +7,500

LEGENDA

 prvky nosného dreveného skeletu, plnené na gátri, spoje kĺncované, preplátovanie
 dopĺňajúce drevené prvky, dosky hr 2-2,5 cm
 drevená dosková podlaha, hr 2 cm, bez drážky, mákké rezo, kĺncovaná
 murovo z plyných pálených tehál na maltu MVC, omietané

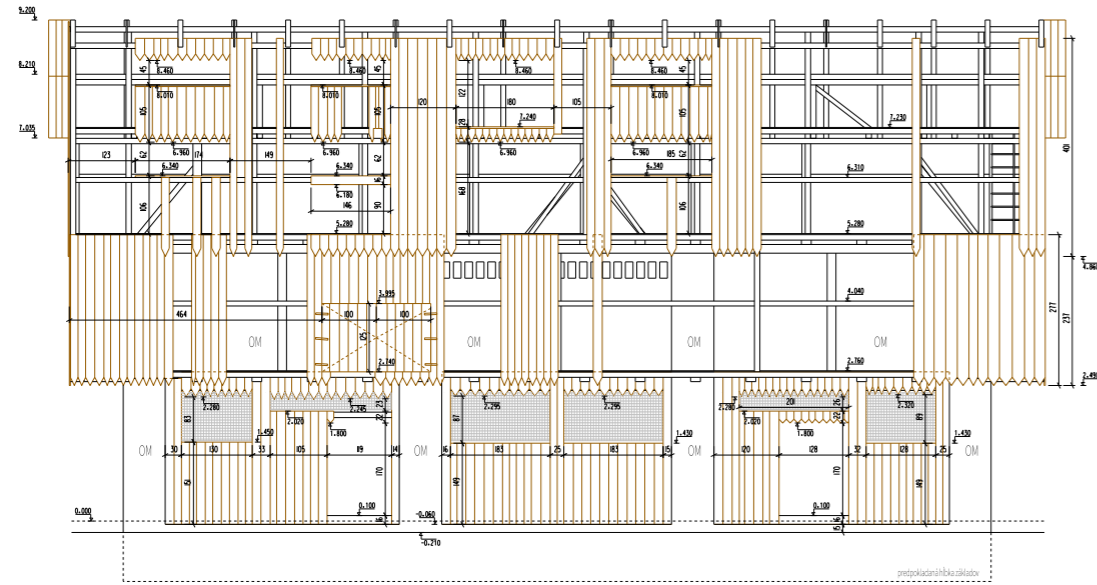
LEGENDA

 prvky nosného dreveného skeletu, plnené na gátri, spoje kĺncované, preplátovanie
 dopĺňajúce drevené prvky, dosky hr 2-2,5 cm
 drevená dosková podlaha, hr 2 cm, bez drážky, mákké rezo, kĺncovaná
 murovo z plyných pálených tehál na maltu MVC, omietané

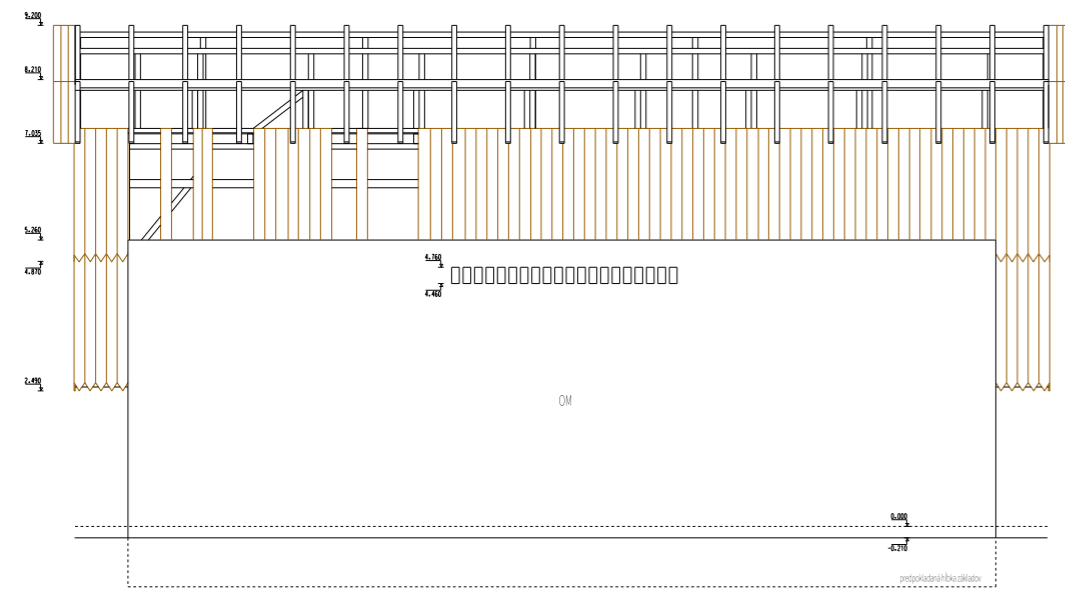
ZAMERANIE SKUTOČNÉHO STAVU SUŠIARNE LIEČIVÝCH BYLÍN

objednávateľ: Vegetabil – sušiareň
liečivých rastlín, o. z.
realizoval: Mgr. art. Tomáš Haviar
autorizovaný architekt SKA

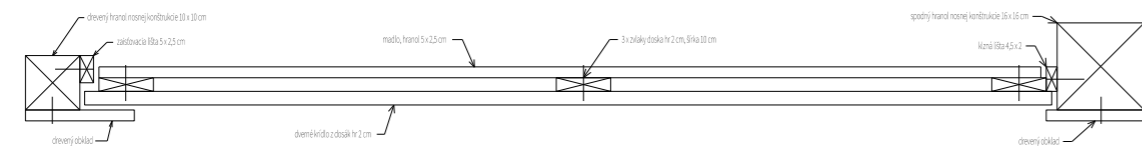
dátum: jún 2020
použité prístroje: meter, fotoaparát,
laserový diaľkomer
mierka: 1:300, 1:50, detaily 1:5

východný pohľad

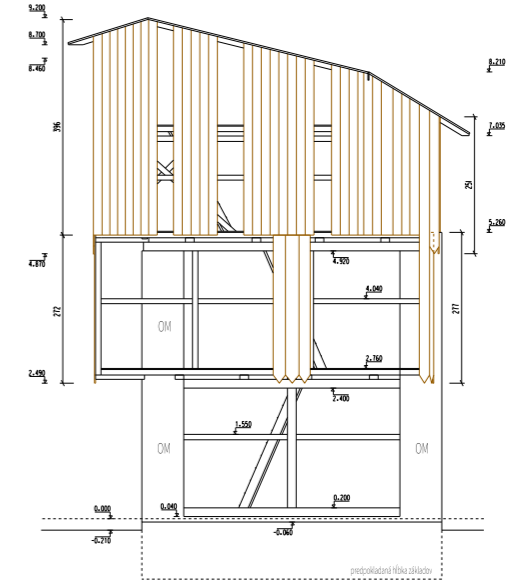
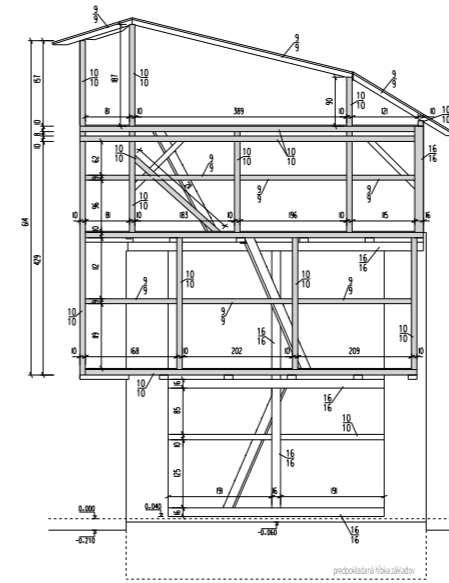

západný pohľad

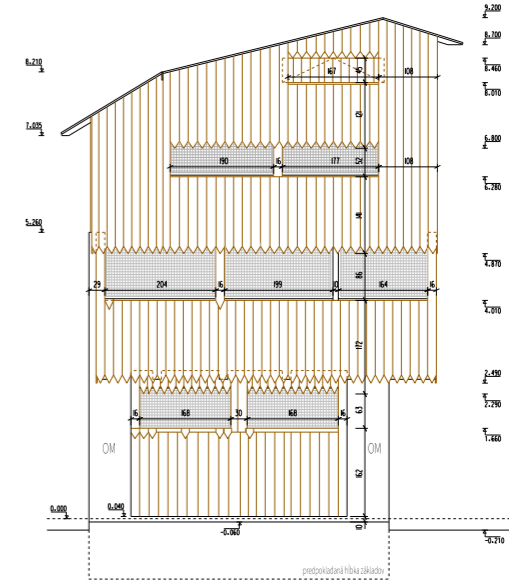
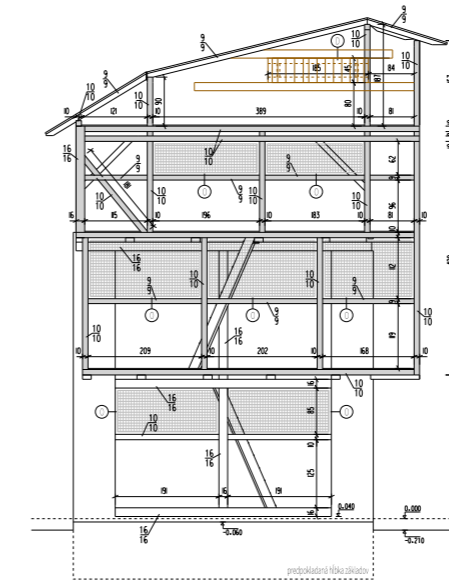

D dvere, charakteristický rez

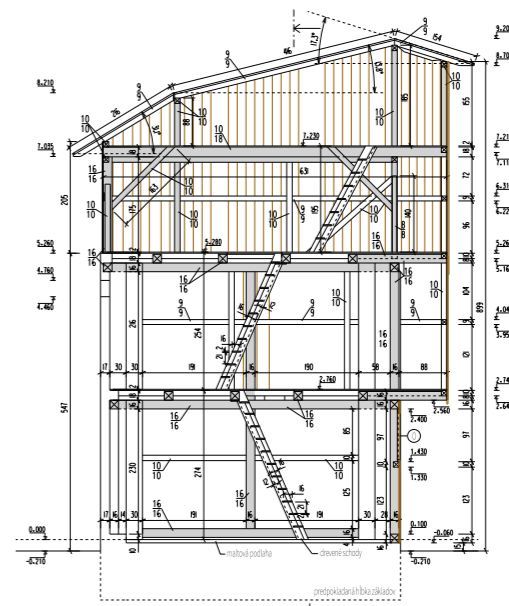
LEGENDA
 drevený obklad, pilený, hr 2 cm, šírka 15-22 cm osádzaný s medzerou 1-1,5 cm
 ometka biela šuchaná

severný pohľad bez opláštenia, severný pohľad

južný pohľad bez opláštenia, južný pohľad

LEGENDA
 drevený obklad, pilený, hr 2 cm, šírka 15-22 cm osádzaný s medzerou 1-1,5 cm
 ometka biela šuchaná

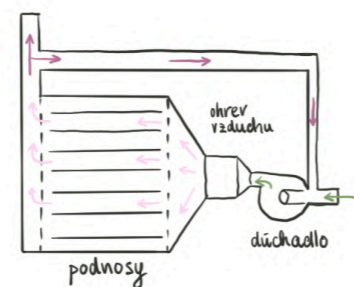
pričný rez

TYPY SUŠIČIEK BYLÍN

V tejto kapitole si stručne predstavíme niektoré z najčastejšie používaných sušičiek v potravinárskom priemysle. Väčšina sušičiek používaných v tomto priemysle je konvenčného typu.

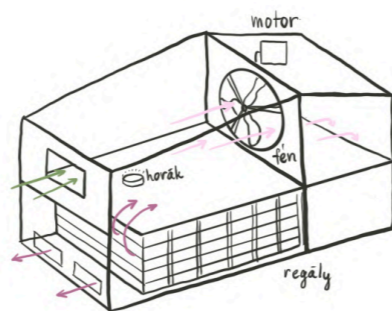
1. Typ: Skriňová sušička

Skriňová sušiareň tvorí izolovaná komora, vo vnútri ktorej sú naukladané podnosy jeden na druhom v určitých výškach. Podnosy môžu byť umiestnené v policiach alebo stohované jednotlivo v drážkach skrinky. Kvôli zabezpečeniu prietoku vzduchu cez podnosy sa používa na ich výrobu buď perforovaný alebo mriežkovaný materiál. Vzduch prechádzajúci cez ohrievač je hnaný ventilátorom a následne je odchyľovaný v smere podľa potreby. K naplneným podnosom sa dostáva teda rovnobežne alebo priečne. Pravidelne je však treba zmeniť prúdenie vzduchu do opačného smeru alebo je potrebné otočiť podnosy. Tento typ sa často nachádza vo vidieckych zariadeniach.

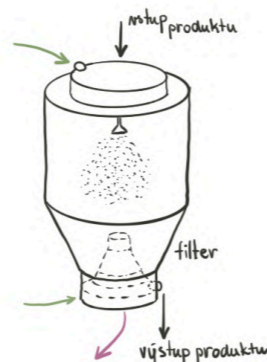
2. Typ: Tunelová sušička

Je najpoužívanejším typom priemyselnej dehydratácie. Pozostáva z dlhých tunelov (sušiacich komôr), ktoré sú zvyčajne pravouhlé. Mokrý výrobok na podnosoch sa ukladajú na police. Na jednom konci tunela sa naložia podnosy s mokrým materiálom, ktoré potom periodicky postupujú v tuneli ďalej až kým neprídu na koniec, kde sú ako suché odstránené z regálov. Obsah vlhkosti v tuneli a teplota prúdeného vzduchu sa nastavuje podľa potreby sušeného materiálu.

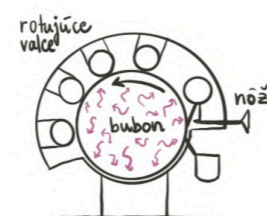
3. Typ: Rozprašovací sušička

Vo veľkej komore je rozprašovaná kvapalina do horúceho vzduchu vo forme jemných kvapôčok. Kvôli ich malej veľkosti a teplote okolo 200 – 250 °C, kvapôčky rýchlo schnú na pevné práškové častice. Suchý produkt sa z prúdu vzduchu oddeľuje cyklónovými separátormi, sedimentačnými komorami alebo vrecovými filtrami.¹ Sušičky majú využitie najmä pri sušení roztokov a kvapalných suspenzií.

4. Typ: Bubnová sušička

Sušička sa skladá z rotujúceho kovového valca. Vnútorňa časť je ohrievaná parou alebo priamym ohňom a na vonkajšiu sa naniesie mokrý produkt. Bubon sa pomaly otáča. Pre odvod vodných pár je sušička často vybavená ventilačným digetomom. Sušenina sa následne z povrchu bubna odstraňuje čepeľou. Sušenie prebieha približne pri 100 °C a trvá 15-60s. V sušičkách sa najčastejšie suší suspenzné, tekuté alebo pastovité potraviny.¹

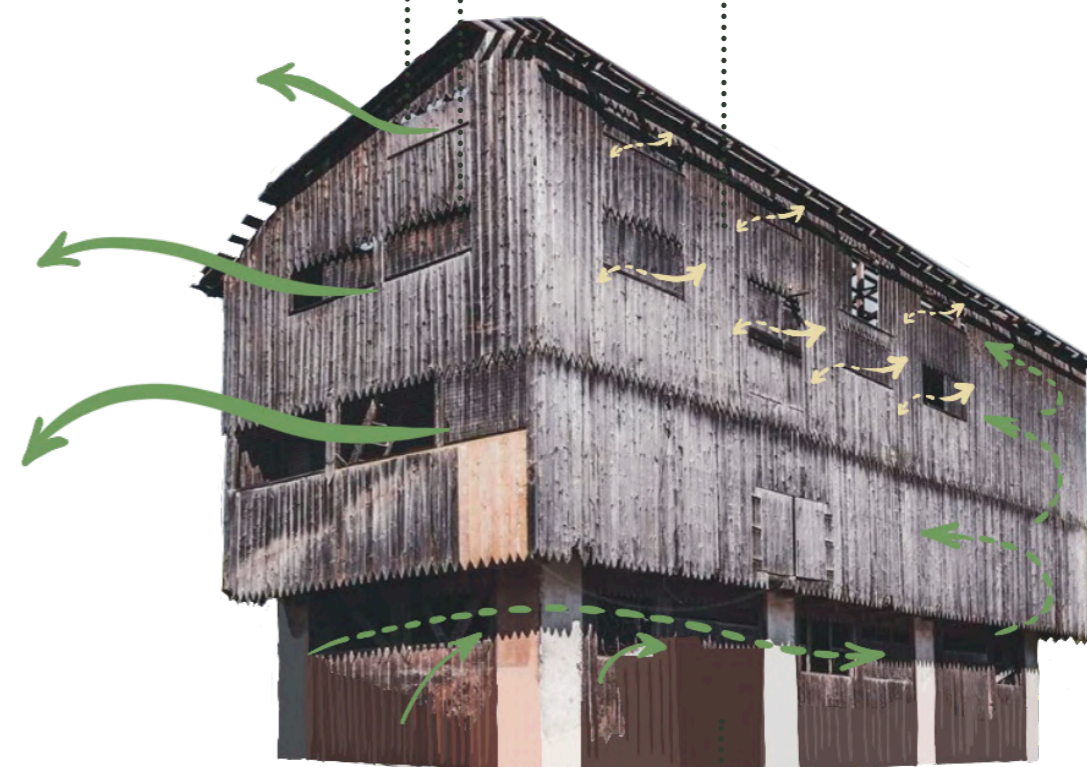

Predpokladaná cirkulácia vzduchu sušiarne bylín v Hanušovciach nad Topľou

Drevené rámy okien bez zasklenia sú doplnené o vypletané kovové sito.

Pre reguláciu vzduchu prúdiaceho do a zo sušiarne slúžili drevené výplne, ktoré sa v prípade potreby založili na okenný rám.

Neprestajne prebieha taktiež mikroventilácia cez nešpárovanú drevenú fasádu.

doskové zbíjané dvere sú posuvné a otvárateľné

hlavná cirkulácia vzduchu

priama výmena vyduchu

VÝBER Z NAJČASTEJŠIE ZBIERANÝCH A SUŠENÝCH BYLINIEK NA VÝCHODNOM SLOVENSKU, V OKOLÍ SLANSKÝCH VRCHOV

Na východnom Slovensku sa najčastejšie zbierajú bylinky ako: kvety lipy, baza čierna, rumanček kamilkový, prhlava dvojdomá (žihlava), medvedí cesnak, materiná dúška, púpava lekárska, mäta prieporná, ľubovník bodkovaný či prvosienka jarná. Tieto bylinky sa používajú na prípravu čajov, odvarov, do kúpeľov, na varenie alebo aj do ďalších liečiv. Je dôležité poznamenať, že tieto bylinky sa môžu vyskytovať v rôznej hojnosti v závislosti od konkrétneho miesta a klimatických podmienok. Výskyt bylín sa môže meniť v priebehu roka. Preto je vždy dobré byť opatrný a informovať sa o bezpečnosti a správnom používaní bylín pred ich zberom alebo použitím.

Lipa

má potopudné, močopudné a odhlieňovacie účinky, používa sa na liečbu stresu, úzkosti a nespavosti, lieči chrípku, dýchacie problémy, zápal močových ciest a je vhodná aj na použitie pri ošetrovaní pleti či do kúpeľa pri neurotických stavoch

Výskyt: v zmiešaných lesoch, často na ich okrajoch, na medziach či v parkoch

Baza čierna

má protizápalové a potopudné účinky, uvoľňuje hlieny a je dobrý bojovník pri ochoreniach dýchacích ciest, pri žalúdočno-črevných a pečenej ochoreniach, či pri zápaloch obličiek a reumatizme.

Výskyt: ako súčasť krovitých zárastov, na neobrábaných pozemkoch, popri plotoch, na rúbaniskách

Rumanček

má protizápalové a antiseptické účinky, používa sa na upokojenie nervového systému a na liečbu chorôb dýchacích ciest, pri žalúdočných a črevných ťažkostiach, či pri vonkajších zápaloch a kožných ekzémoch

Výskyt: na poliach, lúkach, pasienkoch, rumoviskách

Žihlava

má vysoký obsah železa a je vhodná pri anémii, zastavuje krvácanie, pomáha pri ochoreniach tráviaceho traktu a má výrazné protireumatické účinky.

Výskyt: na lúkach, pasienkoch, na okrajoch komunikácií a tokov, v lužných lesoch, pri potokoch

Medvedí cesnak

má antibakteriálne a antivírusové účinky, pomáha pri zápaloch a srdcových ochoreniach, pri zápche, plynatosti, či pri kŕčových žilách

Výskyt: v listnatých a lužných lesoch

Púpava

výborná bylina na jarnú kúru, obsahuje množstvo vitamínov (najmä C a B2), užíva sa pri cukrovke, malokrvnosti či chorobách pečene a žlčníka, na podporenie dýchania, má upokojujúce účinky, používa sa na liečbu kožných ochorení.

Výskyt: na suchých miestach, ako burina na dvoroch, záhradách, poliach, pri cestách, lúkach a pod

Materiná dúška

upokojuje nervový systém, používa sa na liečbu horných dýchacích ciest, na aromatické kúpele a obklady, ako dráždiaci a analgetický prostriedok pri ochoreniach kĺbov, svalov a periférnych nervov

Výskyt: na okrajoch lesov a lúk, na stepných lokalitách, snečných, skalných stráňach a po okrajoch ciest

Mäta

zmierňuje bolesti, používa sa na liečbu tráviacich ťažkostí, pôsobí žlčotvorne, protizápalovo a pomáha pri ťažkostiach horných dýchacích ciest, alebo ako odvar z listov do kúpeľa pri nervovom vypätí

Výskyt: na lúkach a v okolí ciest

Ľubovník bodkovaný

má antiseptické a protizápalové účinky, na hojenie a čistenie rán a kožných vredov, je vhodný na boľavé kĺby, na nervy, pôsobí antidepresívne a má prehánajúce aj protivírusové účinky

Výskyt: na presvetlených miestach, na okrajoch lesov, pasienkoch, rúbaniskách a na lúkach, od nížin až po podhoria

Prvosienka jarná

je osožná pri chorobách dýchacieho ústrojenstva, používa sa pri migréne, nespavosti, doporučuje sa k liečeniu reumatizmu či depresie

Výskyt: v riedkych listnatých lesoch, na lúkach, pasienkoch a snečných stráňach

Majoránka

má antiseptické účinky, používa sa na liečbu tráviacich ťažkostí a bolesti hlavy, priaznivo pôsobí na nervovú sústavu, je prospešný proti reumatickým bolestiam, kde sa tiež odporúča do kúpeľa

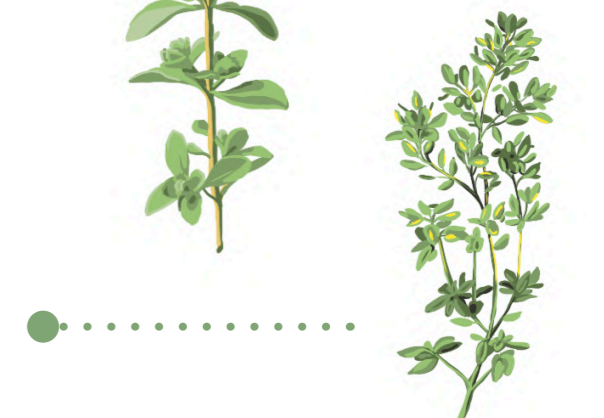
Výskyt: v južnejších oblastiach.

Tymián

má antiseptické účinky, používa sa na liečbu chorôb dýchacích ciest a ako liek proti bolesti, proti nadúvaniu, pri zápaloch tráviaceho traktu

Výskyt: potrebuje snečné, ľahké a suchšie pôdy

C NÁVRH

BYLINKOVÉ
RELAXAČNÉ
CENTRUM

CIEĽ

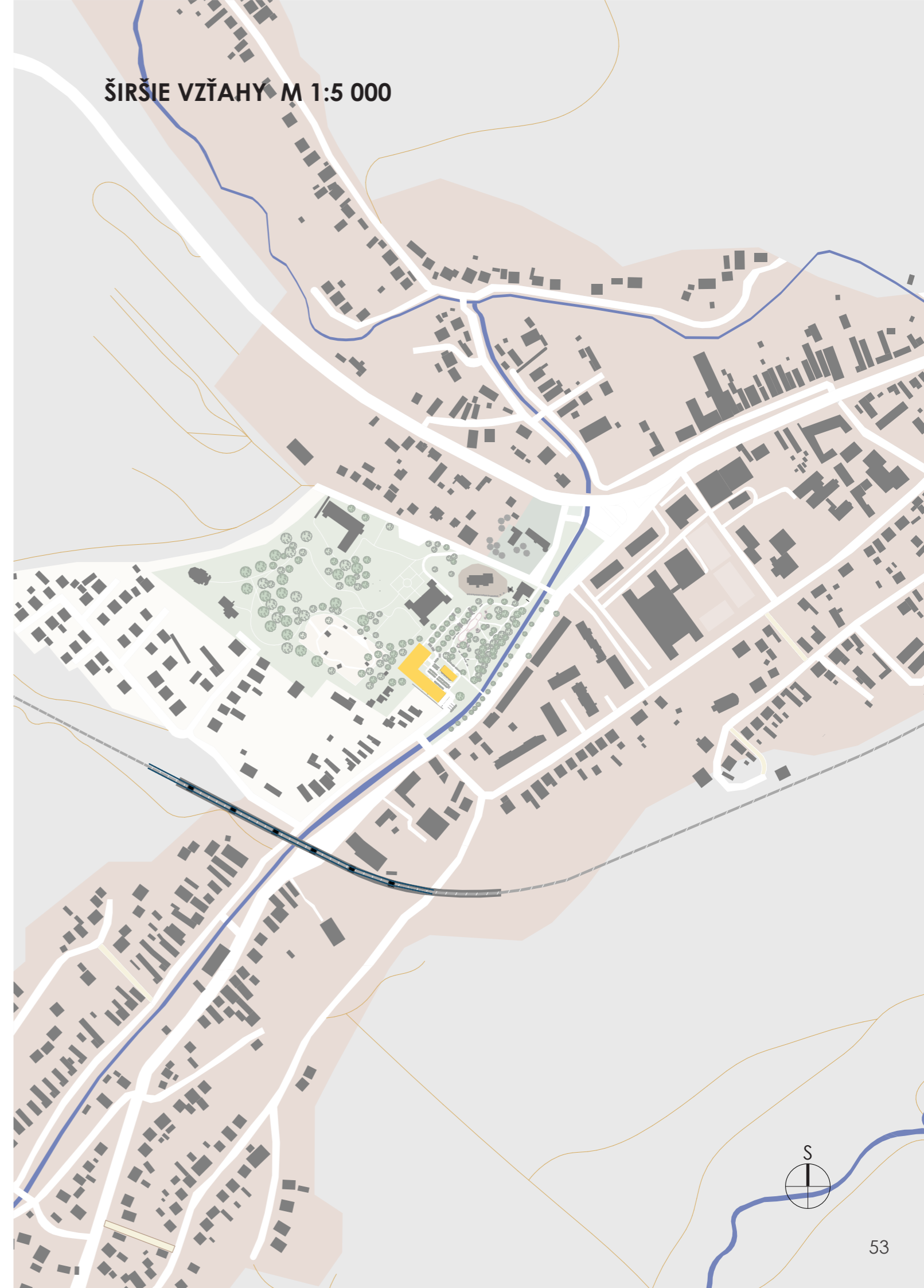
Návrh relaxačného centra v Hanušovciach nad Topľou, zameraného na wellness aktivity a bylinkové procedúry. Cieľom projektu je pozdvihnúť povedomie a poukázať na bohatú históriu mesta spojeného so sušením a spracovaním liečivých bylín. Riešenie by malo vytvoriť nové možnosti v oblasti relaxačných služieb a voľnočasových aktivít v jadre mesta. Ďalším cieľom bolo navrhnuť spôsob záchrany NKP Sušiareň liečivých bylín.

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE

Riešený pozemok sa nachádza v centre Hanušoviec nad Topľou. V tesnej blízkosti môjho návrhu sa týčia dôležité historické stavby tohto mesta. Renesančno barokový kaštieľ a ranogotický kostol s renesančnou zvonnicou dotvárajú dôležitú kompozíciu návrhu. Časť pozemku sa nachádza v pamiatkovej zóne. Rozloha parcely pre návrh stavby a parku je 12 672m². Zastavaná plocha bylinkového relaxačného centra je 1 120m². Sušiareň stojí na ploche 138m².

URBANIZMUS

Novonavrhované stavby relaxačného centra v tvare L využívajú okolitý terén a svojím konceptom prepájajú mestský park v severozápadnej časti s novonavrhnutým parkom pod kaštieľom. Vznikajú nové zaujímavé pohľadové body na pamiatkovú zónu. Ako prechodová vrstva medzi novou občianskou vybavenosťou a parkom je vsadená historická stavba sušiarne. Medzi sušiarňou a relaxačným centrom je priestor na bylinkové záhony.

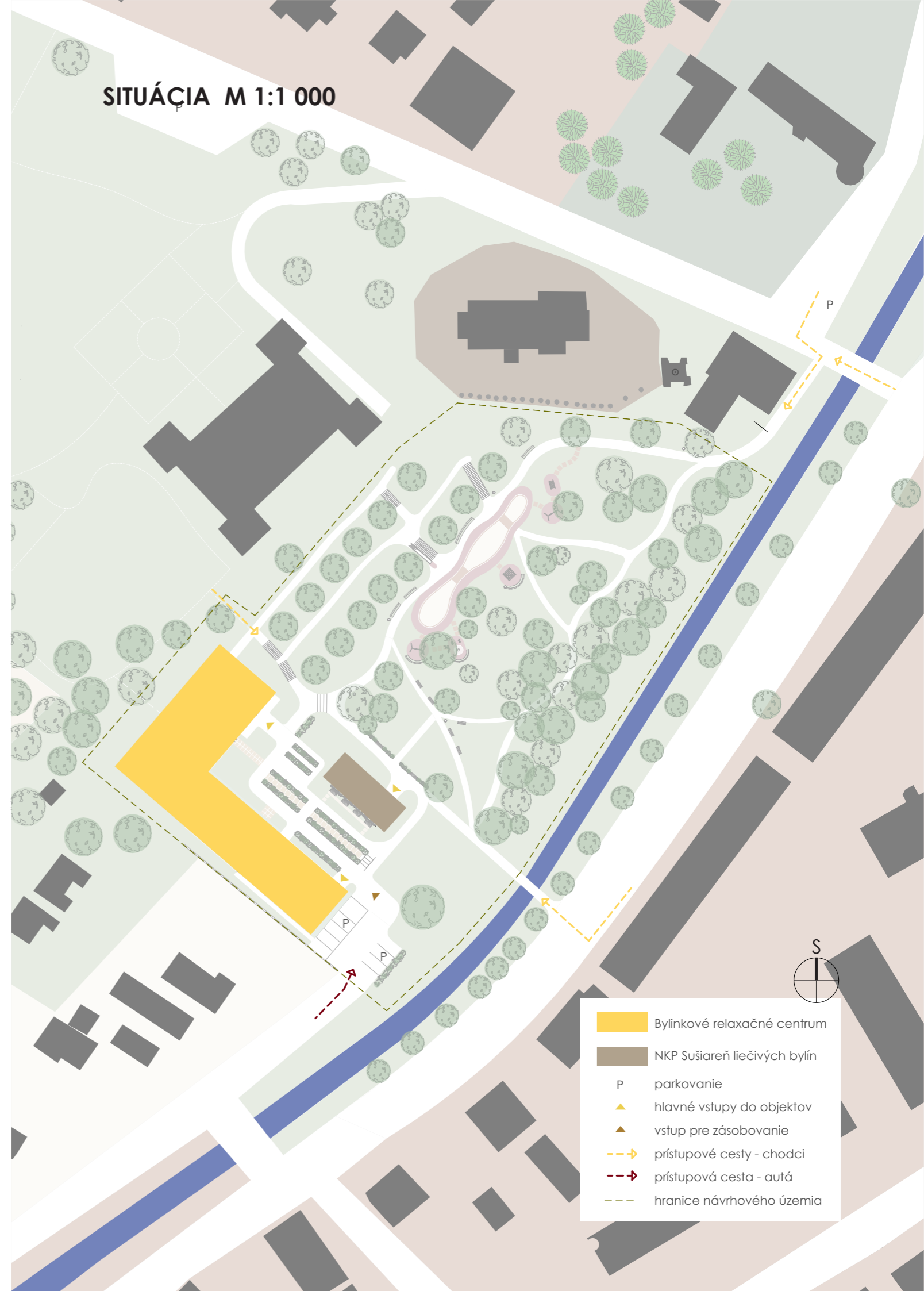

KONCEPT

Stavba je navrhnutá s cieľom poskytnúť hosťom komplexný zážitok spojený s oddychom, zdravím a pôžitkom. Celkové fungovanie tejto stavby je založené na integrácii jednotlivých častí, ako je penzión, wellness centrum a čajovňa. Relaxačné bylinkové centrum je miestom oddychu s vôňou nie len bylín, ale aj dreva a histórie. Koncept stavby vychádza z prostredia, v ktorom sa centrum nachádza. Jedná sa o pozemky zväčša na hraniciach pamiatkovej zóny Hanušoviec nad Topľou, no taktiež aj v samotnej pamiatkovej zóne. Mojim cieľom návrhu bolo vytvoriť stavbu, ktorá svojím postavením pod kopcom a jednoduchou formou bude vyjadrovať skôr poddanosť ako výstrednosť. Posledným, no zároveň najdôležitejším prvkom konceptu celého návrhu je NKP Sušiareň liečivých bylín, ktorú vnímam ako súčasť identity tohto mesta. Sušiareň navrhujem zrekonštruovať, opraviť, premiestniť na nové miesto v pamiatkovej zóne, do určitej miery obnoviť jej pôvodnú funkciu a tak zvrátiť jej nešťastný osud. Sušiareň by som chcela prinavrátiť život a zdôrazniť jej význam, ktorý zohrala v histórii Hanušoviec. Príbeh pestovania, zbierania a sušenia bylín sa ďalej odzrkadľuje aj v novonavrhovaných budovách. Cieľom konceptu je vytvoriť príjemné miesto pobytu s interaktívnymi prvkami pre miestnych aj turistov.

SITUÁČIA M 1:1 000

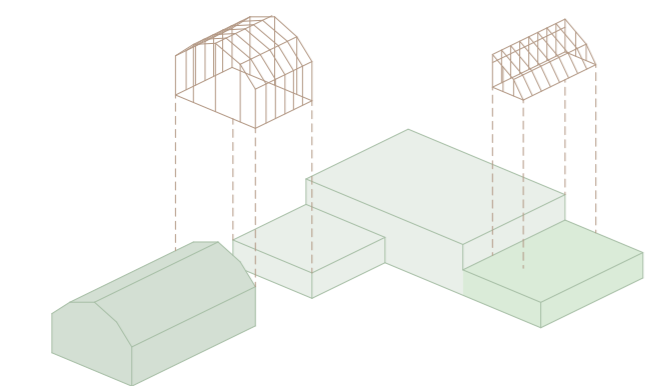
FORMA A PREVÁZKOVÉ RIEŠENIE

Formu a výraz novostavieb volím veľmi neutrálne, neexpresívnu. Tvaroslovie penziónu vychádza z formy klasických domov, zo starých romantických fotografií tohto miesta a z domov stojacich v okolí.

Forma wellness centra a čajovne sa prispôsobuje prostrediu. Priamo nadväzuje na terasovitost terénu a tým splyva s okolím.

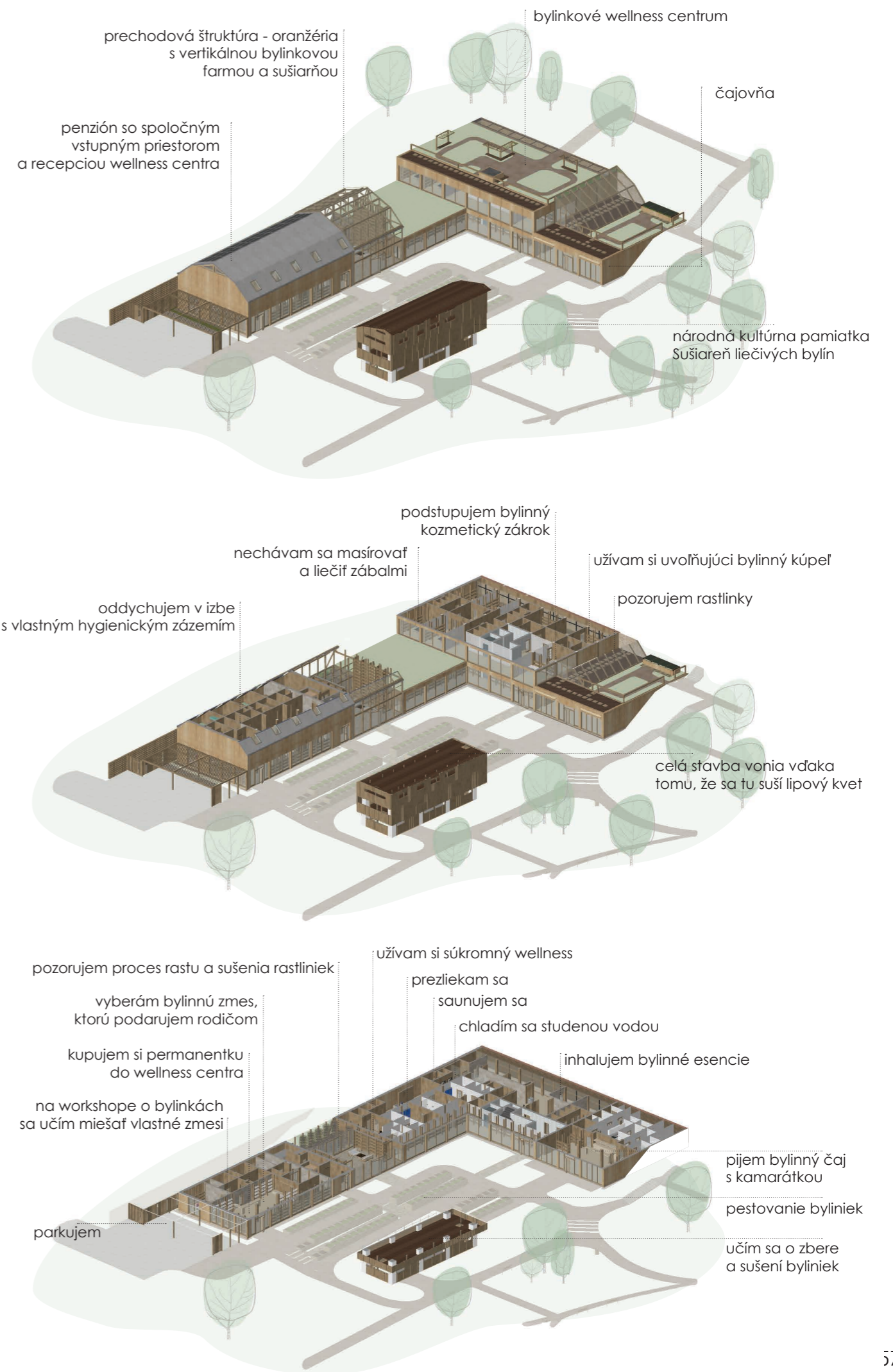
Hlavná hmota penziónu a wellness centra je doplnená prepojujúcim prvkom - skleníkom. Skleník, alebo bližšie oranžéria s malou vertikálnou farmou, vytvára ideové prepojenie jednotlivých stavieb. Návštevník relaxačného centra prechádza z recepcie, ktorá je v hlavnej budove penziónu do wellness centra pomedzi rozkvitnuté rastlinky, čím mu návrh stavby dáva najavo, čo ho čaká ďalej, vo vnútri budovy a na wellness procedúrach. Penzión a wellness uzatvára čajovňa, ktorá ako jediná vkročuje do pamiatkovej zóny, a preto sa ju snažím navrhnuť čo najpokornejšie. Čajovňa zároveň završuje myšlienku celého komplexu a vytvára miesto pre občerstvenie na križovatkách medzi hornou časťou mestského parku, kaštieľom a novonavrhovaným parkom.

Ako výraz úcty k prírode navrhujem budovy primárne z dreva, čím dbám na ekologický aspekt novostavby.

PENZIÓN, RECEPCIA A PREDAJŇA WELLNESS CENTRUM ČAJOVŇA

novotvar v neutrálnom tvarosloví klasických domov hmota prispôbujúca sa prostrediu, nadväzuje na terasovitost terénu

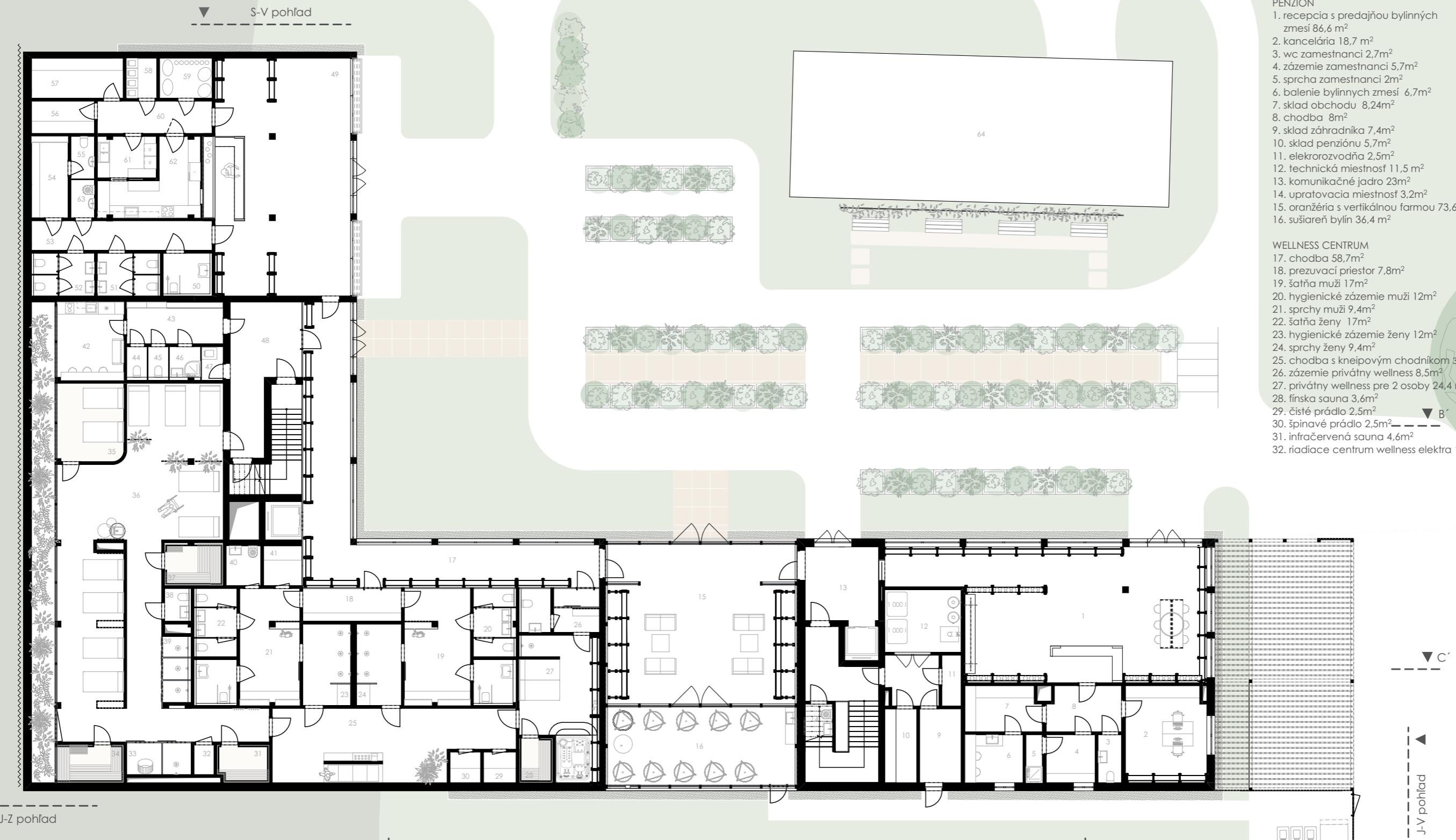
ZOZNAM MIESTNOSTÍ

PENZIÓN

1. recepcia s predajňou bylinných zmesí 86,6 m²
2. kancelária 18,7 m²
3. wc zamestnanci 2,7m²
4. zázemie zamestnanci 5,7m²
5. sprcha zamestnanci 2m²
6. balenie bylinných zmesí 6,7m²
7. sklad obchodu 8,24m²
8. chodba 8m²
9. sklad záhradníka 7,4m²
10. sklad penziónu 5,7m²
11. elektrovozovňa 2,5m²
12. technická miestnosť 11,5 m²
13. komunikačné jadro 23m²
14. upratovacia miestnosť 3,2m²
15. oranžéria s vertikálnou farmou 73,6m²
16. sušiareň bylín 36,4 m²

WELLNESS CENTRUM

17. chodba 58,7m²
18. prezuvací priestor 7,8m²
19. šatňa muži 17m²
20. hygienické zázemie muži 12m²
21. sprchy muži 9,4m²
22. šatňa ženy 17m²
23. hygienické zázemie ženy 12m²
24. sprchy ženy 9,4m²
25. chodba s kneipovým chodníkom 38,2m²
26. zázemie privátny wellness 8,5m²
27. privátny wellness pre 2 osoby 24,4 m²
28. fínska sauna 3,6m²
29. čisté prádlo 2,5m²
30. špinavé prádlo 2,5m²
31. infračervená sauna 4,6m²
32. riadiace centrum wellness elektra 1,4m²

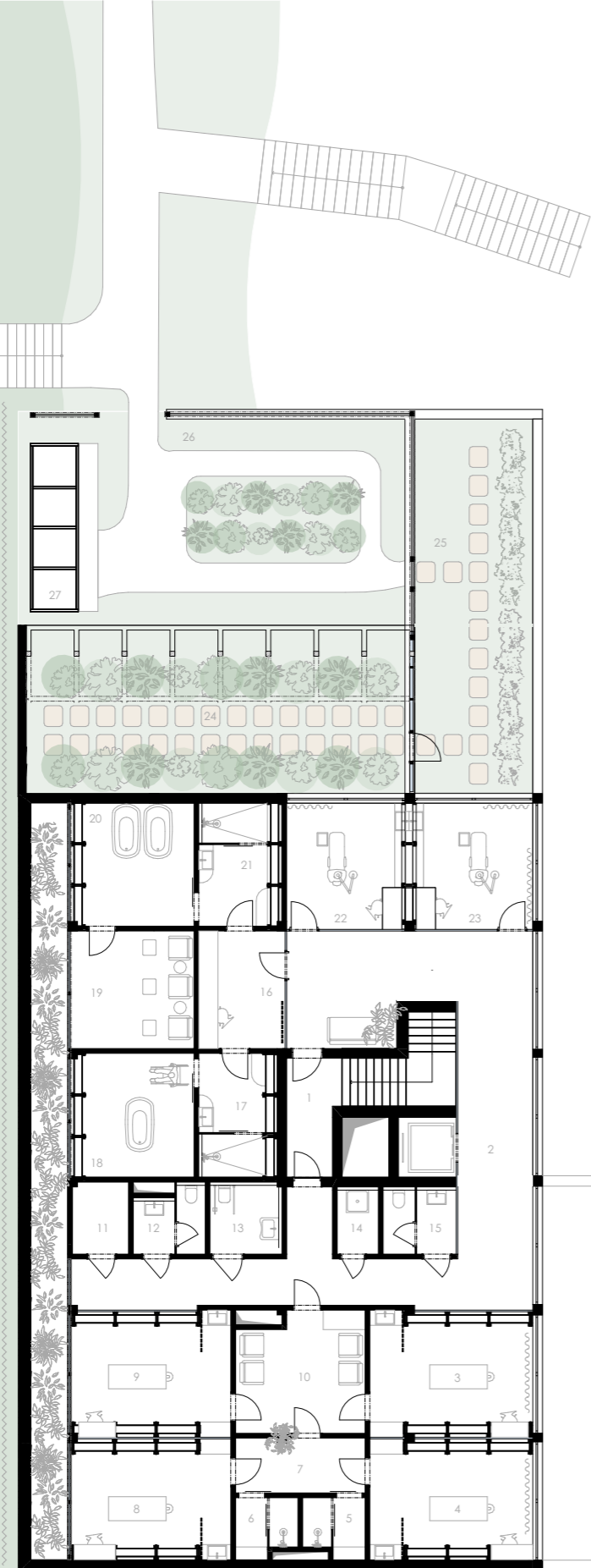
PÔDORYS PRÍZEMIE M 1:200

33. ochladzovacie priestory 5m²
34. fínska sauna 6,1m²
35. bylinná sauna 12,6m²
36. odpočívareň 107m²
37. parná sauna 6,1m²
38. toaleta 2m²
39. sprchy 4,7m²
40. opravacia miestnosť 3,3m²
41. príručný sklad 3,7m²
42. zázemie zamestnanci 12,6m²
43. šatňa zamestnanci 9,6m²
44. WC zamestnanci ženy 1,7m²

45. WC zamestnanci muži 1,7m²
 46. sprcha zamestnanci 2,5m²
 47. odpad 1,7m²
 48. komunikačné jadro 22m²
- ČAJOVŇA
49. čajovňa 80,3m²
 50. WC invalid 5m²
 51. WC ženy 6,5m²
 52. WC muži 6,5m²
 53. chodba 12,8m²
 54. zázemie zamestnanci 7,2m²

54. zázemie zamestnanci 7,2m²
55. WC zamestnanci 2,3m²
56. sklad nápojov 4,9m²
57. sklad suchých potravín 5,9m²
58. odpad 3m²
59. sklad čajov 5,1m²
60. chodba 8,9m²
61. umývanie riadu 6m²
62. prípravovňa jedál 13,6m²
63. upratovacia miestnosť 2,3m²
64. NPK Sušiareň liečivých bylín

ZOZNAM MIESTNOSTÍ

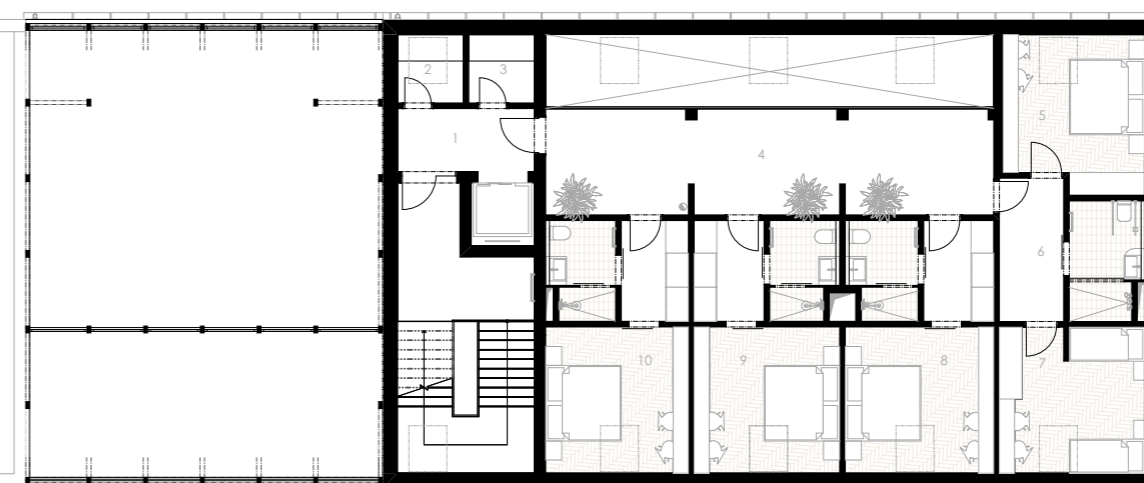
PENZIÓN

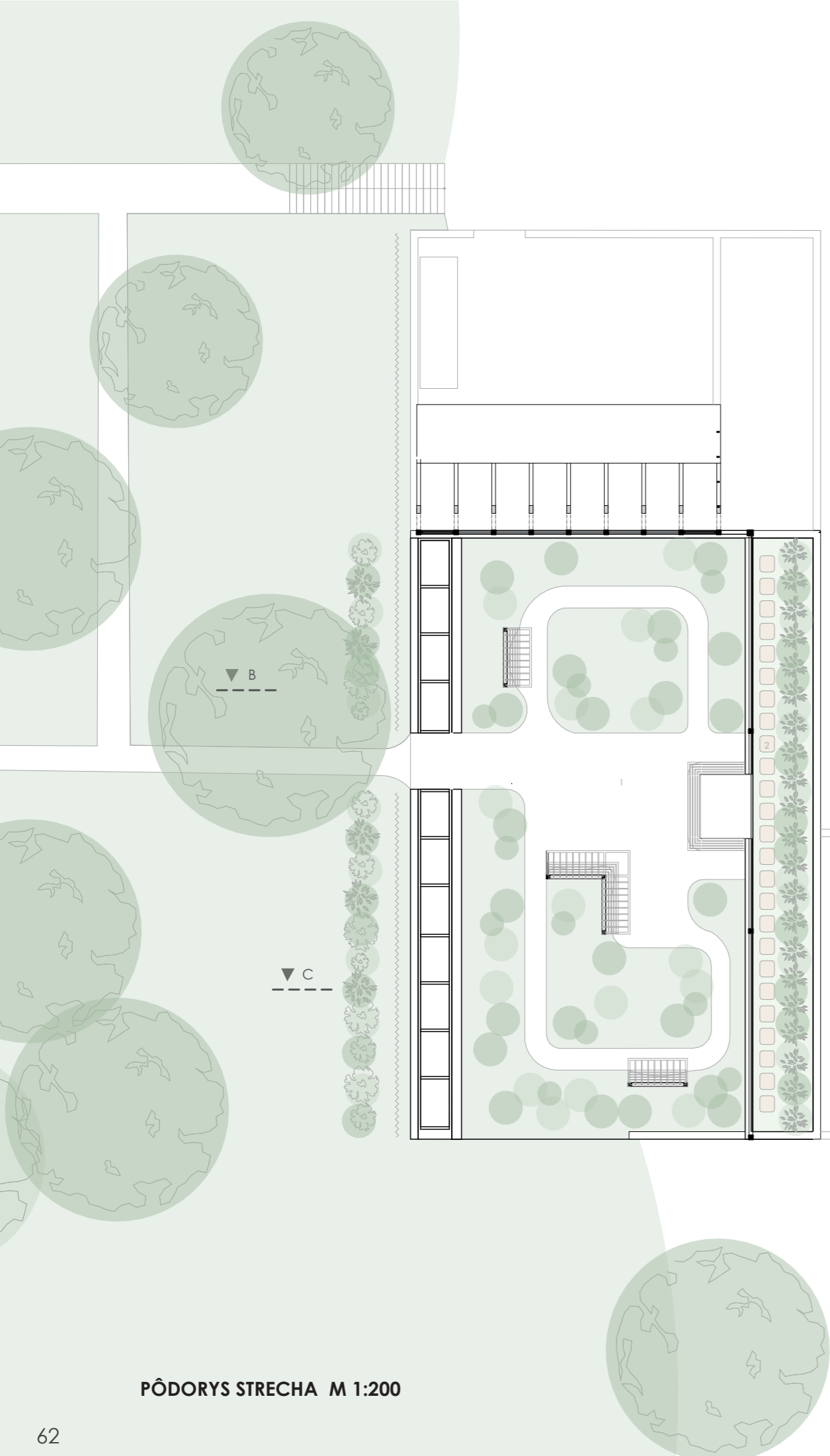
1. komunikačné jadro 16m²
2. čisté prádlo 3,1m²
3. špinavé prádlo 3,1m²
4. chodba 33m²
5. izba so zdieľaným hygienickým zázemím 15m²
6. chodbička s hygienickým zázemím 13m²
7. izba so zdieľaným hygienickým zázemím 15m²
8. izba s vlastným hygienickým zázemím 25m²
9. izba s vlastným hygienickým zázemím 25m²
10. izba s vlastným hygienickým zázemím 25m²

WELLNESS CENTRUM

1. komunikačné jadro 6 m²
2. chodba 66,7m²
3. masážna miestnosť 19,5m²
4. zábaly 19,5m²
5. sprcha A 3,5m²
6. sprcha B 3,5m²
7. chodbička 6,9m²
8. zábaly 19,5m²
9. masážna miestnosť 19,5m²
10. čakáreň 14,63 m²
11. príručný sklad 3,9m²
12. wc muži 4,4 m²
13. wc invalid 5m²
14. upratovacia miestnosť 2,7m²
15. wc ženy 4,8m²
16. miestnosť pre ošetrovateľa 10m²
17. prezliekareň s kúpeľňou 9,5 m²
18. balneoterapia singel 15 m²
19. oddychová miestnosť 14,5 m²
20. balneoterapia pre pár 15 m²
21. prezliekareň s kúpeľňou 9,5 m²
22. kozmetika A 15,4 m²
23. kozmetika B 15,4 m²

24. sklenník 60 m² (prístup má len záhradník)
25. záhony na streche 44m² (prístup má len záhradník)
26. pochôdzna strecha s extenzívnou zeleňou 67m²
27. krytý kompost 7,8m²

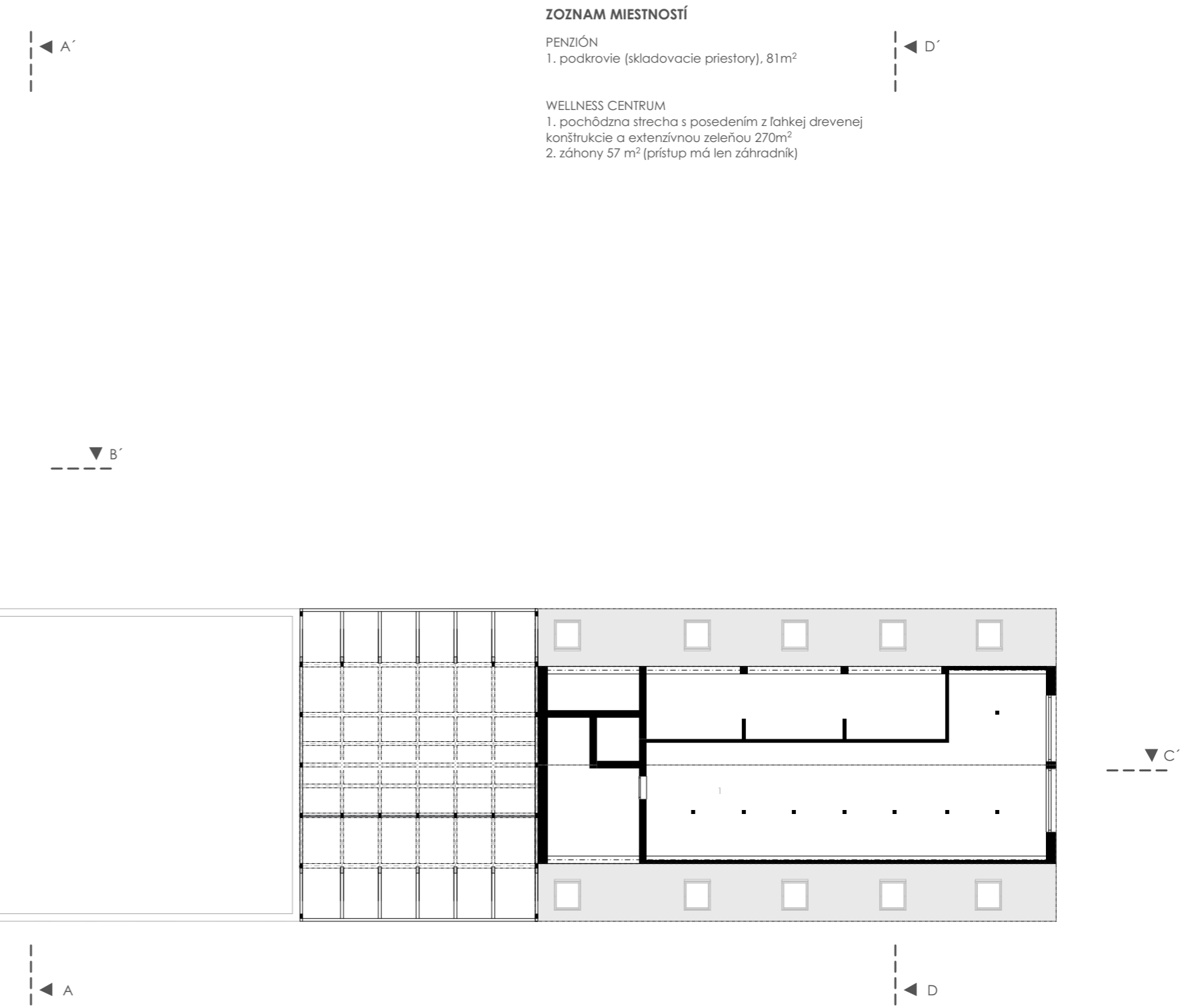

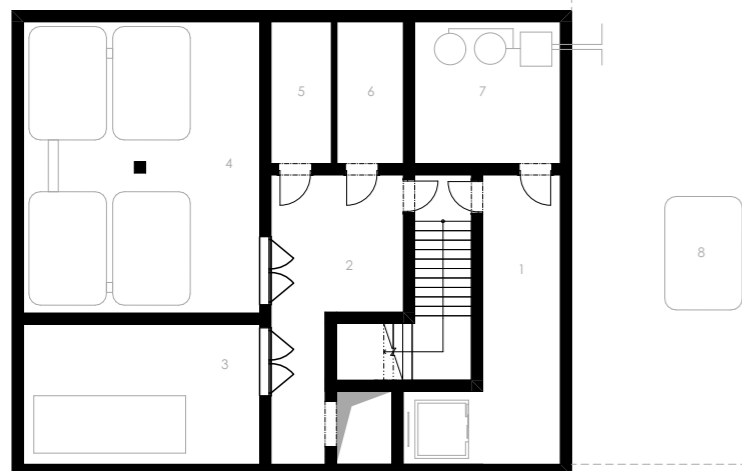
PÔDORYS STRECHA M 1:200

ZOZNAM MIESTNOSTÍ

PENZIÓN
1. podkrovie (skladovacie priestory), 81m²

WELLNESS CENTRUM
1. pochôdzna strecha s posedením z ľahkej drevenej koňštrukcie a extenzívnou zeleňou 270m²
2. záhony 57 m² (prístup má len záhradník)

ZOZNAM MIESTNOSTÍ

WELLNESS CENTRUM + ČAJOVŇA

1. komunikačné jadro 18m²
2. chodba 18,4 m²
3. strojovňa vzduchotechniky 23,1m²
4. recyklácia šedej vody 4x9000 litrov (čistenie a akumulácia) 48,1m²
5. sklad wellness 6m²
6. elektro rozvodňa 6,6m²
7. ohrev vody (tepelné čerpadlo a elektrický kotol) 14,5m²
8. akumulácia dažďovej vody

PÔDORYS SUTERÉN POD WELLNESSOM M 1:200

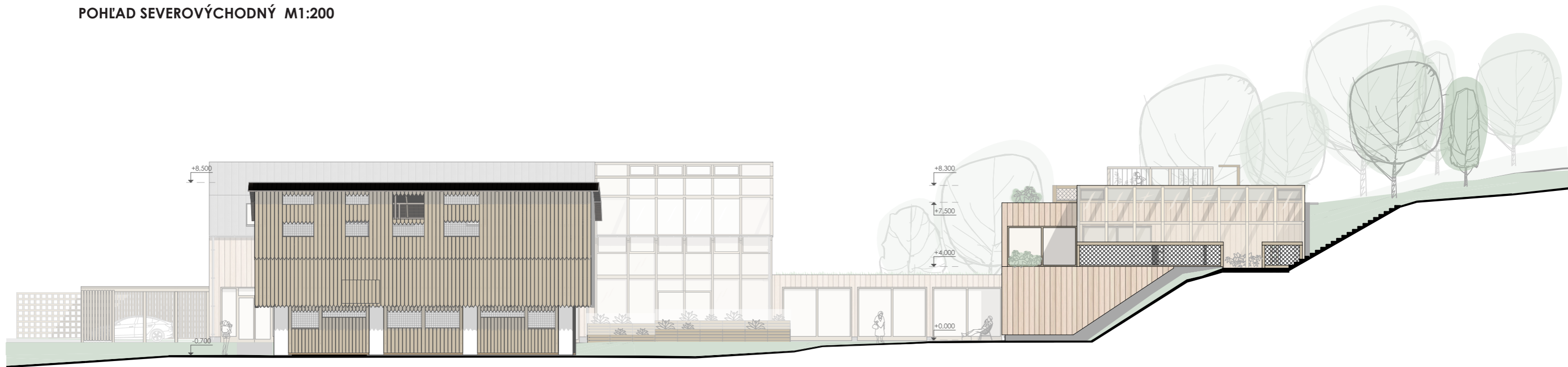

Pohľad na objekt

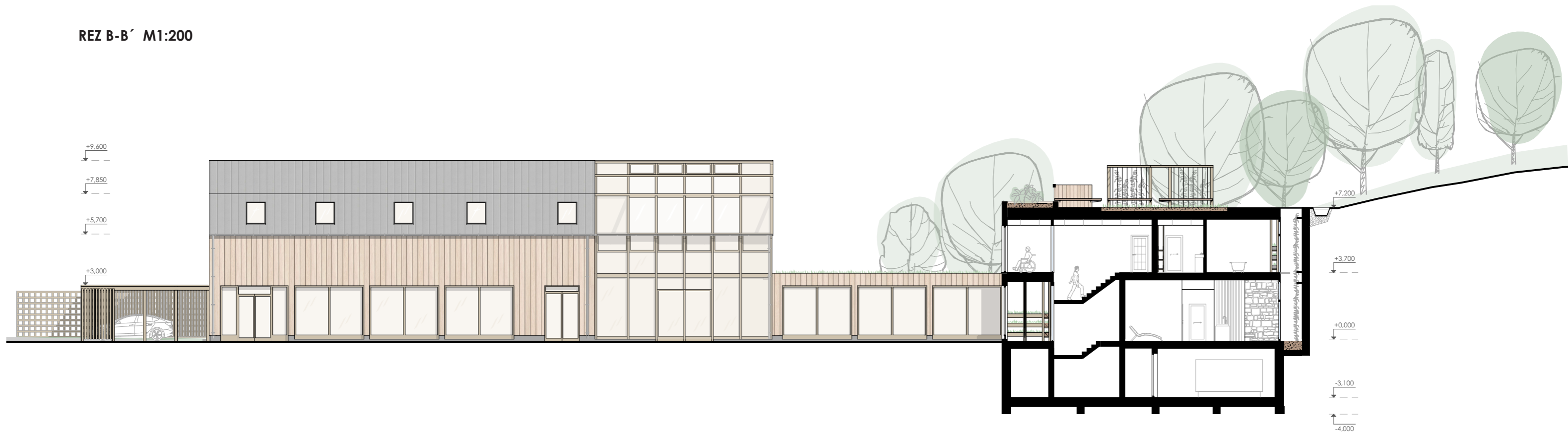

Pohľad na časť wellness a čajovňu

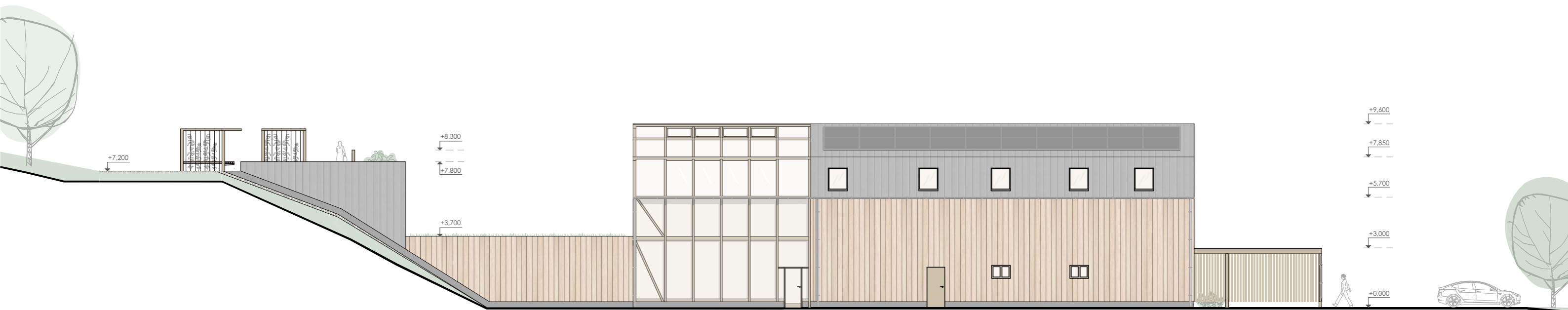
POHLAD SEVEROVÝCHODNÝ M1:200

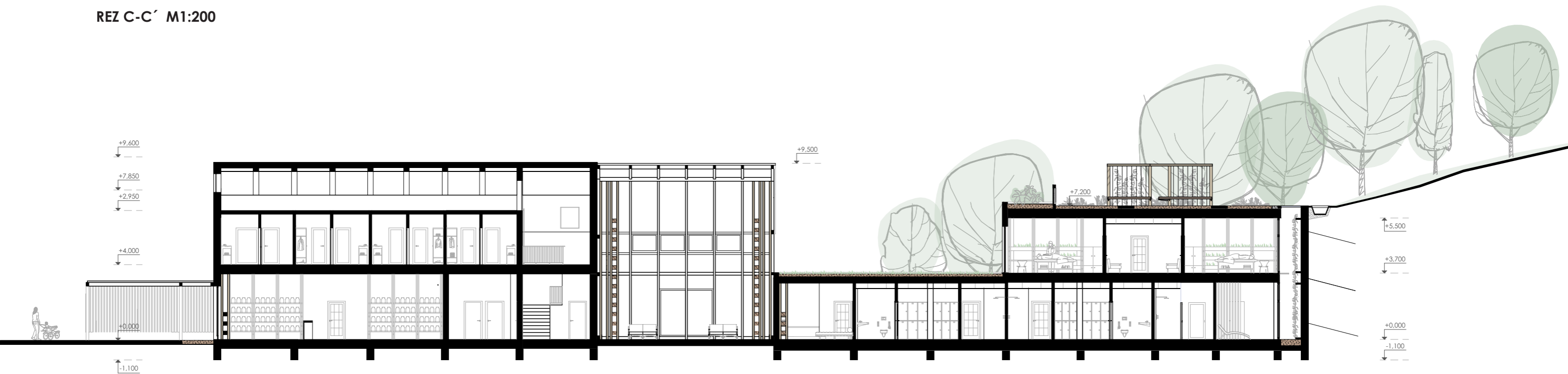
REZ B-B' M1:200

POHĽAD JUHOZÁPADNÝ M1:200

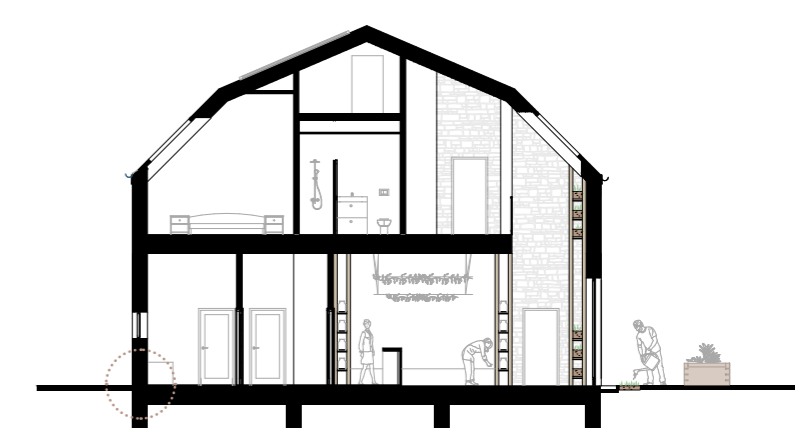
REZ C-C' M1:200

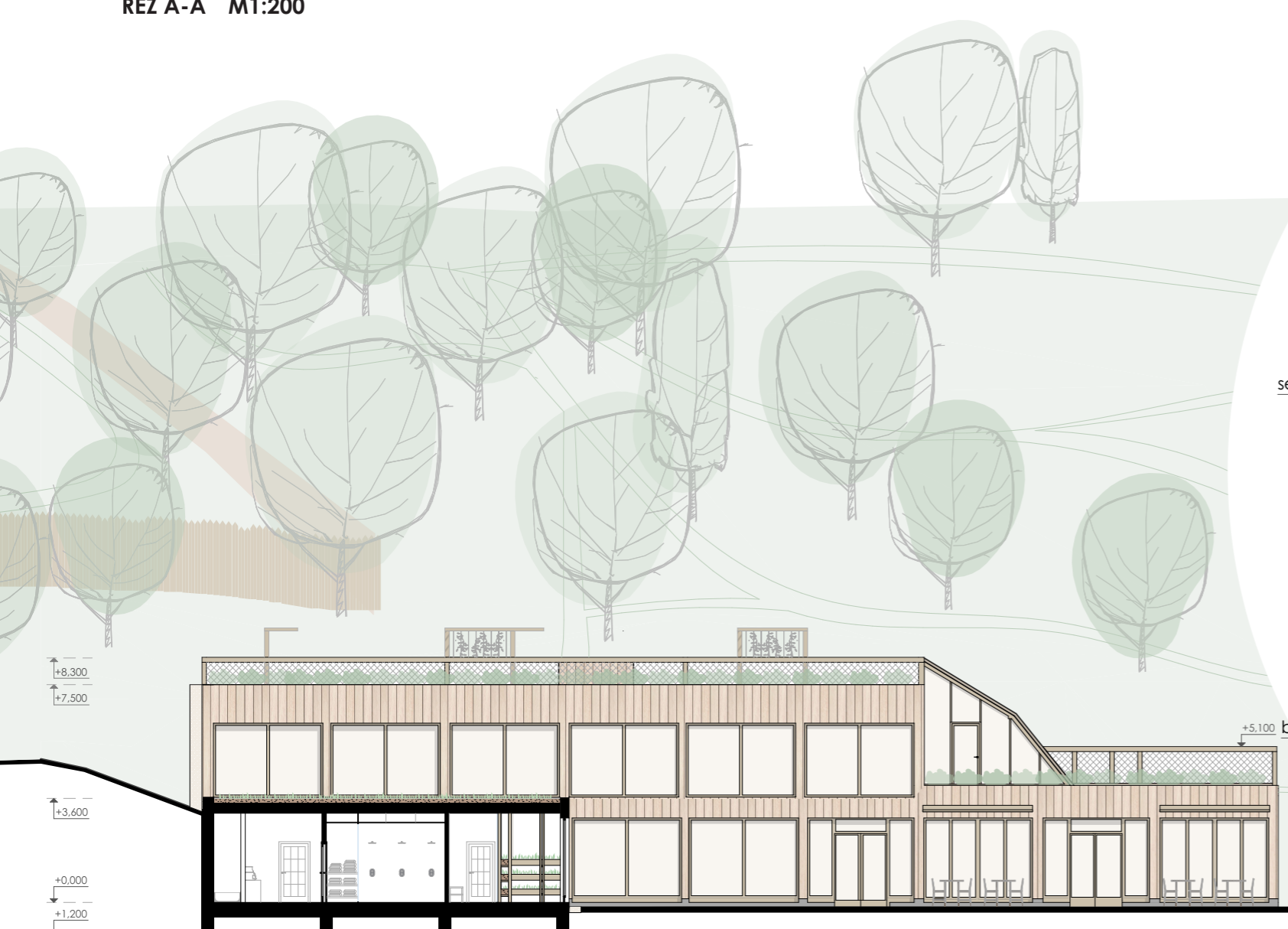
POHĽAD JUHOVÝCHODNÝ M1:200

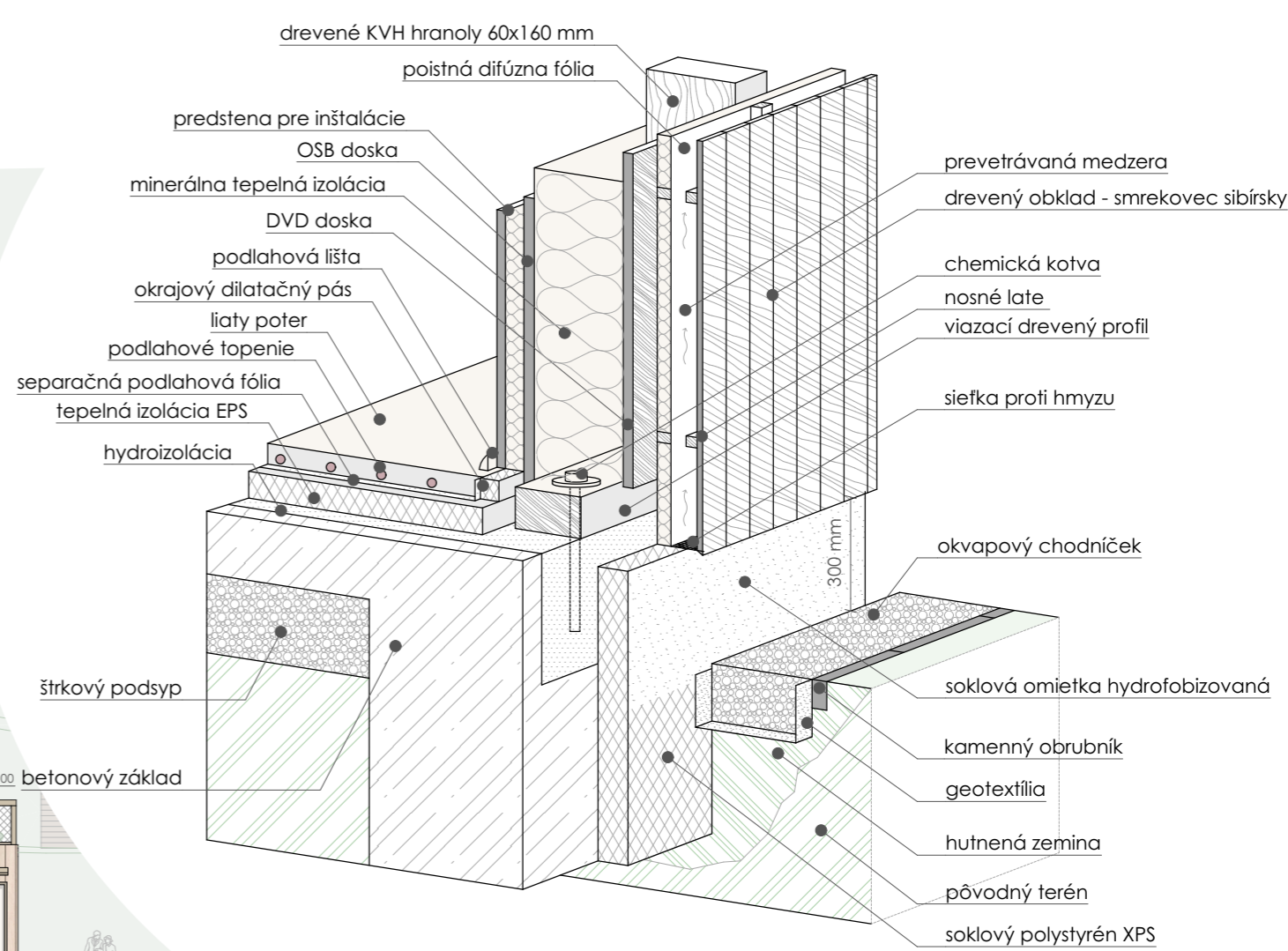
REZ D-D' M1:200

REZ A-A' M1:200

DETAIL KONŠTRUKCIE DREVOSTAVBY

KONŠTRUKCIA

PENZIÓN

Celá stavba penziónu je navrhnutá ako drevostavba s železobetónovým komunikačným jadrom. To slúži najmä ako tepelný akumulátor.

Výhody drevostavby:

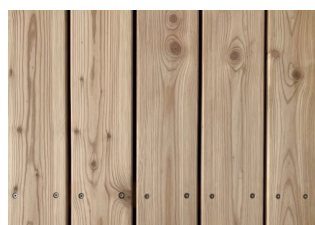
ekologická udržateľnosť
recyklovateľnosť
prírodná krása a estetika
rýchla montáž prefabrikovaných komponentov
zdravé prostredie
flexibilita a prispôsobivosť architektonickým požiadavkám

WELLNESS CENTRUM

Keďže sa táto stavba priamo dotýka terénu a nadväzuje naň, wellness centrum nemohlo byť riešené ako komplet drevostavba. Z tohto dôvodu som zvolila kombináciu dreva a betónu. Obvodové steny v kontakte s terénom sú navrhnuté zo železobetónu ako oporná stena s pažením. Zvyšné nosné a nenosné steny sú navrhnuté z dreva.

Výhody drevobetónového stropu: nižšia konštrukčná výška
vynikajúce akustické vlastnosti
vyššia odolnosť proti vibráciám

POHLADOVÉ MATERIÁLY

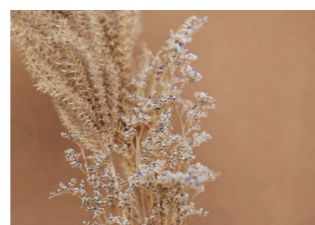
smrekovec sibírsky

liata podlaha

hlinené omietky

sušené rastliny

ľan

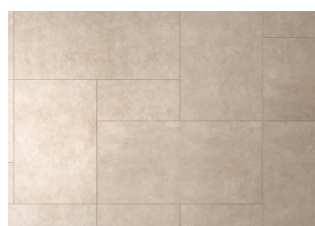
vápencový obklad

zelené bylinky

aluzinková krytina

keramická dlažba

hlina

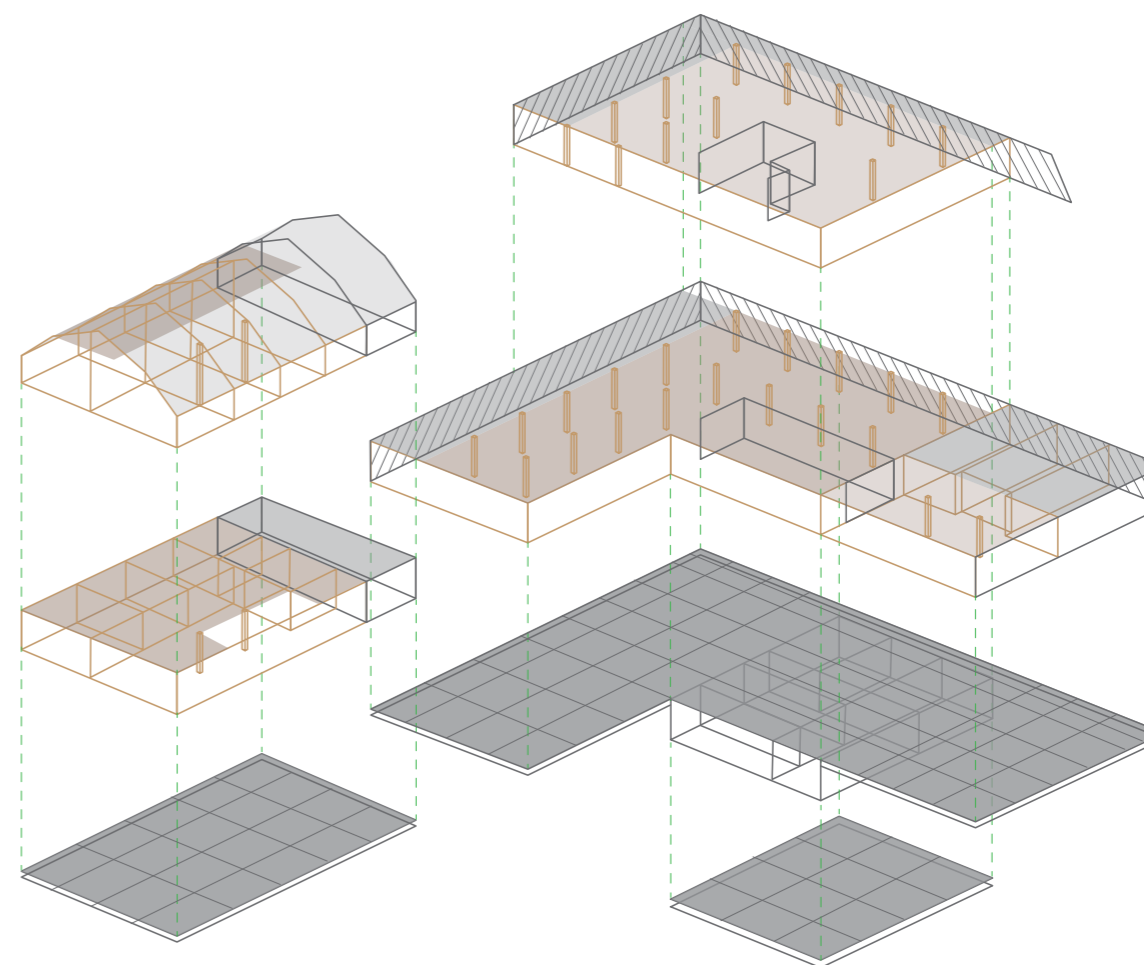

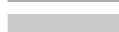
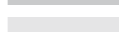
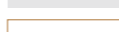

borovicové drevo

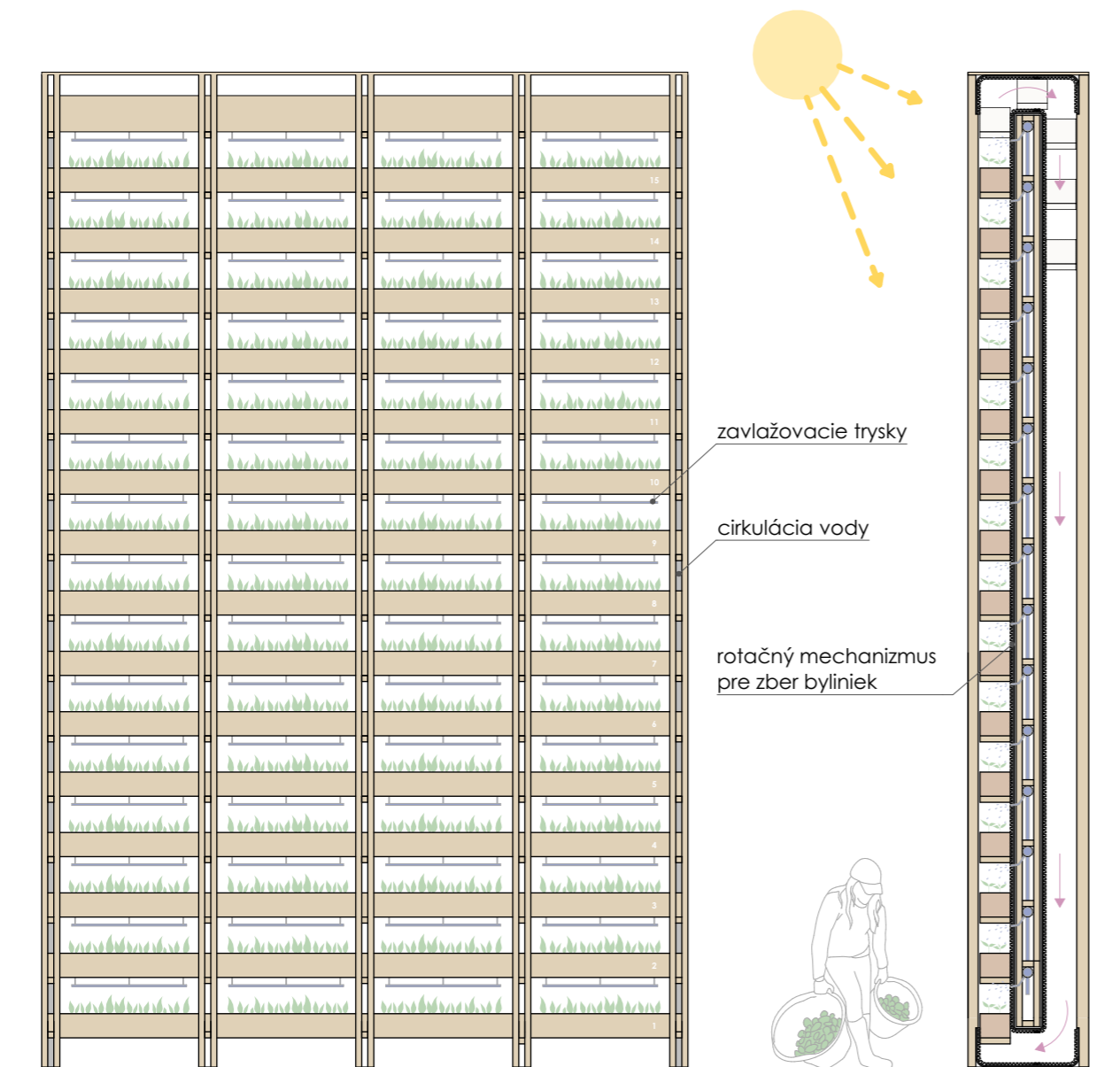
mliečne sklo

KONŠTRUKČNÁ SCHÉMA

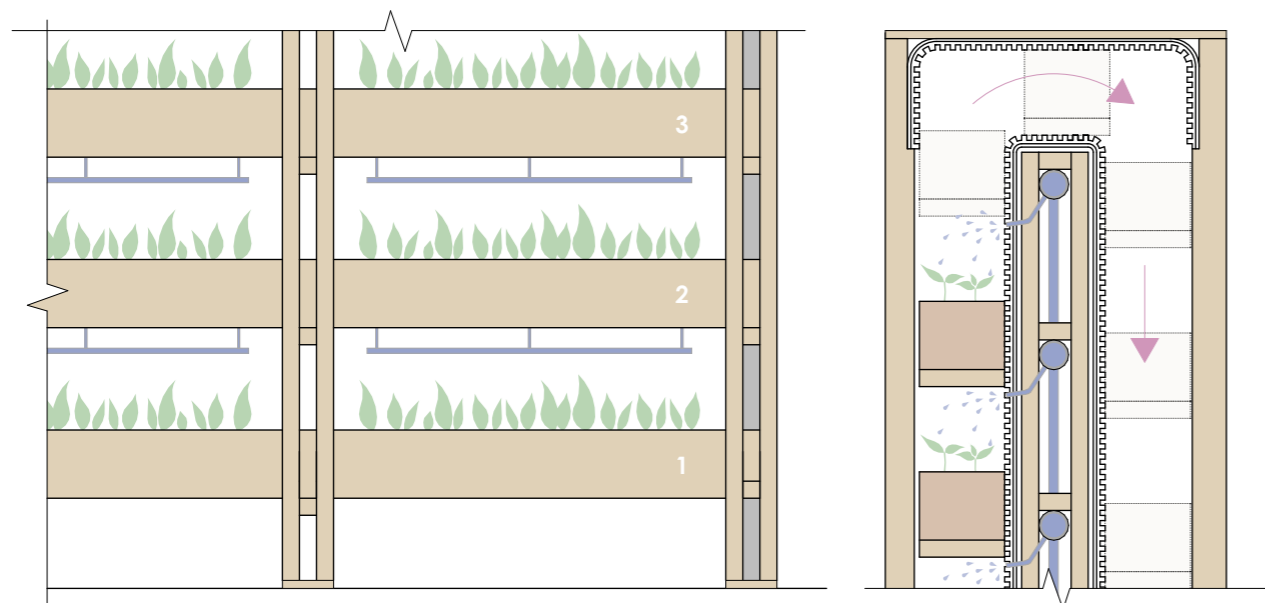

- drevený strop z CLT panelov
- drevobetónový strop
- železobetónové základy
- železobetónové stropy
- drevený krov s krytinou z aluzinkového plechu
- drevená konštrukcia - kombinácia pohľadových KVH hranolov a CLT panelov
- železobetónová stena
- železobetónová oporná stena s pažením

VERTIKÁLNA FARMA S AUTOMATICKÝM ZAVLAŽOVACÍM SYSTÉMOM V ORANŽÉRII

PRINCÍP MOŽNÉHO PREVEDENIA KONŠTRUKCIE

Relax v saune

Priestory predajne a miesto na workshopy

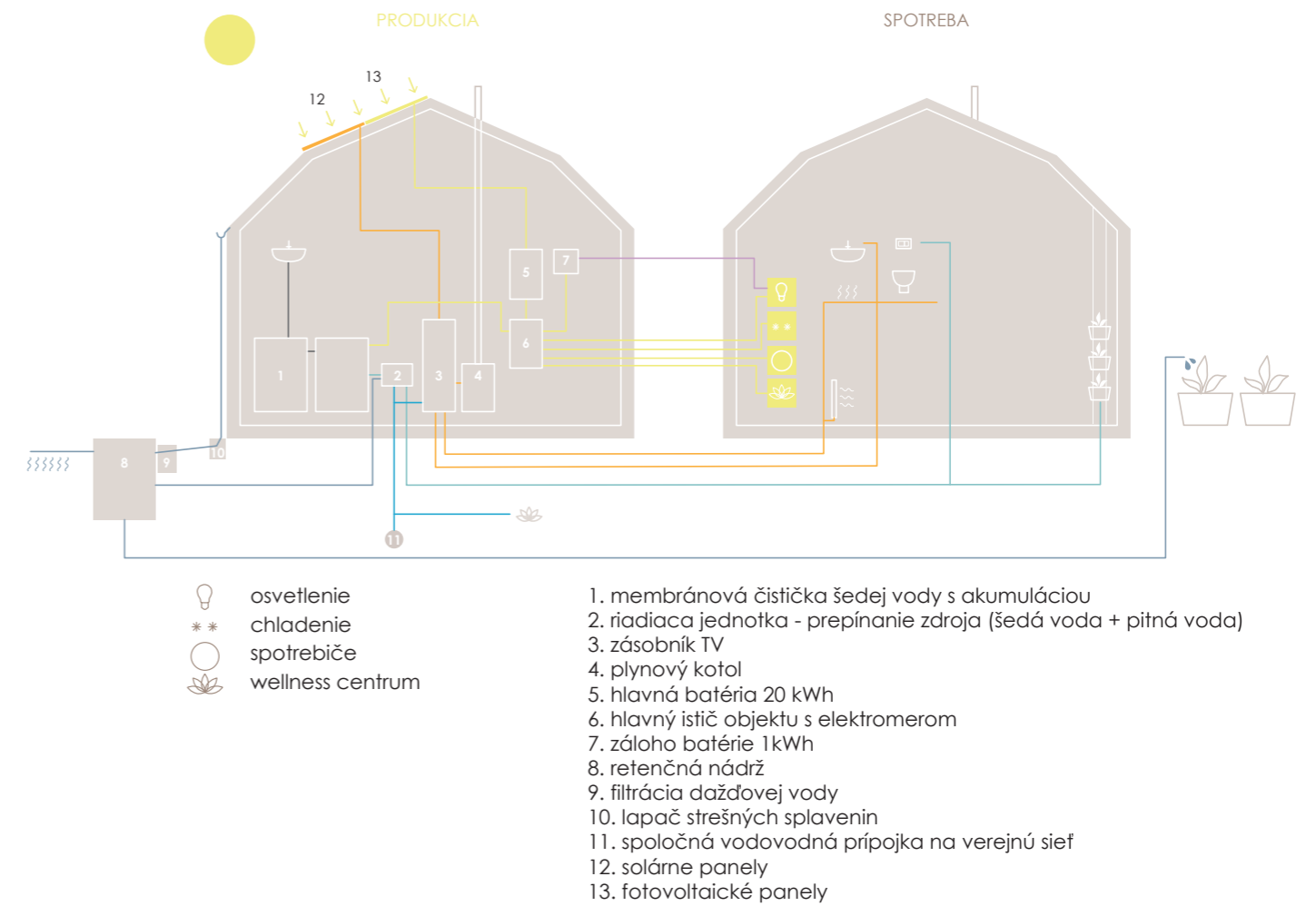

Pohľad do areálu z čajovne

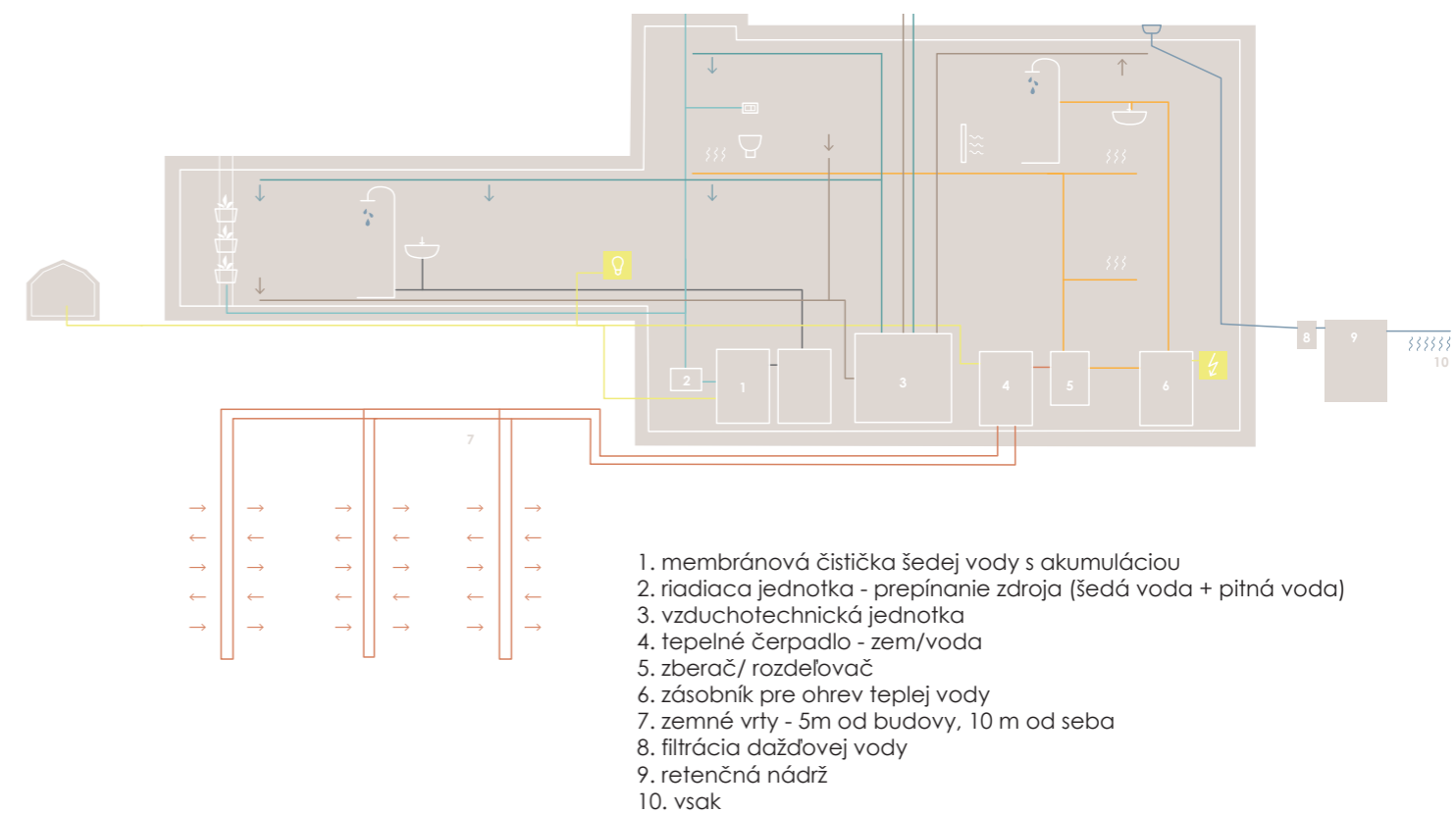

Pohľad do čajovne

TZB SCHÉMA PENZIÓN

TZB SCHÉMA WELLNESS

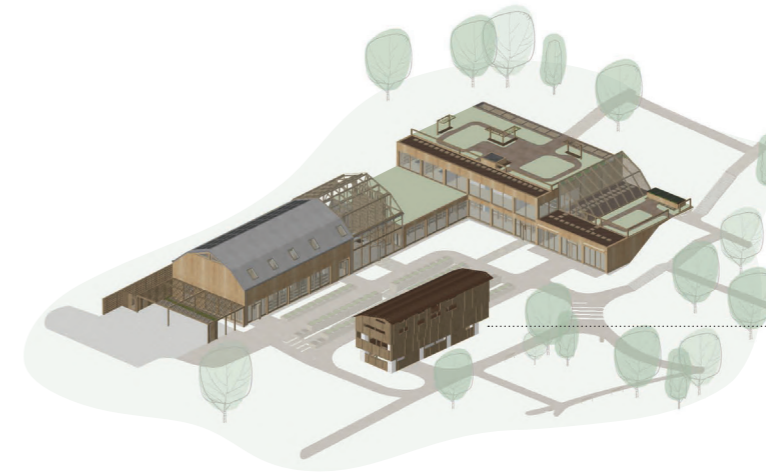
Pohľad na sušiareň

Pohľad na objekty od potoka

SPÔSOB ZÁCHRANY NKP SUŠIAREŇ LIEČIVÝCH BYLÍN

Napriek chabému stavu sušiarne, po konzultácii s pánom profesorom Girsom, som sa rozhodla dať jej ešte jednu šancu. Mojou prvou úvahou bolo pamiatku komplet celu nanovo zreplikovať (podobne ako zhorený drevené kostol v Gutech), no vhodnejšou variantou bude použiť metódu protézovania. Tento spôsob je ohľadupnejší voči pamiatke a taktiež sa tým zachová vyššia autenticita. Najprv je potrebné vykonať kompletný historický prieskum stavby a analýzu jednotlivých konštrukčných prvkov s ich posúdením. Keďže sa jedná o pamiatku, ktorá je vo veľmi poškodenom stave, je potrebné dbať na precíznosť. Rozhodne sa, ktoré konštrukčné prvky sa dajú ešte zachrániť, ktoré sa budú protézovať a ktoré sa vyhodia. Z prieskumu sa spraví súpis. Obvodový plášť stavby bude komplet nahradený novým. Zároveň keďže sa jedná taktiež o premiestnenie stavby z pôvodného súkromného pozemku do časti pamiatkovej zóny mesta, všetky prvky stavby musia byť pred demontážou očíslované, označené a dôkladne poskladané do kategórií, aby sa predišlo pomiešaniu prvkov v rámci konštrukcie pri opätovnej montáži. Prevedie sa sanácia a protézovanie poškodených častí historickej konštrukcie. Vo vnútri stavby navrhujem v prvých dvoch podlažiach zriadenie múzea zameraného na históriu tejto NKP s nadväznosťou na náučnú expozíciu o sušení bylín od minulosti až po súčasnosť. V ďalších dvoch podlažiach sušiarne navrhujem obnoviť pôvodnú funkciu tejto sušiarne, a to sušenie bylín pre účely Bylinkového centra.

stála expozícia
+ pôvodná funkcia
sušenia bylín

NÁZORNÉ FOTOGRAFIE PROTÉZOVANIA HISTORICKÝCH STAVIEB

Obr. 1

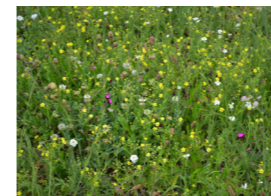
Obr. 2

Obr. 3

NÁVRH MESTSKÉHO PARKU POD KAŠTIEĽOM

Na mieste, kde sa v súčasnosti nachádza futbalové ihrisko s tribúnou, navrhujem mestský park s detským ihriskom. Svojím návrhom sa snažím zachovať, chrániť a regenerovať historickú urbanistickú štruktúru pamiatkovej zóny. Mojim cieľom je zvýšiť dendrologické hodnoty tejto plochy, ktorá z historických záznamov prislúcha kaštielu. Futbalové ihrisko, ktoré je tam teraz považujem za absolútne neprijateľné v tejto významnej lokalite. Ako prijateľnú alternatívu využitia voľného času pre miestnych obyvateľov považujem detské ihrisko skryté medzi stromami a lavičkami parku. Síce sa tým okliešňuje spektrum ľudí, ktoré ihrisko budú využívať, v tejto veci vychádzam z platného územného plánu pre tento pozemok. Hracie prvky sú pre rôzne vekové kategórie detí. Preliezky navrhujem z prírodných materiálov, ako napr. z dreva v kombinácii s lanom, len s minimálnymi dodatočnými farebnými nátermi. Úplne vylučujem expresívne farebné materiály či povrchy. Deti v návrhu povzbudzujem k hre s prírodnými elementmi, naturáliami či interaktívnemu spoznávaniu rastlín. Pri bližšom návrhu je potrebné ďalej dbať najmä na bezpečnosť a funkčnosť jednotlivých stanovísk. Ako povrch tlmiaci pád navrhujem drevnú štiepku. Chodníčky navrhujem z asfaltu prefarbeného na naturálny tón farby.

kvetnatá lúka

prefarbený asfalt

drewná štiepka

drevený mobiliár

Výsadba nových stromov vychádza taktiež z historických záznamov. V oblasti priamo pod kaštielom sa jedná o terasovité usporiadanie stromov vychádzajúce z konfigurácie terénu. Pre líniová výsadbu volím nižšie kvitnúce stromy, napr. nízkokmenné čerešne. Zvyšok plochy navrhujem vysadiť vyššími stromami, ktoré sa taktiež nachádzajú v stávajúcom mestskom parku nad kaštielom, ako napr. javor horský, lipa malolistá, jaseň šťihly či pagaštan konský. Tieto stromy navrhujem vysadiť viac nepravidelne, pričom sa zachovávajú dôležité pohľadové osi na objekty v pamiatkovej zóne. V časti lemujúcej potok by som zase výsadbu viac zahustila, čím sa vytvorí prirodzené odclonenie bytových domov na druhej strane potoka. Park sa tým pádom stane intímnejším, prívetivejším.

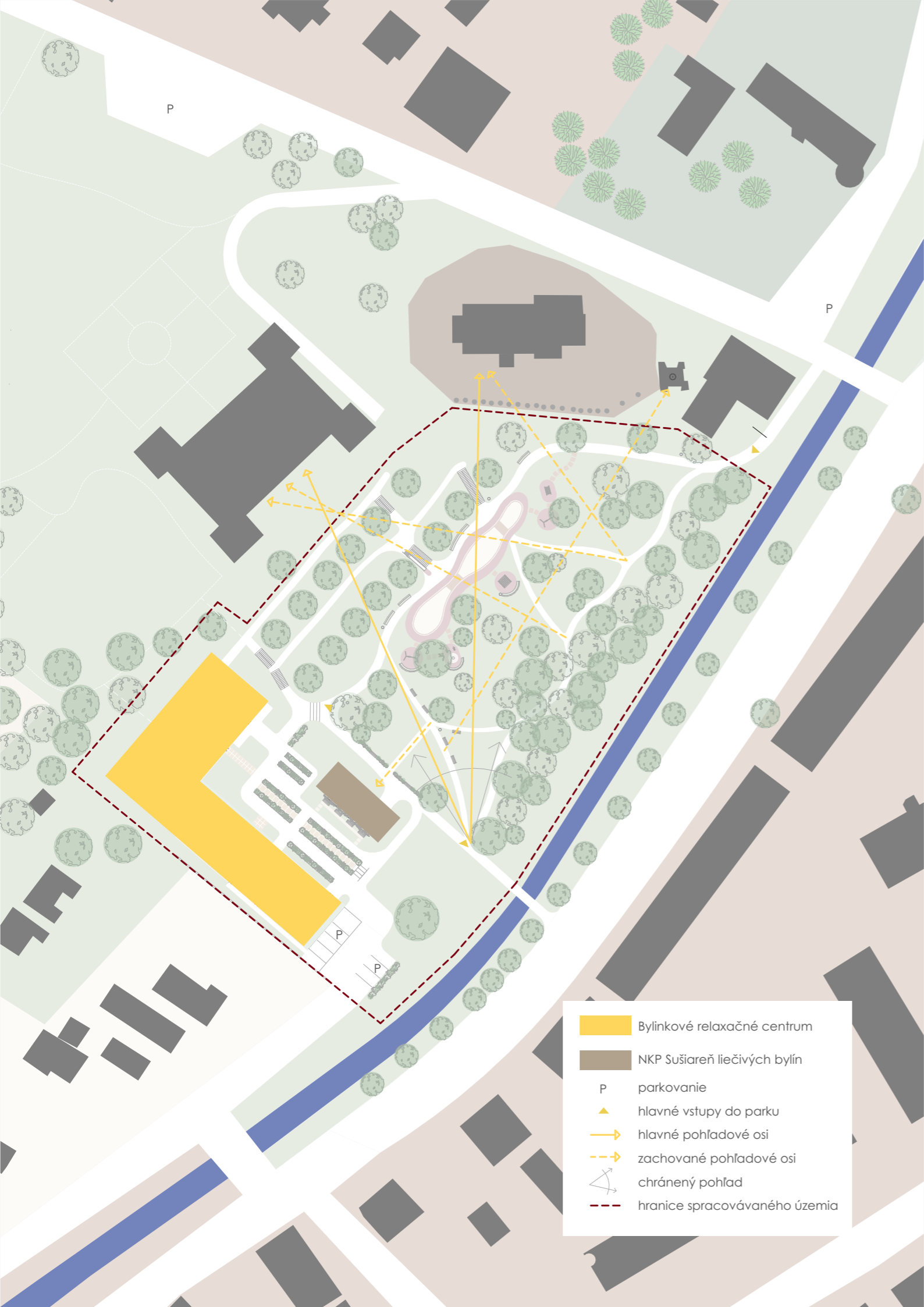
Obr. 1 jaseň šťihly

Obr. 2 javor klen

Obr. 3 lipa malolistá

- Bylinkové relaxačné centrum
- NKP Sušiareň liečivých bylín
- P parkovanie
- hlavné vstupy do parku
- hlavné pohľadové osi
- zachované pohľadové osi
- chránený pohľad
- hranice spracovávaného územia

ZÁVER

Myslím si, že návrh relaxačného bylinkového centra vhodne naplňuje medzeru voľnočasového vyžitia v meste Hanušovce nad Topľou. Centrum pokrýva funkcie občianskej vybavenosti, ktoré v meste nie sú takmer vôbec zastúpené a zároveň podporuje rozvoj cestovného ruchu. Ubytovanie a oddychové priestory pre turistov aj miestnych, by mestu pomohli. Snažila som sa podčiarknuť historický príbeh sušiarne, jej kvality a význam pre toto mesto. Vo svojom návrhu som sa snažila ponúknuť kvality, ktoré podporia turizmus, no zároveň z nich budú môcť ťažiť aj miestny obyvatelia.

Na záver by som rada poďakovala všetkým, ktorí mi akokoľvek pomohli pri tvorbe projektu. Ďakujem pánovi architektovi Michalovi Juhovi za vedenie a príjemné rozhovory nad projektom. Za cennú kompletnú výkresovú dokumentáciu zamerania skutočného stavu Sušiarne bylín ďakujem pánovi Tomášovi Haviarovi. Ďalej ďakujem snúbencovi Martinovi, drahým sestram Michaele a Štefánii, inšpiratívnym kamarátom a v neposlednom rade rodine a rodičom, ktorí ma počas celej mojej cesty štúdiom podporovali.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Bc. Zuzana Vravcová
datum narození: 20.04.1998
akademický rok / semestr: 2022/23, LS
obor: Architektura a urbanismus
ústav: 15118 Ústav nauky o budovách
vedoucí diplomové práce: Ing. Arch. Michal Juha
téma diplomové práce: Bylinkové relaxační centrum

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení
Návrh relaxačního centra v Hanušovciach nad Topľou, zameraného na wellness aktivity a bylinkové procedury. Cieľom projektu je pozdvihnúť povedomie a poukázať na bohatú históriu mesta spojeného so sušením a spracovaním liečivých bylín. Riešenie by malo vytvoriť nové možnosti v oblasti relaxačných služieb a voľnočasových aktivít v jadre mesta.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program
Stavební program v příloze je s istou mierou voľnosti vzhľadom ku zvolenému pozemku a k charakteru hlavných očakávaných cieľov riešenia

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

širšie vzťahy 1:5000

situácia 1:500, prípadne 1:1000

pôdorysy, rezy, pohľady 1:200

priestorové zobrazenia (1-2 vizualizácie)

konštrukčná schéma stavby

celková prevádzková schéma

návrh architektonického a výtvarného riešenia

autorská správa s popisom architektonického a prevádzkového riešenia

ďalšie nepovinné výkresy a schémy

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Model – požadavky na model budú upresnené v priebehu práce

Plachta

Portfolio

Datum a podpis studenta
2.3.2023

Datum a podpis vedoucího DP
2.3.2023

Datum a podpis děkana FA ČVUT

registrováno studijním oddělením dne

3.3.2023

ll

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury
2/ ZADÁNÍ diplomové práce - příloha

jméno a příjmení: Bc. Zuzana Vravcová
vedoucí diplomové práce: Ing. Arch. Michal Juha
téma diplomové práce: Bylinkové relaxační centrum

Stavební program:

Vstupní část

zádveří
vstupní hala (0,5m2/návštěvníka)
recepce-pokladna- prodej
úklid
wc návštěvy
prodejna včetně skladu

prostory pro zaměstnance

denní místnost zaměstnanců
šatny zaměstnanců
umývárna zaměstnanců, sprchy
wc zaměstnanců
úklid
administrativa
technický personál

wellness&spa

vstupní část
vstup
čisté prádlo
špinavé prádlo
převlékárna
sprcha
wc návštěvníků
úklid

saunový svět

finská sauna
bylinná sauna
parní sauna
infra sauna
solná sauna
ochlazovací bazének
sprchy
kneippův chodník
odpočívárna
bazén

SPA

masáže
privátní SPA
balneoterapie

kosmetika
relaxace
wc návštěvníků
bar
úklid
zázemí lázeňské/maséra
příruční sklad čistého prádla
příruční sklad použitého prádla
wc personálu

Čajovna

Čajovna 25 míst
bar
přípravna (snídane)
příjem zboží
obaly
odpadky
sklad nápojů
sklad suchých potravin
studená kuchyně
mytí nádobí
šatny, wc, sprchy pro personál
prostory na sušení bylinek
prostory na míchání bylinných změsí/čaju

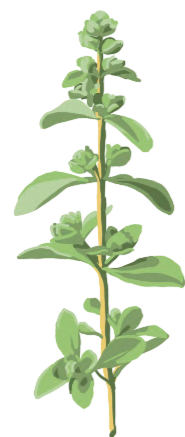
Hospodářská část

kotelna
příprava a úprava TUV
rozvodna silnoproudu, trafo
rozvodna slaboproudu
sklady
sklad úklidu
příprava přísad
strojovna bazénu

Penzion

Dvoulůžkový pokoj včetně příslušenství (6)
sklad čistého prádla
sklad špinavého prádla, odpad
úklid
kancelář -recepce

ll

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: ZUZANA VRAVCOVÁ AR 2020/2021, ZS	
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) BYLINKOVÉ RELAXAČNÉ CENTRUM (AJ) HERBAL RELAX CENTER	
JAZYK PRÁCE: SLOVENSKÝ	
Vedoucí práce:	Ing. Arch. Michal Juha Ústav: 15118 Ústav nauky o budovách
Oponent práce:	Ing. Arch. Jan Líman
Klíčová slova (česká):	Relax, penzión, wellness, sauna, čajovňa, bylinky, sušiareň
Anotace (česká):	Sušiareň bylín v Hanušovciach nad Topľou je vzácnou technickou pamiatkou. Príbeh pestovania, zbierania a sušenia bylín sa ďalej odzrkadľuje aj v novonavrhovaných budovách. V návrhu sa snažím túto pamiatku zachrániť a doplniť ju priestormi, ktoré v tomto meste chýbajú. Relaxačné bylinkové centrum je navrhnuté s cieľom poskytnúť hosťom komplexný zážitok spojený s oddychom, zdravím a pôžitkom. Celkové fungovanie tejto stavby je založené na integrácii jednotlivých častí, ako je penzión, wellness centrum a čajovňa. Relaxačné bylinkové centrum je miestom oddychu s vôňou nie len bylín, ale aj dreva a histórie.
Anotace (anglická):	The herb dryer in Hanušovce nad Topľou is a rare technical monument. The story of growing, collecting and drying herbs is also reflected in the newly designed buildings. In the proposal, I try to save this monument and support it with spaces that are needed in this city. The relaxation herbal center is designed with the aim of providing guests with a complex experience connected with rest, health and enjoyment. The overall functioning of this building is based on the integration of individual parts, such as the guest house, wellness center and tea house. The relaxation herbal center is a place of relaxation with the aroma of not only herbs, but also of wood and history.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 24.5.2023

ZDROJE A

základné informácie o meste

Obrázok: Pamiatková zóna Hanušovce nad Topľou: Zásady ochrany pamiatkového územia, Fotodokumentácia [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou

história mesta a fotodokumentácia

1.)-3.): História mesta. [online]. Hanušovce nad Topľou: mesto Hanušovce nad Topľou, 2022 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: www.hanusovce.sk/mesto/historia-mesta

Obrázok 1.-9.: Celé územie a kostol. [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou

analýza historického vývoja územia v mapách

Mapa 1. a Mapa 2.: Pamiatková zóna Hanušovce nad Topľou: Zásady ochrany pamiatkového územia, Fotodokumentácia [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou

Mapa 3.: Historická mapa z roku 1875: Zásady ochrany pamiatkového územia PZ Hanušovce nad Topľou [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou

Mapa 4.: Gradkartenblatt. <https://www.oldmapsonline.org> [online]. Slovensko, oblasť Prešov: Vojenský zemepisný ústav, 1936 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: <https://www.oldmapsonline.org/map/cuni/1119899>

pamiatková zóna historického centra mesta

1) K histórii Hanušovci nad Topľou patria aj rytieri johaniti. [online]. Korzár SME, 2015 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: www.presov.korzar.sme.sk/c/7954170/k-historii-hanusovci-nad-toplou-patria-aj-rytieri-johaniti.html

2) Historický park. [online]. Objav mesto, 2015 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: www.objav-mesto.webnode.sk/mesto-a-okolie/pamiatkova-zona/historicky-park

3) Hanušovský viadukt. [online]. Región Šariš, 2020 [cit. 2023-01-10]. Dostupné z: www.regionsaris.sk/historia/hanusovsky-viadukt

ilustrácie: vlastná tvorba

analýza širších vzťahov - historická zóna

Chránené pohľady na PZ Hanušovce n. Topľou: Zásady ochrany pamiatkového územia PZ Hanušovce nad Topľou [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou

mapa hodnôt v území a mapa funkčného využitia

ako podklad k mape hodnôt: Rozbor pamiatkových hodnôt objektov a priestorov PZ Hanušovce n. Topľou : Zásady ochrany pamiatkového územia PZ Hanušovce nad Topľou [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou/

ako podklad k mape funkčného využitia: Funkčné využitie objektov pamiatkového územia PZ Hanušovce nad Topľou: Zásady ochrany pamiatkového územia PZ Hanušovce nad Topľou [online]. Prešov: Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2014 [cit. 2023-01-12]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/Content/PZ_ZASADY/Hanusovce_nad_Toplou/

fotodokumentácia - historická zóna

vlastný archív

fotodokumentácia - turistika

Obrázok 1.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=16/49.024953/21.500030&layers=OI&image=8361

Obrázok 2.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=17/49.024333/21.499547&layers=OI&image=208969

Obrázok 3.: Google street view [online]. Dostupné z: <https://www.google.com/maps/@49.0255636,21.500776,3a,75y,302.83h,84.65t/data=!3m1!1e1!3m4!1sVLB3RxY1mwlh0q57iFelXwl2e0!7!16384!8!192>

Obrázok 4.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=17/49.024333/21.499547&layers=OI&image=328977

Obrázok 5.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=17/49.024333/21.499547&layers=OI&image=13656

Obrázok 6.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=16/49.024953/21.500030&layers=OI&image=13655

Obrázok 7.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=17/49.024503/21.492959&layers=OI&image=13619

Obrázok 8.: Fotografia. [online]. Hanušovce nad Topľou: Martin, 2011 [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: www.freemap.sk/#map=17/49.026717/21.492906&layers=OI&image=3698

ZDROJE B

úvod do témy sušiarne bylín

1) HUDÁK, Mario. Sušiareň liečivých bylín v Hanušovciach: Lipový kvet do nej vozili na vozoch, dnes chátra a vlastní ju bezdomovec. [online]. Refresher, 2020 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: www.refresher.cz/85594-Susiaren-liecivych-bylin-v-Hanusovciach-Lipovy-kvet-do-nej-vozili-na-vozoch-dnes-chatra-a-vlastni-ju-bezdomovec

2) RYPÁKOVÁ, Paulína. Sušiareň liečivých rastlín. [online]. Čierne diery, 2020 [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: www.eshop.ciernediery.sk/archive/susiaren-liecivych-rastlin-v-hanusovciach-nad-toplou-paulina-rypakova-varregn

príbeh sušiarne v Hanušovciach nad Topľou

1) HUDÁK, Mario. Sušiareň bylín v Hanušovciach: Po tragickej smrti majiteľa bezdomovca uviazla jej záchrana na dedičskom konaní. [online]. Košice ONLINE, 2021 [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: www.kosiceonline.sk/zachrana-unikatnej-susiarne-bylin-v-hanusovciach-uviazla-na-dedickskom-konani

2) SEMANOVÁ, Eva. Stanovisko PÚSR k NKP Sušiareň liečivých rastlín v Hanušovciach nad Topľou. [online]. Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2022 [cit. 2023-01-21]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/page/stanovisko-pusr-susiaren-liecivych-rastlin/

3) súkromná komunikácia s pánom architektom Tomášom Haviarom

Obrázok 1. a 2. SARVAŠ, Andrej. Sušiareň liečivých bylín. [online]. Čierne diery [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: www.register-architektury.sk/objekt/441-susiaren-liecivych-bylin

Obrázok 3. VERČIMÁK, Peter. Sušiareň bylín v Hanušovciach: Po tragickej smrti majiteľa bezdomovca uviazla jej záchrana na dedičskom konaní. [online]. Košice ONLINE, 2021 [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: www.kosiceonline.sk/zachrana-unikatnej-susiarne-bylin-v-hanusovciach-uviazla-na-dedickskom-konani

Obrázok 4., 9. a 10. VERČIMÁK, Peter. Historický unikát – sušiareň bylín sa pokúsia zachrániť. [online]. 2021 [cit. 2022-10-23]. Dostupné z: www.regionzemplin.sk/historicky-unikat-susiaren-bylin-sa-pokusia-zachranit/

Obrázok 5. SEMANOVÁ, Eva. Susiaren-juzna_fasada_2015. [online]. Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2022 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/wp-content/uploads/2022/02/susiaren-juzna_fasada_2015.jpg

Obrázok 6. SEMANOVÁ, Eva. Susiaren-zapadna_fasada_2015. [online]. Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2022 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/wp-content/uploads/2022/02/susiaren-zapadna_fasada_2015.jpg

Obrázok 7. SEMANOVÁ, Eva. Susiaren-vychodna_fasada_2015. [online]. Krajský pamiatkový úrad Prešov, 2022 [cit. 2023-01-23]. Dostupné z: www.pamiatky.sk/wp-content/uploads/2022/02/susiaren-vychodna_fasada_2015.jpg

Obrázok 8. VERČIMÁK, Peter. Sušiareň bylín v Hanušovciach: Po tragickej smrti majiteľa bezdomovca uviazla jej záchrana na dedičskom konaní. [online]. Košice ONLINE, 2021 [cit. 2022-10-21]. Dostupné z: www.kosiceonline.sk/zachrana-unikatnej-susiarne-bylin-v-hanusovciach-uviazla-na-dedickskom-konani

Obrázok 11. - Obrázok 17. Vlastný archív

areál sušiarne bylín v Hanušovciach nad Topľou

1) LIŠKA, Anton. Areál sušiarne liečivých rastlín židovského veľkopodnikateľa Alexandra Wohla. Dejiny: unipo. Prešov: Inštitútu histórie FF PU v Prešove, 2021, (2), 121-140.

2) Archív OÚ VnT – KO, Hanušovce nad Topľou, Pozemno-knižná vložka č. 590.

Obrázok 1. Schematický nákres podľa zdroja: Súkromná zbierka Dr. A. Lišku, Autori nákresu: A. Liška, L. Setteyová

Obrázok 2. a 3. Archív KPÚ Prešov, Skeny negatívov, Hanušovce nad Topľou, č. neg. 33511, r. 1992. Autor fotografie: Q. Gottwald

Obrázok 4. Archív KPÚ Prešov, Hanušovce nad Topľou, 09/2013. Autorka fotografie: J. Onufráková

Obrázok 5. Súkromná zbierka Ing. Samuela Brussa

Obrázok 6. Archív KPÚ Prešov, Skeny negatívov, Hanušovce nad Topľou, č. neg. 34545, r. 1996. Autorka fotografie: J. Pappová

Obrázok 7-10. Archív KPÚ Prešov, Hanušovce nad Topľou, 09/2008. Autor fotografií: M. Kaliňák

zameranie skutočného stavu sušiarne liečivých bylín

1) HAVIAR, Mgr. art. Tomáš. Zameranie skutočného stavu: SUŠIAREŇ LIEČIVÝCH RASTLÍN KN C 545/4, Hanušovce nad Topľou. Martin, Gogoľova 18, 2020, 18 ks A3 formát. Objednávateľ: Vegetabil – sušiareň liečivých rastlín, o. z.

typy sušičiek bylín

1) ORTIZ-RODRÍGUEZ, N.M., M. CONDORÍ, G. DURÁN a O. GARCÍA-VALLADARES. Solar drying Technologies: A review and future research directions with a focus on agroindustrial applications in medium and large scale. Applied Thermal Engineering., 2022, (215). ISSN 1359-4311. Dostupné také z: doi.org/10.1016/j.applthermaleng.2022.118993

výber najčastejšie sušených bylín na východnom Slovensku

ilustrácie: vlastná tvorba

liečivé účinky bylín: ZACHARIEV ACHTARDŽIEV, Christo a Dimitar PETROV PAMUKOV. Prírodná lekáreň. Bratislava: Príroda, 1986, 305 s. Rastlinná výroba. ISBN 064-113-88.

ZDROJE C

názorné fotografie protézovania historických stavieb

Obr1 - Obr3) poskytol prof. Ing. Arch. Akad. arch. Václav Girsá

návrh mestského parku pod kaštieľom

Obr1) Jasan ztepilý. [online]. VLS ČR, s.p. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/jasan-ztepily>

Obr1) Javor klen (horský). [online]. VLS ČR, s.p. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/javor-klen-horsky>

Obr1) Lípa srdčitá (malolistá). [online]. VLS ČR, s.p. [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://deti.vls.cz/cz/tipy-do-lesa/zivot-v-lese/stromy/lipa-srdcita-malolista>

